

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

**ΔΙΪΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ»
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΕΠΙΣΠΕΥΔΟΝ ΤΜΗΜΑ

**ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΟΤΑ (Α' ΚΑΙ Β' ΒΑΘΜΟΥ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ***

ΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΗ ΑΡΓΥΡΙΑΔΗ

(ΑΜ: 3033202105151)

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: κ. ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΠΙΣΤΙΚΟΥ

ΚΟΜΟΤΗΝΗ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2023

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ & ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ

Ευχαριστώ πολύ την καθηγήτρια μου για την επίβλεψη, την υποστήριξη και τις εποικοδομητικές συμβουλές και παρεμβάσεις της, που χωρίς αυτή η έρευνα δεν θα είχε ολοκληρωθεί επαρκώς και επιτυχώς. Η εργασία αφιερώνεται σε όλες τις γυναίκες.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.....	10
1.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	10
1.1.2 ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.....	12
1.2 ΟΡΙΣΜΟΙ	15
2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ.....	19
1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	19
2. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	22
2.1 Ποινικός Κώδικας:	22
2.2 Ν.3500/2006:.....	22
2.3 Λοιπές τροποποιήσεις:.....	23
3. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.....	23
3.1 Ν.3500/2006.....	23
3.1.1 Ο ΑΝΑΞΙΟΠΟΙΗΤΟΣ ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ.....	24
3.2 Ν. 4531/2018.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ.....	29
1.1 ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 2004 ΕΩΣ 2023.....	29
1.1.2 ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (2004-2009).....	31
1.1.2. ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (2010-2013).....	32
1.1.3 ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (2016-2020).....	35
1.1.4 ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (2021-2025).....	36
2. 3 ^η ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.....	38
2.1 ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	39
2.2 ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΟΜΩΝ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΗΣ ΓΓΔΟΠΙΦ	41
2.3 ΠΕΠΙΣ – ΔΕΠΙΣ	42
3. ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2021 – Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV	46

1. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 3 ^{ης} ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	46
1.1 ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	46
1.2 ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ	51
1.3 ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ	52
1.4 ΞΕΝΩΝΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ	55
1.5 ΓΡΑΜΜΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ:	59
2. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ 2021 – Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V	67
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	73

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει την εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών και πραγματοποιεί μία κριτική ανασκόπηση αυτού (ανάλυση, σύγκριση και αξιολόγηση). Ενώ εστιάζει στο ρόλο των Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (α' και β' βαθμού) για την εξάλειψη του φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα, στόχος της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστούν οι ελλείψεις και οι αστοχίες της νομοθετημένης κοινωνικής πολιτικής, προκειμένου να καταστεί εναργές το μέγεθος του προβλήματος και να αναδυθούν οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Τέλος, προτείνονται τόσο προληπτικά όσο και κατασταλτικά μέτρα, που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στη βελτίωση της κοινωνικής πολιτικής στον τομέα αυτόν και στην αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών.

Λέξεις-Κλειδιά: κοινωνική πολιτική Ο.Τ.Α, έμφυλη βία, βία κατά των γυναικών, νομικό πλαίσιο έμφυλης βίας, Ο.Τ.Α κατά έμφυλης βίας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη του ζητήματος της κοινωνικής πολιτικής των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (α' και β' βαθμού) σχετικά με την καταπολέμηση της βίας κατά γυναικών. Έναυσμα για την σύνταξη της αποτέλεσε η ραγδαία αύξηση περιστατικών έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Το έτος 2021 καταγράφηκαν στην Ελλάδα, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Αστυνομίας (αναλύονται παρακάτω), είκοσι τρεις (23) δολοφονίες γυναικών ενώ το 2022 καταγράφηκαν πάνω από είκοσι (20).

Πλέον, τα φαινόμενα της «γυναινοκτονίας», της ενδοοικογενειακής βίας, των σεξουαλικών επιθέσεων, των βιασμών και κάθε άλλης μορφής εκφοβισμού και βίας κατά των γυναικών αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής ειδησεογραφίας τόσο στη χώρα μας όσο και παγκοσμίως. Σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια αυτές οι αποτρόπαιες πράξεις επικρίνονται πολύ περισσότερο από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και πλέον έχουν την προβολή που τους αξίζει.

Αναντίρρητα, η λήψη ουσιαστικών μέτρων είναι επιτακτική, πιο έντονα από κάθε άλλη φορά, για την εφαρμογή ουσιαστικής ισότητας και ίσης μεταχείρισης μεταξύ αντρών και γυναικών, καθώς δεν αρκεί μόνο η νομοθετική ρύθμιση, χρειάζονται άμεσα και ριζικές αλλαγές σε επίπεδο κοινωνικών αντιλήψεων.

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, αρχικά διασαφηνίζεται τόσο ο ορισμός της βίας κατά των γυναικών όσο και οι μορφές της. Μετέπειτα, καταγράφεται η ιστορική αναδρομή του εθνικού και διεθνούς νομικού πλαισίου για την πάταξη της βίας κατά των γυναικών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, το ενδιαφέρον της μελέτης στρέφεται στην ανάλυση των αλλαγών που επήλθαν στην εθνική νομοθεσία, μετά την ενσωμάτωση του διεθνούς νομικού πλαισίου. Ενώ κρίθηκε αναγκαίος τόσο ο σχολιασμός του πρόσφατου εθνικού νομικού πλαισίου της βίας κατά των γυναικών όσο και μία σύντομη συγκριτική ανάλυση ανάμεσα στον ν.3500/2006

και στον ν.4531/2018.

Στη συνέχεια, το τρίτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στην αποτελεσματικότητα και επάρκεια της νομοθετημένης κοινωνικής πολιτικής των Ο.Τ.Α. (α' και β' βαθμού) μέσω Εθνικών Προγραμμάτων και Δράσεων, λαμβάνοντας υπόψιν επίσημα εθνικά στατιστικά στοιχεία. Επίσης, δεν παραλείπεται και η αναφορά στην επιρροή του πρόσφατου νομοθετικού πλαισίου στην κοινωνική πολιτική των Ο.Τ.Α. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται στατιστικά στοιχεία της 3^{ης} Ετήσιας Έκθεσης για τη Βία κατά των Γυναικών και της Ετήσιας Έκθεσης του 2021 για την εφαρμογή των πολιτικών Ισότητας των φύλων στους Δήμους και τις Περιφέρειες. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο πραγματοποιείται σύνοψη των πεπραγμένων, εξαγωγή των συμπερασμάτων και κατάθεση προτάσεων για μία αποτελεσματική, χωρίς χρονοτριβές, κοινωνική πολιτική των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού για την πρόληψη και την προστασία θυμάτων βίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Είναι πολύ σημαντικό για τη σφαιρική αντίληψη του ζητήματος, που θίγει η παρούσα εργασία, να γίνει μία σύντομη αναφορά στις χώρες εντός και εκτός Ευρώπης, οι οποίες έχουν υιοθετήσει μέτρα για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών και συγκεκριμένα για μία από τις κυριότερες μορφές βίας, αυτή της ενδοοικογενειακής βίας.

Έρευνα του Women, Business and the Law (WORLDBANK, 29-03-2018) δείχνει ότι οι περισσότερες χώρες παγκοσμίως έχουν λάβει μέτρα για την αποτροπή και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας. Σύμφωνα με τους Htun M. & Jensenius, F. R. (2020), οι πιο σύγχρονοι και ολοκληρωμένοι νόμοι διαχωρίζουν την ενδοοικογενειακή βία από τα υπόλοιπα εγκλήματα βίας που έχουν κοινό παρονομαστή το έμφυλο στοιχείο, εφαρμόζουν μηχανισμούς σύλληψης των θυτών και προσφέρουν υπηρεσίες στα θύματα, όπως στέγη για κακοποιημένες γυναίκες, νομική υποστήριξη και τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας.

Επίσης, σύμφωνα με τους Htun M. & Jensenius, F. R. (2020), πολλοί νόμοι προβλέπουν τόσο την εκπαίδευση αστυνομικών, δικαστών, κοινωνικών λειτουργών και επαγγελματιών υγείας σε ζητήματα διαχείρισης των θυμάτων βίας όσο και μέσα προώθησης εκστρατειών κατά των λανθασμένων κοινωνικών στερεοτύπων και εκστρατειών παρακίνησης των γυναικών να καταγγείλουν τα περιστατικά βίας και να μη διστάσουν να αναζητήσουν βοήθεια.

Επιπρόσθετα, στατιστικά στοιχεία του Women, Business and the Law (WORLDBANK, 29-03-2018), καταδεικνύουν ότι η πλειοψηφία των χωρών παγκοσμίως (οι 144 από τις 189 που υπάρχουν στατιστικά δεδομένα για αυτές) θέτουν σε ισχύ ξεχωριστούς νόμους για την ενδοοικογενειακή βία. Αυτό ισχύει για τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής, όπως και για μεγάλο αριθμό χωρών στη νότια Αφρική και στην Ασία. Ενώ χώρες όπως το Βέλγιο, Καναδάς, Εσθονία, Λιβύη, Μαδαγασκάρη, Μαρόκο και Τυνησία δεν έχουν θεσπίσει νόμους για την ενδοοικογενειακή βία, αλλά επιβάλλουν σκληρές ποινές για τη βία κατά των γυναικών και των υπόλοιπων μελών της οικογένειας. Ενώ

τριάντα έξι χώρες –κυρίως στην Αφρική, την Ασία και τη Μέση Ανατολή– δεν έχουν θεσπίσει σχετικούς νόμους για την εξάλειψη της ενδοοικογενειακής βίας. Ακόμη, στατιστικά στοιχεία, δείχνουν ότι περίπου 78 από τις 189 χώρες, δηλαδή 41%, ποινικοποιούν ρητά το βιασμό κατά τη διάρκεια του γάμου. Στη λίστα των 78 χωρών είναι οι ΗΠΑ, η Αυστραλία, ο Καναδάς, οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και οι περισσότερες χώρες στη Λατινική και Κεντρική Αμερική και ορισμένες χώρες από τη νότια Αφρική και την Ασία.

Βάσει των άνω, συνάγεται ότι η πλειοψηφία των κρατών στον κόσμο έχει λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση για την κύρια μορφής βίας κατά των γυναικών, αυτή της ενδοοικογενειακής βίας. Ωστόσο, πολλά κράτη παρουσιάζουν ατελή νομικά πλαίσια καθώς εστιάζουν σε μόνο μία ή λίγες εκφάνσεις βίας κατά των γυναικών, για παράδειγμα ποινικοποιούν μόνο την ενδοοικογενειακή βία, η οποία αποτελεί μόνο μία μορφή βίας. Αποδεικνύεται, λοιπόν, ότι η έμφυλη βία αποτελεί ένα καθημερινό και παγκόσμιο φαινόμενο και η συμπερίληψη των γυναικών στις κοινωνικές πολιτικές είναι απαραίτητη για τη βελτίωση της θέσης τους στην κοινωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

1.1.1 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

Σύμφωνα με τους Robert Jackson - Georg Sorensen (2006), το γεγονός ότι ζούμε σε έναν κόσμο που λειτουργεί με φυλετικά κριτήρια, όπου οι αξίες που συνδέονται με τον ανδρισμό (λ.χ. ο ορθολογισμός, η ενέργεια, η ισχύς) είναι πιο μείζονος σημασίας από αυτές που συνδέονται με τη θηλυκότητα (λ.χ. συναισθηματισμός, παθητικότητα, αδυναμία), έχει ως συνέπεια να υφίσταται μία φυλετική ιεραρχία, δηλαδή, να δημιουργείται ένα σύστημα ισχύος, στο οποίο οι άνδρες υπερέχουν έναντι των γυναικών. Επίσης, με τον ορισμό για το φύλο, που διατυπώνουν οι Peterson & Runyan, *«κοινωνικά επίκτητες συμπεριφορές και προσδοκίες που διαχωρίζουν τον ανδρισμό από τη θηλυκότητα»* (Peterson and Runyan, 1993:5), γίνεται αντιληπτό ότι η φυλετική ανισότητα οφείλεται στην νοοτροπία της κοινωνίας.

Ο Ριζοσπαστικός Φεμινισμός θεωρεί τη βία και τη σεξουαλικότητα ως μορφές καταπίεσης των γυναικών από τους άντρες. Σύμφωνα με το J. Steans (1998), η εκδοχή του ρεύματος σκέψης του Ριζοσπαστικού Φεμινισμού υποστηρίζει ότι το κεφαλαιοκρατικό σύστημα οργάνωσης αποτελεί τη μέθοδο παραγωγής, ενώ το γένος και η πατριαρχία τη μέθοδο αναπαραγωγής, των ανισοτήτων που τοποθετούν τις γυναίκες σε μειονεκτική θέση. Όπως αναφέρουν οι Χατζηκωνσταντίνου, Σαρηγιαννίδης και Μπαξεβάνης (2012), η ως άνω εκδοχή του φεμινισμού θεωρεί ότι το υπάρχον σύστημα πριμοδοτεί έναν ανδροκρατούμενο κόσμο, ο οποίος επιβάλλεται σωματικά στις γυναίκες και προωθεί τη βία ως εξουσία και κυριαρχία τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.

Αναμφίβολα, το κύριο μέσο αντιμετώπισης του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών είναι η κοινωνική πολιτική που ακολουθεί μία κυβέρνηση. Ο τρόπος με το οποίον εφαρμόζεται μία κοινωνική πολιτική, καταδεικνύει, ως ένα μεγάλο βαθμό, την πολιτική ιδεολογία που υποστηρίζει μία κυβέρνηση. Με δεδομένο

λοιπόν, ότι ο φιλελευθερισμός είναι η κυρίαρχη ιδεολογία της εκβιομηχανισμένης Δύσης, και θα αναλυθεί η εξέλιξη του και αν πράγματι είναι μία πολιτική ιδεολογία που θα μπορούσε να προσφέρει μία επαρκή κοινωνική πολιτική.

Αναντίρρητα, η κύρια πολιτική ιδεολογία η οποία αναπτύχθηκε με όρους πρόνοιας, αναδιανομής¹, οικονομικής διαχείρισης και κοινωνικής δικαιοσύνης είναι η σοσιαλδημοκρατία. Όπως τονίζει ο Heywood (2006), πριν την μείξη της σολδιαδημοκρατίας με τον σύγχρονο φιλελευθερισμό, μεσολάβησε η κεϋνσιανή σοσιαλδημοκρατία η οποία στόχευε στον «εξανθρωπισμό» του καπιταλισμού μέσω της κρατικής παρέμβασης. Τα πρώτα χρόνια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έγινε αποδεκτή η κεϋνσιανή οικονομική πολιτική με την οποία διασφαλίστηκαν η πλήρη απασχόληση και οι πλούσιες παροχές πρόνοιας χρηματοδοτούμενες από την προοδευτική φορολογία. Ενώ εφαρμόστηκε η μεικτή οικονομία με αποτέλεσμα να αμβλυνθεί το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών. Ωστόσο, όπως σημειώνει ο Galbraith (1992) με την ύφεση της οικονομικής ανάπτυξης και την εμφάνιση, τουλάχιστον στις ανεπτυγμένες βιομηχανικές κοινωνίες, μιας «ικανοποιημένης πλειοψηφίας», αναθεωρήθηκαν οι κύριες γραμμές της κεϋνσιανής οικονομικής πολιτικής.

Σήμερα, τόσο η σοσιαλδημοκρατία και όσο και ο φιλελευθερισμός υποχωρούν διαρκώς από τις κλασικές γραμμές τους, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ο κοινωνικός φιλελευθερισμός. Πλέον, κάποιες θεμελιώδεις αρχές του σοσιαλισμού έχουν υιοθετηθεί από τον σύγχρονο φιλελευθερισμό, όπως για παράδειγμα, ακολουθεί μια στάση καταδεκτικότητας απέναντι στην κρατική παρέμβαση παρόλο που συνεχίζει να τοποθετεί την κοινωνία πάνω από το άτομο. Πλέον, σύμφωνα με τον Kymlicka «*οι φιλελεύθεροι ενστερνίζονται το κράτος πρόνοιας, το οποίο αποτελεί έναν ad hoc συμβιβασμό ανάμεσα στις καπιταλιστικές ελευθερίες και ανισότητες από την μία μεριά και τις διάφορες εξισωτικές πολιτικές πρόνοιας από την άλλη*» (Kymlicka 2005:185).

Απόρροια αυτής της διαλλακτικότητας απέναντι στην κρατική παρέμβαση,

¹ Αναδιανομή: Η μείωση των υλικών ανισοτήτων μέσω ενός συνδυασμού προοδευτικής φορολογίας και παροχών πρόνοιας.

να διαμορφωθεί μία πολιτική κοινωνικής πρόνοιας, η οποία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την αντιμετώπιση της φτώχειας, της ασθένειας και της άγνοιας. Με άλλα λόγια, ο σύγχρονος φιλελευθερισμός θα μπορούσε να αποτελέσει μία λύση απέναντι στα διαχρονικά κοινωνικά δεινά που πλήττουν την κάθε ύπαρξη, τα οποία ορίστηκαν στη Μ.Βρετανία το 1942, με την Έκθεση του Sir William Beveridge, ως οι «πέντε γίγαντες»: στέρηση, άγνοια, σκνηρία, εξαθλίωση και αρρώστια.

Συνάγεται λοιπόν, ότι η αξία και η σπουδαιότητα της κρατικής παρέμβασης είναι αδιαπραγμάτευτη για μία κοινωνική πολιτική, η οποία θα παρέχει δωρεάν στις κακοποιημένες γυναίκες ασφάλεια (π.χ. στέγαση), νομική, ψυχολογική και οικονομική υποστήριξη και κοινωνική επανένταξη. Μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο θα διασφαλιστεί η αποτροπή από τα ως άνω κοινωνικά δεινά. Απαιτείται λοιπόν, μία «εκτεταμένη κυβέρνηση»², η οποία να υποστηρίζει ένα κράτος πρόνοιας, το οποίο αναλύεται παρακάτω. Δηλαδή να εφαρμοστούν στοιχεία του κοινωνικού φιλελευθερισμού ή του φιλελευθερισμού της πρόνοιας όπως επιτάσσει ο σύγχρονος φιλελευθερισμός.

1.1.2 ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Για να γίνει κατανοητό τι είναι ένα κράτος πρόνοιας, θα πρέπει πρώτα να διατυπωθεί η έννοια του κράτους, της κυβέρνησης και της κοινωνικής πολιτικής. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Heywood *«Η σκιά του κράτους καλύπτει σχεδόν κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Από την εκπαίδευση ως την οικονομική διοίκηση, από την κοινωνική πρόνοια ως την υγεία και από την εσωτερική τάξη ως την εξωτερική άμυνα, το κράτος διαμορφώνει και ελέγχει ή, όπου δεν κάνει κάτι από τα δύο ρυθμίζει, επιβλέπει, εξουσιοδοτεί και απαγορεύει. Ακόμα και εκείνες οι πλευρές που συνήθως θεωρούνται προσωπικές ή ιδιωτικές (ο γάμος, το διαζύγιο, η έκτρωση, η θρησκεία κλπ) υπάγονται σε τελική ανάλυση»* (Andrew Heywood,

² Εκτεταμένη Κυβέρνηση: Παρεμβατική κυβέρνηση, η οποία συνήθως θεωρείται ότι επιτελεί λειτουργίες οικονομικής διαχείρισης και κοινωνικής ρύθμισης.

2006:131).

Όπως εύστοχα αναλύει ο Spicker (2004), η κυβέρνηση συνίσταται από ένα σύνολο επίσημων δομών, οι οποίες αναλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Ο ίδιος αναφέρει ότι το κράτος περιλαμβάνει τη νομοθετική (διαμόρφωση των κανόνων), δικαστική (διαιτησία) και εκτελεστική (εφαρμογή της πολιτικής) εξουσία και ότι μέσα στα κράτη μόνο οι «κυβερνήσεις» αντιπροσωπεύουν τους επίσημους φορείς χάραξης πολιτικής. Έτσι με αυτόν τον τρόπο, η κυβέρνηση τείνει να ταυτίζεται με το «κράτος».

Επίσης, όπως ορίζεται από τον Spicker « Η “κοινωνική πολιτική” μιας κυβέρνησης είναι το σύνολο των μέτρων και προσεγγίσεων που υιοθετεί σε σχέση με την κοινωνική προστασία και την παροχή ευημερίας. Η πρόταση ότι η κοινωνική πολιτική πρέπει να αυξάνει την ευημερία μπορεί να μοιάζει τόσο προφανής ώστε μετά βίας να αξίζει να αναλυθεί: η γενική αρχή ότι τα κράτη έχουν το καθήκον να προάγουν την ευημερία είναι αποδεκτή εδώ και αιώνες. » (Spicker 2004:280).

Στη συνέχεια, επισημαίνει ο Paul Spicker (2004) ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες ενός κράτους μπορούν να διαχωριστούν σε «πέντε κύριες» υπηρεσίες: η υγειονομική περίθαλψη, η κοινωνική φροντίδα (βοήθεια για τις προσωπικές ανάγκες, είτε στα σπίτια των ανθρώπων είτε σε ιδρύματα), η εκπαίδευση, η κοινωνική κατοικία και κοινωνική ασφάλεια (κοινωνική ασφάλεια ή παροχή χρημάτων για την κάλυψη αναγκών). Σε αυτές τις υπηρεσίες μπορούν να προστεθούν και η συμβουλευτική, οι υπηρεσίες απασχόλησης και η μεταφορά. Βέβαια, παρέχονται και υπηρεσίες όπως η δωρεάν παροχή τροφίμων, ρούχων, καύσιμων και επίπλων.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες παρέχονται μέσω δημόσιων υπηρεσιών, φιλανθρωπιών και μη κερδοσκοπικών οργανώσεων. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες σκοπεύουν, πρωτίστως, στην εξυπηρέτηση ανθρώπων οι οποίοι ,για παράδειγμα, είναι ανήμποροι και ανίκανοι λόγω ασθένειας και γήρατος και είναι αναπόφευκτό να μην εξαρτώνται από άλλους.

Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι οι λειτουργίες των κοινωνικών υπηρεσιών διαχωρίζονται σε επικουρικές και σε αναπτυξιακές. Οι πρώτες

υπηρεσίες απευθύνονται είτε μεμονωμένα στους ανθρώπους με σκοπό να βοηθήσουν τον εαυτό τους είτε σε ένα σύνολο ανθρώπων, φέρνοντας τους σε επαφή μέσω της εκπαίδευσης, συμβουλευτικής και παροχής πληροφοριών, π.χ. ένα κέντρο συμβουλευτικής ή ένα κέντρο απασχόλησης. Από την άλλη, οι αναπτυξιακές λειτουργίες βασίζονται στην ενδυνάμωση των ανθρώπων μέσω της εκπαίδευσης, απασχόλησης, κοινωνικής εργασίας και υπηρεσιών υγείας.

Βάσει των ανωτέρω, θα καταλήγαμε στα λεγόμενα Spicker (2004) ότι η κοινωνική πολιτική αποτελεί μία ηθική εργασία, μία δίκαιη κατανομή των πόρων σε μια κοινωνία. Με προτεραιότητα τους ανθρώπους κατώτερης θέσης, οι οποίοι έχουν περιορισμένη πρόσβαση στους κοινωνικούς πόρους και οι δυνατότητες ένταξης τους στην κοινωνία, σε σχέση με τους υπόλοιπους ανθρώπους, είναι λιγότερες. Ένα κράτος πρόνοιας, λοιπόν, πρέπει να παράγει και να συντηρεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο ευημερίας στην κοινωνία και ειδικότερα στους ανθρώπους μειονεκτικής θέσης.

Όπως υποστηρίζουν οι Stuart Hill - Bram Gieben (2003) η μορφή του σύγχρονου κράτους εξασφαλίζει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών και πολλές φορές περιορίζει το εύρος και τη δράση του, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη ελευθερία για κάθε πολίτη. Ωστόσο, ένα κράτος πρόνοιας δεν πρέπει να αμελήσει την προάσπιση και διασφάλιση βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων που αφορούν π.χ. το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και τον ρατσισμό.

Συμπεραίνεται λοιπόν, ότι ένα κράτος πρόνοιας πρέπει αναλαμβάνει την κοινωνική ευθύνη των πολιτών και να αποτελεί τον εγγυητή της παροχής κοινωνικών δικαιωμάτων και της ατομικής ελευθερίας. Όπως αναφέρει και ο Heywood, *«Το κράτος επωμίζεται διαρκώς ένα φάσμα κοινωνικών και οικονομικών ευθυνών. Τα κοινωνικά δικαιώματα είναι θετικά δικαιώματα, επειδή μπορούν να ικανοποιηθούν μονάχα μέσα από τις θετικές ενέργειες της κυβέρνησης και πιο συγκεκριμένα μέσα από την παροχή κρατικών συντάξεων, επιδομάτων και ενδεχομένως υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης που χρηματοδοτούνται από το κράτος»*, (Heywood, 2007:130).

1.2 ΟΡΙΣΜΟΙ

Είναι πολύ εποικοδομητικό, για την πορεία της παρούσας έρευνας, να καταστεί σαφής, πρωτίστως, η έννοια της βίας, ο ορισμός της βίας εναντίον των γυναικών και μετέπειτα οι εκφάνσεις της. Έτσι ώστε να διαλευκανθεί ποιες πράξεις νοούνται ως βία κατά των γυναικών.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (2002), ως βία θεωρείται η χρήση σωματικής και λεκτικής βίας ενάντια σε κάποιο άλλο πρόσωπο ή σε μια ομάδα ανθρώπων, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα (είτε σωρευτικά είτε διαζευκτικά) έναν τραυματισμό, τη δημιουργία ανεπανόρθωτων ψυχολογικών προβλημάτων, μέχρι και το θάνατο.

Μάλιστα, όπως επισημαίνουν οι Hearn, Strid, Husu, & Verloo, (2016), η βασική αιτία για τη βία που στρέφεται εναντίον των γυναικών είναι η εξίσωση της με την ανισότητα η οποία οφείλεται στην κοινωνική διάκριση μεταξύ του άντρα και της γυναίκας. Πιο συγκεκριμένα, ο ίδιος διασαφηνίζει ότι *«η βία κατά των γυναικών περιγράφεται και εννοείται όχι μόνο ως βία κατά των γυναικών, αλλά και ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και ως μορφή καταπίεσης λόγω της ανισότητας που νοιώθουν για τις γυναίκες.»* (Hearn, Strid, Husu, & Verloo 2016:555).

Σύμφωνα με την από 11/2020 1^η Ετήσια Έκθεση, (ISOTITA, 11/2020) για τη βία κατά των γυναικών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και συγκεκριμένα της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, η βία, η έμφυλη βία και η βία που ασκείται κατά των γυναικών δύναται να διαχωριστούν στις παρακάτω μορφές. Οι πιο συχνές μορφές βίας είναι η *Βία κατά των γυναικών*, η *Γυναικοκτονία*, η *Ενδοοικογενειακή Βία*, η *Οικονομική βία*, η *Εξακολουθητική παρενόχληση*, ο *Βιασμός*, *Σεξουαλική παρενόχληση*, η *Σωματική βία*, η *Ψυχολογική βία* και η *Έμφυλη βία στον Κυβερνοχώρο (Cyber violence)*.

Ωφέλιμο θα ήταν, σε αυτό το σημείο να αναλυθεί περισσότερο η έννοια της ενδοοικογενειακής βίας διότι είναι η πιο συχνή μορφή βία εναντίον των γυναικών. Η Αντεισαγγελέας Πρωτοδικών Θεσσαλονίκης, Ανδρέου, (PPOTHESS,

12-01-2018), όρισε την ενδοοικογενειακή βία, ως μία κατάσταση με ενεργητική και παθητική βία, όπου η ενεργητική βία αφορά πράξεις σεξουαλικής, σωματικής και ψυχολογικής βίας ενώ η παθητική βία αφορά τη σωματική και την ψυχολογική παραμέληση. Επίσης, στην ενδοοικογενειακή βία συμπεριλαμβάνεται η σεξουαλική κακοποίηση, όπως ο βιασμός, η αιμομιξία, ο σεξουαλικός καταναγκασμός και φυσικά η προβολή σε πορνογραφικό υλικό.

Επίσης, η Ανδρέου (2018) σχολιάζει ότι η σωματική βία ακολουθείται πάντα από τη συναισθηματική βία και περιλαμβάνει διάφορων ειδών επιθέσεις όπως το τράνταγμα, το κλείδωμα στο σπίτι, τα ραπίσματα, τα εγκαύματα, τα τραύματα με χρήση αντικειμένων, τη βία κατά κυοφορούσας γυναίκας με στόχο την αποβολή της, αφορά και εν γένει σωματικές βλάβες (κακώσεις, σπασίματα) που μπορεί να είναι επιφέρουν μόνιμες βλάβες, την αναπηρία ή ακόμα και το θάνατο.

Τέλος, η ίδια επισημαίνει ότι ως συναισθηματική - ψυχολογική βία νοείται η λεκτική επίθεση, η συναισθηματική κακομεταχείριση και γενικότερα η συμπεριφορά με επιθετικό, απειλητικό και υποτιμητικό/περιφρονητικό ύφος προς τη γυναίκα με σκοπό την ταπείνωση και υποταγή της.

Αναφορικά με τη βία κατά των γυναικών, παρατηρείται ότι βρίσκεται σε έξαρση τα τελευταία χρόνια στην ελληνική κοινωνία. Μάλιστα, το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται ανεξαρτήτως ηλικίας, μορφωτικού, οικονομικού και πολιτιστικού επιπέδου τόσο του θύτη και όσο του θύματος. Βεβαία, υπάρχουν περιπτώσεις που η έμφυλη βία είναι μέρος της κουλτούρας ορισμένων πολιτισμών, ωστόσο αυτό δεν συνιστά δικαιολογία ή ελαφρυντικό για την εν λόγω αποτρόπαια πράξη.

Στο άρθρο 3 της από 11-05-2011 Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, η οποία αναφέρεται στα μέτρα πρόληψης για την αντιμετώπιση της βίας που υπόκεινται οι γυναίκες και στην προστασία των θυμάτων όλων των μορφών βίας (συμπεριλαμβανομένου την ενδοοικογενειακή βία), η μορφή βίας «βία κατά των γυναικών» συνιστά παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και είναι ένας είδος διάκρισης κατά των γυναικών, που συμπεριλαμβάνει όλες τις πράξεις έμφυλης

βίας, οι οποίες έχουν ως συνέπεια τη σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη και εν γένει τον πόνο των γυναικών, τον αναγκασμό ή την επιβολή στέρησης της ελευθερίας, είτε αυτή λαμβάνει χώρα στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό βίο.

Περαιτέρω, η άνω Σύμβαση, αναφέρει ότι η βία σε βάρος των γυναικών πηγάζει από την ιστορικά επιβεβαιωμένη ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων (αντρών και γυναικών), η οποία είχε ως αποτέλεσμα την εξουσία των ανδρών επί των γυναικών, τις διακρίσεις σε βάρος αυτών και την παρεμπόδιση της εξέλιξης και της προόδου του γυναικείου φύλου.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη διεθνή συνθήκη για την εξάλειψη της ενδοοικογενειακής βίας η οποία αποτελεί την κύρια μορφή βίας, όπως θα αποδειχθεί παρακάτω βάσει στατιστικών δεδομένων. Γι' αυτό άλλωστε, σύμφωνα με την Πλεύρη (2017), τη Σύμβαση την χαρακτηρίζει η θέση ότι η βία κατά των γυναικών αποτελεί μία μορφή βίας λόγω του φύλου, και ενυπάρχει στους ανθρώπους εξαιτίας του μίσους κατά των γυναικών. **Θα χαρακτηρίζαμε τη βία κατά των γυναικών ως ένα φαινόμενο βίας, το οποίο είναι κατά ενός ατόμου, λόγω του φύλου του και σχετίζεται με τη βαθιά ριζωμένη αντίληψη περί της κατωτερότητας του.** Τέλος, στο άρθρο 1 του νόμου 3500/2006 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, αποδίδεται ο ορισμός της.

2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Το 2006 θεσπίστηκε ο **ν.3500/2006** (ΦΕΚ Α' 232/24.10.2006) για την **καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας και μάλιστα αντιμετωπίζεται για πρώτη φορά σε ποινικό και αστικό επίπεδο.** Όπως αναφέρει η Αρτινοπούλου, «Η συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση έχει την πραγματική και συμβολική της αξία για την κοινωνική αναγνώριση του φαινομένου και την αντιμετώπιση του». (Αρτινοπούλου 2008:57). Επίσης, η Κοτζαμπάση τον άνω νόμο τον χαρακτηρίζει

ως, «ένα νόμο ο οποίος παρά τις ατέλειες του, βάζει μία τελειά στις अपαρχαιωμένες αντιλήψεις που αγνοούσαν ή ανέχονταν τη βία ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας» (Κοτζαμπάση 2012:31).

Οι **σημαντικότεροι** νεωτερισμοί, του εν λόγω νόμου, είναι οι εξής:

Στο **άρθρο 1 παρ. 2** αποδίδεται ο ορισμός της οικογένειας και ποια μέλη υπάγονται σε αυτήν. Επομένως, με αυτόν τον τρόπο οριοθετούνται τα πρόσωπα που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία. Στο **άρθρο 3**, η ενδοοικογενειακή αποτελεί πλέον τεκμήριο κλονισμού στο γάμο. Άξια αναφοράς είναι και η κατοχύρωση χρηματική ικανοποίησης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, όπως προβλέπεται στο **άρθρο 5** σχετικού νόμου. Στα **άρθρα 6, 7, 8, 9** νομοθετήθηκε το αξιόποινο της ενδοοικογενειακής βίας και στις τρεις μορφές της όπως αυτές αναφέρθηκαν παραπάνω (σωματική, ψυχολογική και σεξουαλική). Επιπλέον, στο **άρθρο 6 παρ.1** η ενδοοικογενειακή βία ορίζεται ως σωματική βλάβη ενώ στο **άρθρο 7** η ενδοοικογενειακή βία ορίζεται ως παράνομη βία και απειλή. Βαρύνουσας σημασίας ήταν η προσθήκη του **άρθρου 8** με το οποίο αποτυπώνεται τι συνιστά βιασμός και κατάχρηση σε ασέλγεια, όπως και το **άρθρο 9** που θίγει την ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας πράξης. Στο **άρθρο 11** εισήχθη το νεοφερμένο και το πρωτότυπο, για τα τότε χρονικά δεδομένα, μέτρο της ποινικής διαμεσολάβησης για τα πλημμελήματα της ενδοοικογενειακής βίας, για το οποίο θα γίνει ειδική μνεία παρακάτω. Για την προσωρινή ασφάλεια των θυμάτων, σημαντική εξέλιξη ήταν το **άρθρο 15**. Τέλος, στο **άρθρο 17** θεσπίστηκε το αυτεπάγγελτο της δίωξης για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10.

Όπως εύστοχα σχολιάζει η Κοτζάμπαση, «η “ποινική πλευρά” των άνω μορφών της βίας συνέβαλε στην εξάλειψη αυτών διότι λόγου χάρη η ενδοοικογενειακή βία παύει να αποτελεί ζήτημα ιδιωτικής φύσεως», Κοτζάμπαση (2012:26), καθώς η αυτεπάγγελη ποινική δίωξη ανάγει το ζήτημα στη δημόσια σφαίρα της κοινωνίας. Άλλωστε, όπως διατυπώνουν η Νάτση και η Παπά (2019), η εκδήλωση της βίας κατά των γυναικών, η οποία έρχεται από τον οικογενειακό περίγυρο στο πλαίσιο του σπιτιού, έχει χαρακτηριστεί δικαίως ως ένα «αόρατο»

έγκλημα, ακόμη και στον ανεπτυγμένο κόσμο.

Σημαντικό είναι, ότι το αδίκημα της απλής σωματικής βλάβης 308 ΠΚ³ διαφοροποιήθηκε με την ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη/κάκωση (υπό την έννοια του εδαφίου α' και β' της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα) από μέλος της οικογένειας διότι η τελευταία επιφέρει αυστηρότερη ποινή (ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους ενώ η ποινή κράτησης σύμφωνα με το 308 ΠΚ είναι έως 6 μήνες).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης» ή αλλιώς «Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής βίας», υπογράφηκε στις 11-05-2011 και ερμηνεύει τη μορφή βίας, « βίας κατά των γυναικών », και τις πράξεις που συνοδεύουν αυτές. Σε αυτή αναλύονται τέσσερα πεδία σχετικά με την πρόληψη, την ασφάλεια των θυμάτων, τη δίωξη των θυτών και τις πολιτικές των αρμόδιων φορέων για την αντιμετώπιση της άνω μορφή βίας.

Εκτός των ανωτέρω, ο στόχος της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης είναι να νομοθετηθούν ειδικά μέτρα αντιμετώπισης (gender specific μέτρα) για τη βία κατά των γυναικών και σε επίπεδο ΟΤΑ (α' και β' βαθμού) με τη σύμπραξη αρμόδιων υπηρεσιών του Δημοσίου και των ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων). Όπως επισημαίνουν η Νάτση και η Παπά (2019) με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, η βία κατά των γυναικών παύει οριστικά να αποτελεί ένα ζήτημα ιδιωτικής φύσεως και τοποθετείται στη σφαίρα του δημόσιου διαλόγου.

³ Οι παράγραφοι 1 και 2 τροποποιήθηκαν και το άρθρο 308, όπως είχε συμπληρωθεί με το άρθρο 4 περ.5 Ν.4637/2019, ΦΕΚ Α 180/18.11.2019, διαμορφώθηκε ως άνω με το άρθρο 64 Ν.4855/2021, ΦΕΚ Α` 215/12.11.2021.

Έτσι λοιπόν, τα κράτη, τα οποία συμβλήθηκαν, υποχρεούνται να εξασφαλίσουν α) την αναγκαία κατάρτιση των ειδικών για την επικοινωνιακή σχέση τους με τα θύματα βίας β) την πραγματοποίηση προγραμμάτων θεραπείας για τους δράστες της ενδοοικογενειακής βίας και εν γένει της σεξουαλικής βίας γ) την υλοποίηση δράσεων για την εξάλειψη στερεοτυπικών απόψεων της κοινωνίας. Αυτό που αξίζει να σημειωθεί είναι, ότι το άρθρο 12 παρ. 4 της άνω Σύμβασης υποχρεώνει τα συμβληθέντα κράτη να πλαισιώσουν κυρίως τους ενήλικες και τους ανηλίκους ώστε να αποκτήσουν νοοτροπία κατά όλων των μορφών βίας. Δηλαδή συμπεραίνεται, ότι η Σύμβαση έχει στόχο να αφυπνίσει τα μέλη της κοινωνίας.

Επιπλέον, τα συμβαλλόμενα μέρη της άνω Σύμβασης επιβάλλεται να ενημερώνουν τα θύματα για τα δικαιώματά τους μέσω των φορέων του Δημοσίου (πχ δομές/κέντρα υποδοχής κακοποιημένων γυναικών). Ακόμη, τα κράτη πρέπει να θεσπίσουν νόμους για την προστασία μαρτύρων σκηνών βίας (κατά των γυναικών) και για τον εκτοπισμό του δράστη από την οικία στην οποία κατοικεί το θύμα.

Αξίζει να αναφερθεί, ότι νομοθετείται για πρώτη φορά η ποινική δίωξη των μορφών βίας κατά των γυναικών, όπως αυτές αναγράφονται στα άρθρα 33-43 της άνω Σύμβασης: α) η παρενοχλητική παρακολούθηση (stalking) β) ο αναγκαστικός γάμος γ) ο ακρωτηριασμός γεννητικών οργάνων δ) η αναγκαστική άμβλωση και στείρωση ε) τα «εγκλήματα τιμής». Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 30, οι παθούσες βίας δικαιούνται να λάβουν αποζημίωση από τους θύτες.

GREVIO (άρθρα 66-70): Στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης γίνεται σαφές ότι οι κυβερνήσεις των κρατών πρέπει να λάβουν μέτρα για τη διακόπτη εφαρμογή των νομοθετικών επιταγών της άνω σύμβασης, ώστε να διασφαλιστεί η σταθερή κοινωνική και νομική προστασία των θυμάτων. Γι' αυτό τον σκοπό, συστάθηκε ο ανεξάρτητος επιβλέπων μηχανισμός «GREVIO» ο οποίος απαρτίζεται από μία ομάδα εμπειρογνώμων⁴.

⁴ Από 10 έως 15 μέλη. Τα μέλη της επιλέγονται από την Επιτροπή των Μερών και η θητεία τους είναι για 4 έτη και μπορεί να ανανεωθεί μόνο μία φορά.

Η κύρια αρμοδιότητα της είναι η συγγραφή και η κοινοποίηση Εκθέσεων, στις οποίες κρίνονται οι νόμοι, οι οποίοι θεσπίστηκαν από τα συμβαλλόμενα κράτη για την επίτευξη των σκοπών της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Επιπρόσθετα, σε περίπτωση διαπίστωσης σοβαρών παραλείψεων και ενεργειών που αντιβαίνουν στο νόμο, η GREVIO έχει τη δυνατότητα να απαιτήσει άμεσα την σύνταξη και την υποβολή ειδικής έκθεσης σχετικά με τα ληφθέντα μέτρα, για την αποφυγή μίας σοβαρής, μαζικής και επίπονης μορφής βίας κατά των γυναικών.

Σύμφωνα με την από 11/2021 2^η Ετήσια Έκθεση, (ISOTITA 11/2021), για τη βία κατά των γυναικών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και συγκεκριμένα της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των φύλων, ύστερα από την πάροδο δύο ετών από την επικύρωση της Σύμβασης από ένα κράτος μέλος, αξιολογείται η εφαρμογή της Σύμβασης (στη συγκεκριμένη χώρα) και η πρόοδος που επέδειξε για την καταστολή και την αντιμετώπιση της βίας. Η αξιολόγηση του κράτους μέλους πραγματοποιείται από τη GREVIO με τη διαβίβαση ενός ερωτηματολογίου σχετικά με τα κεφάλαια της Σύμβασης.

Στη συνέχεια, η GREVIO προπαρασκευάζει ένα σχέδιο έκθεσης που περικλείει τα επεξηγήσει της αναφορικά με την εκτέλεση των διατάξεων πάνω στις οποίες βασίζεται η αξιολόγηση, καθώς τις εισηγήσεις της σχετικά με τους τρόπους επίλυσης των εντοπισθέντων προβλημάτων. Στη συνέχεια, αφού η GREVIO λάβει υπόψιν όλες τις πληροφορίες, ενστερνίζεται την έκθεσή της και τα πορίσματα της σχετικά με τα μέτρα που έχουν ληφθεί από τη χώρα, με σκοπό την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης.

Τα συμπεράσματα της Έκθεσης και τα συνοδευόμενα σχόλια κοινοποιούνται τόσο στη χώρα όσο στην Επιτροπή των Μερών, η οποία τα εγκρίνει. Μετέπειτα, τα συμπεράσματα της Έκθεσης της GREVIO, συνοδευόμενα με τα σχόλια της χώρας (Τελική Έκθεση Αξιολόγησης), κοινοποιούνται προς τη χώρα για την εφαρμογή των παρατηρήσεων.

2. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης υπεγράφη από την Ελλάδα στις 11-05-2011. Ωστόσο, τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση στις 17-11-2017 (!), η οποία ολοκληρώθηκε την 01-12-2017. Εν τέλει, ψηφίστηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο και εντάχθηκε στο εθνικό δίκαιο με το ν.4531/2018 (ΦΕΚ 62/Α/5-4-2018) με τον οποίο επήλθαν οι παρακάτω τροποποιήσεις στον Ποινικό Κώδικα και στον υφιστάμενο νόμο (ν.3500/2006).

2.1 Ποινικός Κώδικας:

1. Ποινικοποίηση της παρότρυνσης γυναίκας σε ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων της => **άρθρο 315B ΠΚ**
2. Ρητή διάταξη για τη μη μείωση της ποινής στα εγκλήματα που πραγματοποιήθηκαν με δικαιολογία τα έθιμα και τις παραδόσεις => **79 παρ.3 περ. α' ΠΚ (καταργήθηκε με το ν. 4619/2019)**
3. Ποινικοποίηση του εξαναγκασμού σε τέλεση γάμου => **άρθρο 323Α παρ.5 περ. ζ ΠΚ**
4. Ασκείται ποινική δίωξη πλέον σε ενήλικο θύτη που έπειθε ανήλικο θύμα να συνάψουν γάμο => **Κατάργηση της παρ.3 στο άρθρο 339 ΠΚ**
5. Ποινικοποίηση του «Stalking» => **333 ΠΚ**

2.2 Ν.3500/2006:

1. Μέλη οικογένειας είναι πλέον και τα πρόσωπα που έχουν συνάψει σύμφωνα συμβίωσης => **Άρθρο 2 παρ.4 ν.4531/2018**
2. Σαφές εδάφιο για την διακοπή της Ποινικής Διαμεσολάβησης σε περίπτωση μη σωρευτική πλήρωσης των προϋποθέσεων της => **Άρθρο 3 παρ. 2 ν.4531/2018**
3. Δυνατότητα επιβολής περιοριστικών όρων στο θύτη => **Άρθρο 3 παρ.6 ν.4531/2018**

4. Στην περίπτωση που το θύμα είναι ανήλικος (σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας), η προθεσμία παραγραφής ξεκινάει στα πλημμελήματα αφού γίνει 19 ετών το θύμα ενώ στα κακουργήματα αφού γίνει 21 ετών => **Άρθρο 3 παρ. 4 ν.4531/2018.**

2.3 Λοιπές τροποποιήσεις:

1. Αναφορικά με τη δυνατότητα αποζημίωσης του θύματος από τον θύτη => **Άρθρο 4 παρ.1 ν.4531/2018** αντικαθιστά το άρθρο 8 παρ.2 του ν. 3811/2009.
2. Αναφορικά με την απαγόρευση χορήγησης αδειών όπλων => **Άρθρο 4 παρ.4 ν.4531/2018** αντικαθιστά την παρ. 2 του άρθρου 18 του ν. 2168/1993.
3. Αναφορικά με την έκδοση άδειας Διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους σε αλλοδαπά θύματα ενδοοικογενειακής βίας του ν.3500/2006 => **Άρθρο 19Α του ν. 4251/2014.**

3. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

3.1 Ν.3500/2006

Για την εξαγωγή εποικοδομητικών προβληματισμών και για την ενίσχυση της νομοθετικής προσπάθειας των κακοποιημένων γυναικών, ωφέλιμο είναι να εστιάσουμε στα κενά και στα αρνητικά που παρατηρήθηκαν. Όπως αναφέρει η Αρτινοπούλου (2008), μπορεί ο ν.3500/2006 να έβαλε τα θεμέλια και να αποτέλεσε ένα σύγχρονο εργαλείο (για εκείνα τα χρόνια) της δικαστικής εξουσίας για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας καθώς και για την ποινικοποίηση εγκλημάτων της έμφυλης βίας εν γένει, ωστόσο, οι ελλείψεις του άνω νόμου διαπιστώθηκαν άμεσα, όπως η μη χάραξη συγκεκριμένων στρατηγικών πρόληψης και αντιμετώπισης (π.χ. ταχεία εκδίκαση των υποθέσεων, η παράσταση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ως πολιτική αγωγή). Ο νόμος αυτός δεν εισήγαγε έναν σχεδιασμό κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο για την εξάλειψη κάθε μορφής βίας κατά των γυναικών. Απουσίασε από αυτόν η υποχρέωση δημιουργίας κοινωνικών θεσμών, λόγου χάρη ξενώνες

φιλοξενίας, υποστηρικτικές δομές για τα θύματα και η ύπαρξη θεραπευτικών προγραμμάτων για τους θύτες της ενδοοικογενειακής βίας.

3.1.1 Ο ΑΝΑΞΙΟΠΟΙΗΤΟΣ ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

Χαρακτηριστική περίπτωση της μη πρόβλεψης, του νόμου 3500/2006, για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο κοινωνικής πολιτικής, είναι ο θεσμός της Ποινικής Διαμεσολάβησης ο οποίος θεσπίστηκε με τον ως άνω νόμο. Ο θεσμός αυτός εκτός ότι θα μπορούσε να ενταχθεί στην κοινωνική πολιτική της χώρας, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο της *επανορθωτικής δικαιοσύνης*, της *αποκαταστατικής δικαιοσύνης* και της *θεραπευτικής δικαιοσύνης*. Σύμφωνα με τον Πανάγο (2021), η επανορθωτική δικαιοσύνη νοείται ως μία διαδικασία στην οποία συμμετέχουν τα μέρη που υπέπεσαν στην παραβίαση του νόμου ώστε να αντιμετωπίσουν μαζί τα επακόλουθα της παραβίασης αυτής. Όσο για την επανορθωτική δικαιοσύνη, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας 2012/29 ΕΕ, ερμηνεύεται ως η διαδικασία στην οποία ο θύτης και το θύμα συναινούν και συμμετέχουν στην ουσιαστική αντιμετώπιση των ζητημάτων, που προκύπτουν από την αξιόποινη πράξη, με τη βοήθεια τρίτου, ο οποίος διατηρεί αμερόληπτη στάση. Τέλος, όπως αναφέρει ο Πανάγος (2021) η τρίτη σκοπεύει στην μεγιστοποίηση των θεραπευτικών επιπτώσεων της ποινικής νομοθεσίας και στην ελαχιστοποίηση των «αντιθεραπευτικών» θεραπειών της, δηλαδή, στοχεύει στον εξανθρωπισμό της ποινικής δικαιοσύνης εστιάζοντας στις συνέπειες που επιφέρει το δίκαιο στα συναισθήματα και τον ψυχικό κόσμο των άμεσα εμπλεκομένων στην ποινική διαδικασία με απώτερο στόχο την πρόληψη της υποτροπής του δράστη.

Με άλλα λόγια, σύμφωνα με τους Παπαθεοδώρου (2007) και Μπρακουμάτσο (2007), πρόκειται για διαδικασία η οποία παρέχει τις αναγκαίες δικονομικές εγγυήσεις, αποκλίνοντας από τις βασικές γραμμές της ποινικής δίκης και έχει απώτερο σκοπό την εξωδικαστική επίλυση των διαφορών που απορρέουν από τις ποινικές αξιόποινες πράξεις, καθώς την χαρακτηρίζει η ταχύτητα και το χαμηλό κόστος στην απόδοση της ποινικής δικαιοσύνης και παράλληλα συντελεί στην πρόληψη της επανεμφάνισης και της αποδραματοποίησης των συνεπειών

της πραγματοποίησης του αδικήματος. Όπως σχολιάζει η Πλεύρη (2015), η διαδικασία αυτή, συμβάλει στη διάδοση της επίλυσης των ενδοοικογενειακών συγκρούσεων, στο πλαίσιο των «τιμωρητικών», αλλά αποκαταστατικών και ποινικοθεραπευτικών προγραμμάτων της δικαιοσύνης. Δηλαδή, όπως ορίζει η Κατοίκη, *«Μοιάζει να δίνει μία ευκαιρία για εκ νέου νοημοδότηση της συμπεριφοράς του θύτη και του τρόπου “σχετίζεσθαι” με τη σύντροφο του»* (Κατοίκη 2007:307).

Σύμφωνα με τον Πανάγο (2021), ο προσανατολισμός του νομοθέτη είναι στο πρότυπο της επανορθωτικής, της αποκαταστατικής δικαιοσύνης και της θεραπευτικής δικαιοσύνης, καθώς ο δράστης καλείται να αποκαταστήσει τη βλάβη που προκάλεσε, και παράλληλα να δεσμεύεται να μην καταστεί ξανά υπότροπος, ολοκληρώνοντας το κρατικό ειδικό συμβουλευτικό-θεραπευτικό πρόγραμμα. Τέλος, ο ίδιος σημειώνει ότι το θύμα δύναται να συμμετέχει στις συνεδρίες των θεραπευτικών προγραμμάτων (του θύτη), χωρίς αυτό να συνεπάγεται στη συνευθύνη για τη τέλεση του εγκλήματος.

Σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο της Ποινικής Διαμεσολάβησης (άρθρο 11 παρ. 2 του ν. 3500/2006), η εν λόγω διαδικασία ξεκινάει αφού συντρέξουν ,σωρευτικά, οι εξής προϋποθέσεις: α) ο δράστης να δώσει υπόσχεση ότι δεν θα πραγματοποιήσει μελλοντικά καμιά μορφή ενδοοικογενειακής βίας, (λόγος τιμής)⁵ και αν συγκατοικούσε, συμφωνεί να διαμείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας για θεμιτό χρονικό διάστημα, ύστερα από πρόταση του θύματος, β) ο δράστης να συμμετέχει σε ειδικό συμβουλευτικό/θεραπευτικό κύκλο προγραμμάτων (δημόσιου φορέα) για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, για όσο χρονικό διάστημα κριθεί απαραίτητο από τους σχετικούς επαγγελματίες. Ο υπεύθυνος του προγράμματος βεβαιώνει ότι το πρόγραμμα τελείωσε, όπως επίσης πιστοποιεί σε πόσες συνεδρίες συμμετείχε ο ενδιαφερόμενος και γ) ο δράστης να άρει ή να αποκαταστήσει, στο μέτρο του δυνατού, άμεσα τις συνέπειες που προξενήθηκαν από την πράξη και να δώσει αποζημιώσει στην παθούσα.

⁵ Συντάσσεται σχετική έκθεση σύμφωνα με το άρθρο 148 επ. ΚΠΔ

Μόλις ολοκληρωθεί ο απαιτούμενος κύκλος συνεδριάσεων αποστέλλεται στην Εισαγγελία σχετική βεβαίωση από το αρμόδιο θεραπευτή. Ειδάλλως, σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ.3 του ν.3500/2006 ο εισαγγελέας συνεχίζει την ποινική διαδικασία και η (ανεπτυχής) ποινική διαμεσολάβηση θεωρείται ως μη γενόμενη.

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α)⁶ παρέχει και υλοποιεί συμβουλευτικά - θεραπευτικά προγράμματα για του θύτες ενδοοικογενειακής βίας μόνο στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη ως ο μοναδικός δημόσιος φορέας. Σε περιφερειακό και δημοτικό επίπεδο δεν προβλέπεται από κάποιο νομικό πλαίσιο η παροχή τέτοια στήριξης και άπτεται, μέχρι και σήμερα, στην διακριτική ευχέρεια του εκάστοτε Δήμου αν θα παρέχει τέτοιου είδους συμβουλευτικά-θεραπευτικά προγράμματα. Μάλιστα, σε μελέτη του Χατζησπύρου (2007) αναφέρεται ότι όταν και τέθηκε σε εφαρμογή ο ν. 3500/2006, δεν υπήρξε ενημέρωση από το αρμόδιο Υπουργείο των δημόσιων φορέων που απασχολούν ψυχολόγους για την ανάληψη συμβουλευτικών προγραμμάτων.

Με την πάροδο των χρόνων, έχουν διαπιστωθεί αρκετά προβλήματα στην πρακτική εφαρμογή του άνω θεσμού. Όπως διατυπώνει η Σωτηροπούλου, «Στο επίρρημα “σωρευτικά” εντοπίζεται στις περισσότερες περιπτώσεις το πρόβλημα καθώς και η διστακτικότητα έναντι της ποινικής διαμεσολάβησης των εμπλεκομένων μερών, διότι στις υποθέσεις τακτικής διαδικασίας έχουμε απομακρυνθεί τόσο πολύ από το χρόνο τέλεσης των πράξεων οπότε η έννοια της υπόσχεσης για το μέλλον, της άμεσης άρσης ή αποκατάστασης των συνεπειών και της παρακολούθησης προγράμματος χάνουν κάθε νόημα και αυτό διότι ή έχει αποκατασταθεί η ειρηνική συμβίωση, οπότε καθίστανται άνευ περιεχομένου τέτοια δέσμευση ή λόγω διάστασης, διαζυγίου, παύσης της συνοίκησης αντιμετωπίζεται ως επιβάρυνση της ζωής τους και πρόσθετη δυσκολία που

⁶ Είναι Ν.Π.Δ.Δ., βρίσκεται στην Αθήνα και υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Ορισμένες από τις σημαντικότερες υπηρεσίες του Ε.Κ.Κ.Α είναι α) η παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και συμβουλευτικής σε άτομα και κοινωνικά ευάλωτες ομάδες β) η ενημέρωση για προγράμματα κοινωνικής φροντίδας και σε θέματα πρόνοιας γ) η προσωρινή φιλοξενία σε δομές και η εξασφάλιση βασικών αναγκών. Ένας από τους πληθυσμούς-στόχους είναι φυσικά κακοποιημένες γυναίκες, θύματα και θύτες ενδοοικογενειακής βίας.

συνεπάγεται απροθυμία», (Σωτηροπούλου 2015:117).

Σύμφωνα με έρευνα του Χατζησπύρου (2015), διαπιστώθηκε ότι σε πολλές περιπτώσεις το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από το χρόνο της καταγγελίας της αξιόποινης πράξης, αν υποθέσουμε ότι ο χρόνος τέλεσης συμπίπτει με το χρόνο αυτής (με απόκλιση λίγων ημερών), μέχρι την έκδοση της εισαγγελικής διάταξης για την πραγματοποίηση της διαμεσολάβησης απέχει στην αυτόφωρη διαδικασία εντός ενός μήνα ή του επόμενου και στην προκαταρκτική εξέταση 7-8 μήνες έως 20 μήνες. Ακόμη, υπάρχουν περιπτώσεις που η μήνυση έγινε πριν 3-5 χρόνια, κάτι το οποίο δεν βοηθάει τη θεραπεία, καθώς ενδεχομένως να υπάρχουν αλλαγές τόσο στη ζωή του θύματος όσο και του θύτη (π.χ. χωρισμός, νέος γάμος, αποκατάσταση σχέσεων). Επιπρόσθετα, παρατηρήθηκαν περιπτώσεις όπου ο θύτης δεν ολοκλήρωνε το θεραπευτικό πρόγραμμα του και εκμεταλλεύτηκε την «ελαστικότητα» του θεσμού της ποινικής διαμεσολάβησης. Ο Πανάγος (2021), καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι από τη στιγμή που η ποινική δικαιοσύνη, απονέμεται με πολύ καθυστέρηση, είναι αμφισβητούμενο κατά πόσο η συγκεκριμένη κατάσταση πρόκειται να βοηθήσει στην ενδυνάμωση του θύματος και την πρόληψη της υποτροπής του δράστη.

Ακόμη είναι λυπηρό το γεγονός, ότι ύστερα από 12 (!) χρόνια, με τη ψήφιση του νόμου 4531/2018 και με την τροποποίηση του σχετικού άρθρου της ποινικής διαμεσολάβησης, τονίστηκε και αποσαφηνίστηκε ότι η υποχρεωτική παρακολούθηση των θεραπευτικών προγραμμάτων στοχεύει στην ουσιαστική προσαρμογή του θύτη στις επιταγές της ποινικής διαμεσολάβησης, αντί μίας προσχηματικής ή ωφελιμιστικής συμμετοχής του στη διαδικασία.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο θύτης πρέπει να συμμορφωθεί με τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε ολοκληρώνεται η διαδικασία και εξαλείφεται η ποινική δίωξη (άρθρο 13 παρ.2 ν.3500/2006). Όπως αποσαφηνίζει ο Λαμπάκης, *«Ο χρόνος αναστολής εκκινεί από την έκδοση της σχετικής διάταξης του αρμόδιου εισαγγελέα περί υπαγωγής στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και εκτείνεται μέχρι την ολοκλήρωσης της, δηλαδή για τρία έτη, εκτός εάν νωρίτερα ανασυρθεί η δικογραφία από το*

αρχείο λόγω διακοπής της διαδικασίας διαμεσολάβησης εξαιτίας υπαίτιας μη συμμόρφωσης του ενδιαφερόμενου με τους όρους» (Λαμπάκης 2021:512).

3.2 Ν. 4531/2018

Ο νόμος αυτός θεσπίστηκε για να εφαρμόσει τις επιταγές της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και αναγκαστικά επήλθαν κάποιες τροποποιήσεις στο ν.3500/2006, όπως αναφέρθηκαν παραπάνω. Με τον νόμο αυτό καλύφθηκαν κάποιες τις από τις ελλείψεις του ν.3500/2006 και εκσυγχρονίστηκαν κάποιες από τις διατάξεις του. Όπως έγινε και με τον ν.3500/2006, είναι πιο ωφέλιμο για το σκοπό της εργασίας, να τονιστούν κυρίως οι ελλείψεις του ν.4531/2018 παρά τα θετικά του.

Σύμφωνα με τις Νάτση και Παπά (2019), ένα από τα αρνητικά του παραπάνω νόμου είναι απουσία προώθησης και παροχής εκπαιδευτικού υλικού προς τα σχολεία για την αντιμετώπιση της βίας που στρέφεται κατά των γυναικών και για την απαλοιφή προκατασκευασμένων αντιλήψεων σχετικά με το φύλο. Μέτρο πολύ σημαντικό, ώστε να μεταλαμπαδευτεί από μικρή ηλικία η αρχή της ισότητας των φύλων και να εξαλειφθεί κάθε πατριαρχικό πρότυπο προερχόμενο είτε από την οικογένεια είτε από την κοινωνία.

Επίσης, δεν τέθηκε σε εφαρμογή το άρθρο 15 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, καθώς δεν προβλέφθηκε η κατάρτιση επαγγελματιών (ως προς τον τρόπο διαχείρισης τους) που ασχολούνται με τα θύματα και τους δράστες όλων των πράξεων βίας, όπως ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, εκπαιδευτικών και αστυνομικών. Ενώ, για το θεσμό της Ποινικής Διαμεσολάβησης δεν λήφθηκε κανένα μέτρο για να θεραπευτούν οι προαναφερθείσες παθογένειες του. Τέλος, αναφορικά με τον μηχανισμό παρακολούθησης εφαρμογής της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, GREVIO, η τελική Έκθεση Αξιολόγησης (Final Report) σε ότι αφορά τη χώρα μας αναμένεται να δημοσιευτεί τον Σεπτέμβριο του 2023.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

Το παρόν κεφάλαιο διερευνά τις κοινωνικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν τα προηγούμενα έτη μέχρι και σήμερα για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης (α' και β' βαθμού). Σύμφωνα με την Αρετή Μαυρομάτη – Λαγάνη (2021), οι συγκεκριμένες πολιτικές αποτελούν μία ειδική κατηγορία προοδευτικής κοινωνικής πολιτικής οι οποίες στοχεύουν στην εξάλειψη της πατριαρχίας και παράλληλα στην κατοχύρωση ενός προστατευτικού νομικού πλαισίου.

1.1 ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 2004 ΕΩΣ 2023

Μία σύντομη αναφορά στα καίρια σημεία των Εθνικών Δράσεων/Προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής κατά της βίας των γυναικών θα βοηθήσει, ώστε να ξεκαθαριστεί ο κοινωνικός προσανατολισμός των εκάστοτε κυβερνήσεων (και του κράτους εν γένει), να αποτυπωθούν οι επιτυχημένες πολιτικές και να έρθουν στην επιφάνεια οι ανάγκες για την υλοποίηση νέων πολιτικών.

Όπως σωστά αναφέρει η Στρατηγάκη (2021), οι πολιτικές ισότητας στην Ελλάδα ξεκίνησαν το 1982 με την ίδρυση του Συμβουλίου Ισότητας παρά τω Πρωθυπουργό, ως απόρροια του κοινωνικού προσανατολισμού του ΠΑΣΟΚ, της ένταξης της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και των διεκδικήσεων του φεμινιστικών κινημάτων της Μεταπολίτευσης. Επίσης, το 1985 ιδρύθηκε η Γενική Γραμματεία Ισότητας και παρέμεινε ως αυτοτελής θεσμικός μηχανισμός, προώθησης, ανάπτυξης και εφαρμογής της πολιτικής εξίσωσης και ισότητας των φύλων μέχρι τον Ιούλιο του 2019.

Μετά τις εκλογές του 2019 η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας πρόσθεσε στον τίτλο της Γραμματείας την οικογενειακή πολιτική και αργότερα, τον Ιανουάριο του 2020, τη δημογραφική πολιτική. Η Στρατηγάκη εξέφρασε την άποψη ότι αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αλλοιωθεί ο χαρακτήρας της Γενικής Γραμματείας και να μεταβληθεί ο στόχος και ο προγραμματισμός δράσεων της σε κατεύθυνση συχνά αντίθετη από αυτήν της ισότητας των φύλων, «Ως γνωστόν, ο

πολιτικός στόχος της προστασίας της οικογένειας και η αύξηση των γεννήσεων δεν συνάδει με τον στόχο της χειραφέτησης των γυναικών και της αυτόνομης και ισότιμης θέσης τους στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή. Η απόφαση συγχώνευσης της πολιτικής ισότητας με την πολιτική για τη δημογραφία και την οικογένεια είναι απόρροια του ιδεολογικού προσανατολισμού του κυβερνώντος κόμματος ιδίως από τη στιγμή που δεν τεκμηριώνεται με ορθολογικά επιχειρήματα.» (Στρατηγάκη 2021:136).

Σύμφωνα με την Αρετή Μαυρομάτη-Λαγάνη (2021), η αρχή των κοινωνικών πολιτικών των Ο.Τ.Α. για την αντιμετώπιση της βίας κατά γυναικών έγινε με τους παρακάτω φορείς και υπηρεσίες. Το πρώτο συμβουλευτικό κέντρο για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας εμφανίστηκε το 1988 ενώ ο πρώτος ξενώνας κακοποιημένων γυναικών δημιουργήθηκε στο Δήμο Αθηναίων το 1993 με την ονομασία «Σπίτι – Καταφύγιο». Μετέπειτα, το 1999 ιδρύθηκε η «Διυπουργική Επιτροπή Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών» με στόχο αφενός την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και αφετέρου την καταγραφή των ξενώνων που λειτουργούσαν στην τοπική αυτοδιοίκηση τη χρονική περίοδο εκείνη. Παράλληλα, το ίδιο έτος ιδρύεται το «Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών», το οποίο αποτελείται από πενήντα οργανώσεις με στόχο την ενημέρωση της κοινής γνώμης και τη στήριξη των γυναικών, παρέχοντας βοήθεια σε αυτές.

Επίσης, η Αρετή Μαυρομάτη-Λαγάνη (2021) σημειώνει ότι το νομικό κενό σχετικά με την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας έγινε ευρέως γνωστό το 2003 με την πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα του Κέντρου για Θέματα Ισότητας. Ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι, δύο χρόνια πριν τη ψήφιση του νόμου για την ενδοοικογενειακή βία (ν.3500/2006) ιδρύθηκε το «Εθνικό Παρατηρητήριο για την Αντιμετώπιση της Βίας» με αντικείμενο την παρατήρηση των εθνικών πολιτικών και την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων. Οι ουσιαστικές και οι καίριες εθνικές δράσεις κοινωνικής πολιτικής ξεκινούν από το 2004 με την εκπόνηση Προγραμμάτων Δράσεων από αντίστοιχες Γενικές Γραμματείες Ισότητας διαφορετικής πολιτικής προέλευσης. Πιο συγκεκριμένα:

1.1.2 ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (2004-2009)

Σύμφωνα με την Στρατηγάκη (2021), η Γενική Γραμματέας Ισότητας, η Ευγενία Τσουμάνη-Σπέντζα, δραστηριοποιήθηκε με γνώμονα τους παρακάτω τέσσερις άξονες δράσης για την ισότητα των φύλων:

1. Ισότητα στην απασχόληση τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα:
2. Καταστολή και πάταξη της βίας που υφίστανται οι γυναίκες λόγω του φύλου τους.
3. Εξάλειψη στερεοτύπων και προκαταλήψεων για το ρόλο των δύο φύλων στην κοινωνίας μέσω της εκπαίδευσης
4. Απασχόληση περισσότερων γυναικών σε κέντρα λήψης αποφάσεων.

Σχετικά με τον δεύτερο άξονα δράσης, που είναι και το ζητούμενο της παρούσας εργασίας, εναρμονίστηκε η Οδηγία 2002/73 για τη σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας με τον νόμο 3488/2006⁷. Όπως τονίζει η Στρατηγάκη με τον νόμο αυτόν διευκρινίστηκε ότι «η αρχή της ίσης μεταχείρισης συνεπάγεται την απουσία κάθε διάκρισης που βασίζεται στο φύλο είτε άμεσα είτε έμμεσα», (Στρατηγάκη 2021:180).

Επίσης, η Στρατηγάκη (2021) αποσαφηνίζει ότι, ο άνω νόμος στόχευε α) να βοηθάει την απόδειξη και να παρέχει προστασία-ασφάλεια στα θύματα και στους μάρτυρες από τις εκδικητικές ενέργειες των εναγόμενων (εργοδότες) β) να θέτει προ των ευθυνών τους εργοδότες και αποδίδει ευθύνες σε αυτούς αν δεν προσφέρουν ένα εργασιακό περιβάλλον, το οποίο να διασφαλίζει την αξιοπρέπεια των εργαζόμενων και γ) την παροχή δυνατότητας νομικής υπεράσπισης των θυμάτων από συνδικαλιστικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Στα πλαίσια των άνω δράσεων, αξίζει να τονιστεί ότι θεσμοθετήθηκε και ο νόμος 3500/2006 για την ενδοοικογενειακή βία, ο οποίος αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Όπως σχολιάζει η Στρατηγάκη (2021), για την

⁷ Εξαιρουμένων της παραγράφου 7 του άρθρου 13 και των άρθρων 21 και 23 αυτού, καταργήθηκε με το άρθρο 30 παρ.3 Ν.3896/2010,ΦΕΚ Α 207/8.12.2010.

απρόσκοπτη εφαρμογή του άνω νόμου έλαβαν χώρα σημαντικές δράσεις από το 2005 έως το 2009. Πιο συγκεκριμένα, διεξήχθησαν σεμινάρια εκπαίδευσης και αναστοχασμού για τους δικαστές, εισαγγελείς, αστυνομικούς και επαγγελματίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, με στόχο την άμεση και αποτελεσματική διαχείριση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας και trafficking, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Προσλήφθηκε περισσότερο προσωπικό στα δύο Συμβουλευτικά Κέντρα της ΓΓΠ, που υπήρχαν τότε, στην Αθήνα και τον Πειραιά και στηρίχτηκε ακόμη περισσότερο ο Ξενώνας Κακοποιημένων Γυναικών του Δήμου Αθηναίων. Τυπώθηκαν φυλλάδια πληροφόρησης για την ενδοοικογενειακή βία σε διάφορες γλώσσες, όπως ελληνικά, αγγλικά, αραβικά και περσικά σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες στην Ελλάδα. Η Ελληνική Αστυνομία έδωσε διαταγές και οδηγίες σε όλες της υπηρεσίες για τη διαχείριση θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.

Ακόμη, οι Δήμοι, με το άρθρο 75 του ν. 3463/2006 (Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων), ανέλαβαν την παροχή συμβουλευτικής προς τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Περαιτέρω, άξια αναφοράς είναι ότι με το άρθρο 46 του ν. 3386/2005, δίνεται το δικαίωμα απόκτησης άδειας παραμονής και εργασίας στα θύματα εμπορίας ανθρώπων, χωρίς την πληρωμή παραβόλου, όπως επίσης και το δικαίωμα παροχής δωρεάν νομικής βοήθειας, διερμηνείας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

1.1.2. ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (2010-2013)

Στο Εθνικό Πρόγραμμα Δράσης για την ουσιαστική ισότητα των φύλων (2010-2013) συμπεριλήφθηκε το Εθνικό Πρόγραμμα για καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών (2009-2013), το οποίο, σύμφωνα με την Αρετή Μαυρομάτη-Λαγάνη (2021), ήταν η απαρχή για το συντονισμένο δίκτυο αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών. Όπως παρατηρεί η Στρατηγάκη (2021), το Εθνικό Πρόγραμμα Δράσης είχε τους παρακάτω στόχους και βασίστηκε σε τρεις πυλώνες:

Στόχοι:

1. Την υπεράσπιση των γυναικείων δικαιωμάτων.
2. Την αποτροπή και καταπολέμηση όλων των εκφάνσεων βίας που ασκούνται κατά των γυναικών.
3. Την οικονομική ανεξαρτησία των γυναικών με την εύρεση εργασίας.
4. Την προώθηση της πολιτικής της ισότητας των φύλων μέσω του πολιτισμού.

Πυλώνες:

1. Νομοθετικές μεταρρυθμίσεις αναφορικά με την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων.
2. Εξειδικευμένες πολιτικές της ΓΓΙΦ όπως σύσταση θεσμών, δομών και οργάνων παραγωγής πολιτικής.
3. Παρεμβάσεις υπουργείων και δημόσιων φορέων με τις οποίες υιοθετούν πολιτικές ισότητας των φύλων.

Όπως πραγματοποιήθηκε και στο προηγούμενο υποκεφάλαιο, θα επικεντρωθούμε στις δημόσιες πολιτικές σχετικά με τη βία κατά των γυναικών. Σύμφωνα με την Στρατηγάκη (2021), οι πολιτικές κομβικής σημασίας για την κοινωνική πολιτική των ΟΤΑ ήταν οι εξής:

Σύμφωνα με το **άρθρο 186 του Ν. 3852/2010** προβλέπονται οι **Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας (ΠΕΠΙΣ)**. Ανά περιφέρεια υπάρχει πλέον και μία Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας των Φύλων. Ο κύριος ρόλος της Επιτροπής είναι να συντονίζει τις πολιτικές ισότητας και να καταθέτει σχετικές προτάσεις τόσο σε τοπικά αρμόδια όργανα όσο και στη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, δηλαδή σε φορείς που είναι υπεύθυνα για τον συντονισμό και την υλοποίηση πολιτικών.

Επιπρόσθετα, με τον τότε ν.3907/2011⁸ δόθηκε η δυνατότητα χορήγησης άδειας διαμονής σε πολίτες τρίτων χωρών για ανθρωπιστικούς λόγους και σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας και εμπορίας ανθρώπων. Σε αυτό το σημείο να

⁸ Πλέον ισχύει το άρθρο 19Α του ν.4251/2014.

σημειωθεί, ότι σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ.2 του ν. 4055/2012 καταργήθηκε το παράβολο των 100€ για την υποβολή μήνυσης από θύματα ενδοοικογενειακή βίας.

Το κύριο μέσο πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας, που υπόκεινται οι γυναίκες, αποτέλεσε η σύσταση 61 δομών στη χώρα, υποστηριζόμενες και συντονισμένες από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (σημερινή Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων), οι οποίες υπάρχουν μέχρι και σήμερα. Αξίζει να αναφερθεί από την Αρετή Μαυρομάτη-Λαγάνη (2021), ότι το δίκτυο των ξενώνων και των συμβουλευτικών κέντρων στήθηκε με βάση τα πληθυσμιακά κριτήρια της απογραφής του 2011. Μάλιστα, οι πολιτικές για την εξάλειψη της άνω βίας απορρόφησαν τη μισή χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ για τον Άξονα ΙΙΙ⁹ (35 εκατομμύρια€ από 65 εκατομμύρια €).

Σύμφωνα λοιπόν με το Εθνικό Πρόγραμμα για την καταπολέμηση της βίας εναντίον των γυναικών, έλαβαν τα έργα τα εξής έργα για τα θύματα βίας κατά των γυναικών:

1. Λειτουργεί, μέχρι και σήμερα, η συμβουλευτική και ενημερωτική τηλεφωνική γραμμή SOS 15900 και το email sos15900@isotita.gr επί 24ώρης βάσης/365 ημέρες το χρόνο ενώ παράλληλα δημιουργήθηκε
2. Ίδρυση 14 Συμβουλευτικών Κέντρων της ΓΓΙΦ, στις έδρες των 13 περιφερειών της χώρας και στον Πειραιά, και 25 Συμβουλευτικών Κέντρων σε Δήμους με παροχές, όπως η ψυχολογική και νομική υποστήριξη και η συμβουλευτική περί απασχόλησης και εργασιακών δικαιωμάτων.
3. Δημιουργία 19 ξενώνων φιλοξενίας θυμάτων βίας και των τέκνων τους σε περιφέρειες της χώρας, με τους περισσότερους να βρίσκονται στην Αττική (3), Κεντρική Μακεδονία (2), Δυτική Ελλάδα (2), Θεσσαλία (2) και Κρήτη (2). Επιπλέον, δύο ξενώνες του ΕΚΚΑ (Ίλιον, Θεσσαλονίκη) μετατράπηκαν σε ξενώνες υποδοχής.

⁹ Άξονας ΙΙΙ: Χρηματοδοτικό εργαλείο «Ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης».

4. Συγγραφή και διανομή (προς τους αρμόδιους) Εγχειριδίου με κανονισμούς λειτουργίας των δομών, οδηγίες τήρησης πρωτοκόλλων συνεργασίας με άλλες υπηρεσίες και φορείς (π.χ. Ελληνική Αστυνομία, Εθνικό Σύστημα Υγείας) και οδηγίες ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των δομών και των πολιτών τοπικής κοινωνίας.
5. Εφαρμογή πανελλαδικής εκστρατείας αφύπνισης της κοινής γνώμης σε θέματα βίας σε σχέση με το γυναικείο φύλο. Τα μέσα υλοποίησης της ήταν με διαφημίσεις στο ραδιόφωνο, τηλεόραση και σε έντυπη μορφή (στις γλώσσες αγγλικά, γαλλικά, αλβανικά, αραβικά και ρωσικά), προβάλλοντας την τηλεφωνική γραμμή SOS 15900.

1.1.3 ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (2016-2020)

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης αυτό αποτελούνταν από τις παρακάτω εξής στρατηγικές πολιτικές και στόχους, όπως αναφέρει η Στρατηγάκη (2021):

1. Υπεράσπιση των δικαιωμάτων των γυναικείων ευάλωτων ομάδων όπως άνεργες, μονογονείς, μετανάστριες και πρόσφυγες.
2. Πρόληψη και αντιμετώπισης της βίας εναντίον των γυναικών στην εργασία, κοινωνία και στην οικογένεια.
3. Ενίσχυση της απασχόλησης με γυναίκες.
4. Εφαρμογή της αρχής της ισότητας στην εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τα μέσα ενημέρωσης και τον αθλητισμό.
5. Εξάλειψη έμφυλων ανισοτήτων στο τομέα της υγείας.
6. Αυξημένη συμμετοχή των γυναικών σε κέντρα λήψης αποφάσεων.

Στα πλαίσια του άνω Εθνικού Σχεδίου Δράσης κυρώθηκε η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης με τον ν.4531/2018, η συνεισφορά του οποίου στην κοινωνική πολιτική των ΟΤΑ αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Εξίσου σημαντικός νόμος για την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας είναι ο ν.4604/2019, ο οποίος, σύμφωνα με την Στρατηγάκη (2021), συνιστά το πρώτο ολοκληρωμένο και αυτοτελές νομικό πλαίσιο σχετικά με την ισότητα των φύλων και με την απάλειψη στερεοτυπικών αντιλήψεων σε βάρος του γυναικείου φύλου.

Με τον άνω νόμο (άρθρο 6 ν. 4604/2019, το οποίο προστέθηκε ως συνέχεια του άρθρου 70 του ν.3852/2010, ως νέο άρθρο 70Α), σε κάθε δήμο έγινε **υποχρεωτική** η ίδρυση των **Δημοτικών Επιτροπών Ισότητας**, οι οποίες κατέχουν συμβουλευτικό ρόλο προς το Δημοτικό Συμβούλιο.

Επίσης, ενισχύθηκε το δίκτυο δομών για την αποτροπή και αντιμετώπισης της βίας που στρέφεται κατά του γυναικείου φύλου καθώς α) τα συμβουλευτικά κέντρα και οι ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών κατέστησαν οργανικές μονάδες στις Διευθύνσεις Κοινωνικής Προστασίας, με αποτέλεσμα να γίνεται η πρόσληψη συγκεκριμένου επιστημονικού προσωπικού και η πρόβλεψη για συγκεκριμένο εσωτερικό κανονισμό λειτουργείας του δικτύου β) η τηλεφωνική γραμμή έγινε αντίστοιχα οργανική μονάδα της Γενικής Γραμματείας των Φύλων γ) η εργασιακή συμβουλευτική πλέον παρέχεται σε γυναίκες που υφίστανται διακρίσεις όπως μονογονείς, πρόσφυγες και μετανάστριες.

Επιπλέον, το ΚΕΘΙ¹⁰ αναβαθμίστηκε και ανέλαβε τη λειτουργία των 14 Συμβουλευτικών Κέντρων της ΓΓΙΦ και εν γένει τον συντονισμό όλων των ξενώνων και των συμβουλευτικών κέντρων των δήμων ενώ η ΓΓΙΦ θα εποπτεύει όλο το δίκτυο σύμφωνα με τον ν.4604/2019. Τέλος, με το άρθρο 33 του ν. 4589/2019 ιδρύθηκαν Επιτροπές Ισότητας των Φύλων στα πανεπιστήμια με επιμέλεια την προώθηση δράσεων για την ισότητα των φύλων, την εξάλειψη του σεξισμού και τη διαμεσολάβηση σε περιπτώσεις καταγγελίας για σεξουαλική παρενόχληση.

1.1.4 ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (2021-2025)

Το υπό εξέλιξη Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (ΕΣΔΙΦ), όπως και τα προηγούμενα αποτελεί ένα πρόγραμμα δράσεων για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών. Περιλαμβάνει τέσσερις (4) Άξονες Προτεραιότητας και μάλιστα η ενότητα της αποτροπής και της εξάλειψης των κοινωνικών προκατασκευασμένων αντιλήψεων υιοθετείται σε όλους τους άξονες.

¹⁰ Είναι το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας είναι ΝΠΙΔ (Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου) που βρίσκεται από την σκέπη του Υπουργείου Εσωτερικών.

Σύμφωνα λοιπόν με τον Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων, οι στόχοι του και οι δράσεις του είναι οι εξής (ISOTITA, 11/2021):

1. Ο **Άξονας Προτεραιότητας 1** αφορά μέτρα προστασίας από κάθε μορφή βίας που ασκείται σε γυναίκες, την εκπαίδευση των στελεχών των αρμόδιων αρχών και την ενημέρωση των βασικών αρχών της Κωνσταντινούπολης με σκοπό ευαισθητοποίηση των εμπλεκόμενων μερών και του κοινού.
2. Ο **Άξονας Προτεραιότητας 2** αφορά την ελάττωση της διαφοράς των ανισοτήτων στο τομέα της εργασίας όπως την απασχόληση, τις απολαβές και τις διακρίσεις λόγω της μητρότητας.
3. Ο **Άξονας Προτεραιότητας 3** στοχεύει στην ενίσχυση της παρουσίας του γυναικείου φύλου σε καταλυτικές θέσεις τοπικής αυτοδιοίκησης, στον πολιτικό στίβο και στην πιο έντονη συμμετοχή του στα κοινά.
4. Ο **Άξονας Προτεραιότητας 4** επικεντρώνεται στην προώθηση της ισότητας των φύλων στους δημοσιοπολιτικούς τομείς, στις ειδικές ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, του αθλητισμού, του πολιτισμού, των ΜΜΕ.

Οι **στόχοι** για την αντιμετώπιση της έμφυλης και της ενδοοικογενειακής βίας είναι οι εξής:

1. Εφαρμογή των νομοθετικών ρυθμίσεων της σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (N.4531/2018).
2. Πάταξη της βίας στον εργασιακό χώρο.
3. Βελτίωση των δομών για την αντιμετώπιση της βίας εναντίον των γυναικών.
4. Εξάλειψη των υπόλοιπων μορφών βίας.

Οι κυριότερες **δράσεις** που έχουν λάβει χώρα και αυτές που πρόκειται να πραγματοποιηθούν για την υλοποίηση των άνω στόχων είναι οι εξής:

1. Προγράμματα πρόληψης για τους θύτες κάθε μορφή βίας κατά των γυναικών με σκοπό τη μείωση περιστατικών βίας.
2. Διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων της Ελληνικής Αστυνομίας με το σχετικό σύστημα διαχείρισης των αστικών και ποινικών υποθέσεων της Ελληνικής Δικαιοσύνης.

3. Δημιουργία του εργαλείου εκτίμησης κινδύνου ενδοοικογενειακής βίας (RiskAssessmentTool).
4. Σύνταξη Εκθέσεων προς την Επιτροπή GREVIO.
5. Συλλογή στατιστικών στοιχείων για την παρακολούθηση της υλοποίησης της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.
6. Δράσεις πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης του κοινού και των θυμάτων για τις δομές στήριξης. Πραγματοποίηση εκστρατείας, αναφορικά με τις εκφάνσεις βίας που ασκούνται σε γυναίκες, σε ομάδες-στόχους, όπως μαθητές/μαθήτριες, άτομα με αναπηρία.
7. Συγγραφή εκπαιδευτικών οδηγιών και πραγματοποίηση μορφωτικών σεμιναρίων σχετικά με τις επιταγές της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.
8. Εφαρμογή προγράμματος (σε πιλοτική μορφή) με ονομασία «Ελένη Τοπαλούδη» για τη σεξουαλική παρενόχληση φοιτητριών στα Πανεπιστήμια. Δίκτυο συνεργασίας με τις Πανεπιστημιακές Επιτροπές Ισότητας και σύσταση Γραφείων καταγγελιών για περιστατικά σεξουαλικής βίας και παροχής ψυχολογικής υποστήριξης.
9. Εκπαίδευση εργαζομένων των Δομών, της ΓΓΔΟΠΙΦ και του ΚΕΘΙ στο εργαλείο της βάσης δεδομένων, στην ποινική διαμεσολάβηση και σε προγράμματα για θύτες.
10. Ενημέρωση στους πληθυσμούς των Ρομά για τους πρώιμους και αναγκαστικούς γάμους.

2. 3^η ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Οι Ετήσιες Εκθέσεις για τη Βία κατά των Γυναικών της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων αποτελούν τα εργαλεία ετήσιου απολογισμού και παρακολούθησης της εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ισότητα Φύλων. Σε αυτές τις Ετήσιες Εκθέσεις καταγράφονται οι δράσεις όλων των Υπουργείων και των Φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (α΄ και β΄ βαθμού), όπως συμβουλευτικά Κέντρα, ξενώνες φιλοξενίας, ΔΕΠΙΣ, ΠΕΠΙΣ, σχετικά με την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας

κατά των γυναικών Επίσης, αποτυπώνονται στατιστικά στοιχεία τόσο από την ΕΛΑΣ όσο και από τους Φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σχετικά με τον αριθμό των καταγεγραμμένων καταγγελιών και των ωφελούμενων αντίστοιχα.

Σκόπιμο είναι να σχολιάσουμε τα κυριότερα σημεία της Τρίτης Ετήσιας Έκθεσης για τη Βία κατά των Γυναικών, η οποία εκδόθηκε τον Νοέμβριο του 2022 (με περίοδο αναφοράς τον Νοέμβριο 2021 έως τον Οκτώβριο 2022), καθώς θα διαπιστωθεί αφενός η αποτελεσματικότητα της Κοινωνικής Πολιτικής των ΟΤΑ (α' και β' βαθμού) σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (2016-2020) και αφετέρου αν έχουν τοποθετηθεί τα σωστά θεμέλια για την υλοποίηση της σύμφωνα με το Εθνικού Σχέδιου Δράσης (2021-2025), το οποίο βασίζεται στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Στην 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών διαλαμβάνονται τα εξής (ISOTITA, 25-11-2022):

2.1 ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Στον τομέα της πρόληψης τίθεται σε εφαρμογή το πολύ σημαντικό άρθρο 51 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Αναφορικά με αυτό, ο Παυλακούδης (2022), σχολιάζει πολύ εύστοχα, ότι το άρθρο προβλέπει την υποχρέωση των κρατών να διασφαλίσουν μια εκτίμηση κινδύνου (risk assesment) για τον ενδεχόμενο να κινδυνεύει η ζωή των θυμάτων όταν αυτά καταγγέλλουν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Στις περιπτώσεις αυτές, οι διωκτικές αρχές, οι φορείς και οι υπηρεσίες που έρχονται σε επαφή με το θύμα, όπως κοινωνικές δομές, συμβουλευτικά κέντρα, ξενώνες φιλοξενίας, θα πρέπει να έχουν εργαλείο εκτίμησης κινδύνου, ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο και βάσει των απαντήσεων θα εκτιμάται ο κίνδυνος για τη ζωή του θύματος.

Στη συνέχεια ο Παυλακούδης (2021) αναφέρει, ότι υπάρχουν πολλοί δείκτες, οι οποίοι θεωρούνται ως κόκκινες σημαίες (red flags) και είναι ενδεικτικές υψηλού κινδύνου, όπως η κατάθεση αίτησης διαζυγίου (από την μεριά του θύματος), ο χωρισμός σε μια σχέση, προηγούμενες πράξεις βίας, ψυχολογικά και εξαρτήσεις (π.χ. ναρκωτικά, αλκοόλ) του θύτη. Αναμφισβήτητα, κόκκινη σημαία αποτελεί η πρόσβαση του δράστη σε όπλο. Περαιτέρω, ο ίδιος σχολιάζει ότι η

απόφαση του ΕΔΔΑ (A and B. Georgia, αρ. 73975/16, 10 Φεβρουαρίου 2022) επέρριψε ευθύνες στις διωκτικές αρχές γιατί δεν λήφθηκαν υπόψιν ενδείξεις από τον βίο του δράστη, όπως ότι ο δράστης ήταν αστυνομικός και είχε πρόσβαση σε όπλο, είχε απειλήσει με όπλο και είχε εμπλακεί σε περιστατικά βίας. Μάλιστα, το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θεωρεί ότι η εκτίμηση κινδύνου εντάσσεται στις θετικές υποχρεώσεις των κρατών-μελών βάσει του άρθρου 2 της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Σύμφωνα με την 3^η Ετήσια Έκθεση, η ΓΓΔΟΠΙΦ προσεγγίζει το εργαλείο εκτίμησης κινδύνου όπως προβλέπει η υπ' αριθ. 2012/29/ΕΕ Οδηγία, δηλαδή στηρίζεται στην εξατομικευμένη εκτίμηση κινδύνου (case by case approach)

Όπως αναφέρεται στην ανωτέρω Έκθεση, η πιλοτική φάση εφαρμογής του εργαλείου άρχισε στις 4 Μάϊου και ολοκληρώθηκε στις 5 Νοεμβρίου 2022 σε αρμόδιους φορείς 3 δήμων της χώρας. Οι συμμετέχοντες δήμοι ήταν το Περιστέρι, το Ηράκλειο και η Καβάλα. Ο τρόπος μεθόδου της πιλοτικής φάσης συμπεριελάμβανε έρευνα σε καταγεγραμμένα δεδομένα και γεγονότα των άμεσα συσχετιζόμενων υπηρεσιών όπως, τα Συμβουλευτικά Κέντρα του Δικτύου της ΓΓΔΟΠΙΦ, την Ελληνική Αστυνομία (υπάρχουν πανελλαδικά 73 Τμήματα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας), τις Εισαγγελίες, τα Νοσοκομεία, την Ιατροδικαστική Υπηρεσία και τις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Δήμων της χώρας.

Το συγκεκριμένο εργαλείο έχει στόχο την καθολική εφαρμογή από όλες τις κρατικές υπηρεσίες πρώτης υποδοχής (π.χ. Υπηρεσίες Υγείας, Αστυνομία, Κοινωνικές Υπηρεσίες) ενώ για τη σωστή εφαρμογή του θα ακολουθήσει η σχετική επιμόρφωση των στελεχών των άνω κρατικών φορέων και η σύνταξη οδηγού εφαρμογής του εργαλείου.

Συνάγεται βάσει των ανωτέρω, ότι η έρευνα για την εκτίμηση του κινδύνου είναι αυτόνομη, εξατομικευμένη, προληπτική και επισταμένη. Όπως καταλήγει ο Παυλακούδης, «Οι όροι “αυτόνομη” και “προληπτική” αναφέρονται στην απαίτηση προς τις αρχές να μην βασίζονται μόνο στην αντίληψη των θυμάτων για τον κίνδυνο, διότι η αντίληψη αυτή είναι υποκειμενική και σχετική, αλλά θα πρέπει να τη συμπληρώνουν με δική τους εκτίμηση, συγκεντρώνοντας και

εκτιμώντας όλες τις πληροφορίες σχετικά με τους παράγοντες κινδύνου που προαναφέρθηκαν. Κάθε επίσημη έρευνα θα πρέπει να είναι επίσης περιεκτική και εμπεριστατωμένη, τούτο όμως θα συμβεί στον καλύτερο δυνατό βαθμό, εφόσον το περιεχόμενο της εκτίμησης του κινδύνου βασίζεται σε τυποποιημένες λίστες ελέγχου, δηλαδή στο εργαλείο εκτίμησης κινδύνου», (Παυλακούδης 2022:1188)

Μπορεί να είναι παρήγορο ότι το συγκεκριμένο εργαλείο έχει ενταχθεί σε ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Βία κατά των Γυναικών, έστω και σε πιλοτική μορφή, ωστόσο αυτό δεν αναιρεί το γεγονός ότι η ελληνική πολιτεία καθυστέρησε πάρα πολύ να εφαρμόσει το εργαλείο. Καθώς από το 2018 που κατακυρώθηκε με νόμο η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, μέχρι και την έκδοση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (2021-2025) θα μπορούσε να είχε προχωρήσει η πιλοτική εφαρμογή του και να εκδοθούν τα πορίσματα αυτής στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης (2021-2025) και μετέπειτα να δοθούν οι κατάλληλες οδηγίες χρήσης προς του όλους τους δήμους. Σίγουρα, με τα προληπτικά μέτρα δεν εξαλείφουν εξ ολοκλήρου περιστατικά βίας αλλά σίγουρα τα μειώνουν.

2.2 ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΟΜΩΝ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΗΣ ΓΓΔΟΠΙΦ

Στο χρονικό διάστημα αναφοράς, τα στελέχη των δομών του Δικτύου της ΓΓΔΟΠΙΦ υλοποίησαν διάφορων δράσεις όπως εκδηλώσεις, ενημερωτικές/επιστημονικές ημερίδες/ομιλίες σε σχολεία, bazaar, αθλητικοί αγώνες, δελτία τύπου, αρθρογραφία σε τοπικά ΜΜΕ κ.α, με απώτερο σκοπό την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνία, ώστε να συμβάλει στην αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών. Μάλιστα, στις άνω δράσεις συμμετείχαν οι Δήμοι, ΔΕΠΙΣ και ΠΕΠΙΣ, η Αστυνομία, δημόσιοι φορείς, Εμπορικοί Σύλλογοι/Επιμελητήρια και ΜΚΟ.

Στη σχετική υποενότητα της 3^{ης} Ετήσιας Έκθεσης αναφέρονται δράσεις των άνω δομών του Δικτύου. Μελετώντας αυτές, γίνεται αντιληπτό ότι ο κύριος όγκος δράσεων πραγματοποιήθηκε στην Παγκόσμια Ημέρα της γυναίκας (8 Μαρτίου) και στην Διεθνή Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των γυναικών (25 Νοεμβρίου) και είχε ημερήσια ή ολιγοήμερη διάρκεια.

Χωρίς αμφιβολία, τέτοιες δράσεις διαδραματίζουν ένα συμβολικό ρόλο ,παρά ουσιαστικό, στην αντιμετώπιση της βίας που ασκείται κατά των γυναικών, καθώς υλοποιούνται με αφορμή τις άνω ημέρες, προσδίδοντας έτσι ένα πρόσκαιρο χαρακτήρα στο ζήτημα αυτό. Το έργο των δομών είναι αδύνατον να διαδοθεί μόνο με τέτοιες ενέργειες αφενός γιατί είναι σποραδικές και αφετέρου λειτουργούν επικουρικά στο κύριο έργο τους.

Η ομάδα στόχου είναι οι κακοποιημένες γυναίκες, οι οποίες είτε δεν γνωρίζουν για τις παροχές των δόμων είτε διστάζουν να απευθυνθούν σε αυτές. Είναι άξιο απορίας λοιπόν, πως θα ενημερωθούν και θα κινητοποιηθούν, όταν λαμβάνουν χώρα μεμονωμένες ενέργειες συμβολικού χαρακτήρα.

2.3 ΠΕΠΙΣ – ΔΕΠΙΣ

Στο διάστημα αναφοράς, οι ΠΕΠΙΣ και οι ΔΕΠΙΣ ακολουθούν τις οδηγίες της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής, Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, όπως επίσης και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα Φύλων, με στόχο την ένταξη της ισότητας των φύλων στις πολιτικές της Περιφέρειας και των Δήμων αντίστοιχα. Για την ολοκλήρωση αυτού του στόχου, συνεργάζονται με τις δομές του Δικτύου της ΓΓΔΟΠΙΦ και φορείς της τοπικής κοινωνίας και πραγματοποιούν δράσεις, ώστε η καταστολή και η καταπολέμηση της βίας των γυναικών να αποτελέσουν αναπόσπαστο μέρος της κοινωνικής πολιτικής σε επίπεδο αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού. Συγκεκριμένα, στην 3^η Ετήσια Έκθεση αναφέρονται δράσεις από 3 Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας και από 32 Δημοτικές Επιτροπές Ισότητας.

Οι δράσεις που διοργανώθηκαν ήταν κυρίως ενημερωτικές εκδηλώσεις/συζητήσεις, επιστημονικές συναντήσεις, αθλητικά events, διανομή ενημερωτικού φυλλαδίου, εκθέσεις ζωγραφικής/γελοιογραφίας/φωτογραφίας, bazaar, καλλιτεχνικά δρώμενα κ.α. Μελετώντας αυτές, συμπεραίνεται ότι έλαβαν χώρα αρκετές δράσεις σε σχολεία (κυρίως σε δημοτικά και γυμνάσια) αλλά και με τη συμμετοχή μαθητών. Επίσης, ενθαρρυντικό το γεγονός είναι ότι οι δράσεις δεν περιορίστηκαν μόνο στη συμβολική διάσταση του ζητήματος π.χ. να υλοποιηθούν

στην Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας, αλλά πραγματοποιήθηκαν αρκετές φορές καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και είχαν ολιγοήμερη διάρκεια.

Από την άλλη, κάποιες ΔΕΠΙΣ που ανήκουν σε μεγάλους Δήμους, όπως της Θεσσαλονίκης, παρουσίασαν πολύ μικρό έργο, το οποίο είναι αντιστρόφως ανάλογο με τη προσδοκώμενη δυναμική αυτών των Δήμων. Ακόμη, παρατηρείται έλλειψη ιδεών στις δράσεις, καθώς όλες περιλαμβάνουν κυρίως επιστημονικές και αθλητικές εκδηλώσεις, αθλητικές και διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων σχετικά με το ζήτημα της βίας κατά των γυναικών. Τέλος, με τις πραγματοποιηθείσες ενέργειες δεν διαφαίνεται καμία προοπτική συνεργασίας με φοιτητικούς συλλόγους και με αντίστοιχες Πανεπιστημιακές Επιτροπές Ισότητας ενώ θα έπρεπε να συμβεί το αντίθετο, διότι σύμφωνα με τα παρακάτω στατιστικά στοιχεία, θα διαπιστωθεί ότι η πλειοψηφία των κακοποιημένων γυναικών είναι άνω των 18 ετών.

3. ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2021 – Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Σύμφωνα με την Καλυψώ Γούλα¹¹, «Οι Δήμοι, αποτελούν το πρώτο σημείο επαφής του πολίτη και θεσμικά συγκεντρώνουν τις αρμοδιότητες στους τομείς φροντίδας, πρόληψης και κοινωνικής πολιτικής. Έτσι αποτελούν το πλέον κατάλληλο πεδίο για τη μέτρηση επίτευξη της ουσιαστικής ισότητας των φύλων σε τοπικό επίπεδο. Η ενίσχυση λοιπόν της θέσης των γυναικών δεν μπορεί παρά να αποτελεί αυτοσκοπό.» (Γούλα 2021:6) . Γι' αυτό το λόγο, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (2021-2025) εντάσσει την προώθηση της Ισότητας των Φύλων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (Άξονας 4, στόχος 2) με τον ν.4604/2019, ο οποίος προβλέπει τοπικά σχέδια δράσης για την Ισότητα των Φύλων, τη σύσταση helpdesk της Γενικής Γραμματείας προς ΟΤΑ, τις ετήσιες εκθέσεις ισότητας στους Δήμους.

Επίσης, η Γούλα (2021) επισημαίνει ότι από τον Ιούλιο του 2019 μέχρι και σήμερα, από το σύνολο των 332 Δήμων της Ελλάδας, 324 Δήμοι έχουν

¹¹ Γενική Γραμματέας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων

ολοκλήρωση τη σύσταση Δημοτικών Επιτροπών Ισότητας (ΔΕΠΙΣ). Για τις Περιφέρειες, στις 9 από τις 13 έχουν δημιουργήσει Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας. Ακόμη, αναφέρει ότι οι ΟΤΑ α' βαθμού πρέπει να έχουν σε προτεραιότητα την πολιτικής της ισότητας των φύλων, να μεριμνούν για την εκτέλεση της «Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες», να συντάσσουν Σχέδια Δράσης και να λαμβάνουν μέτρα με αποτελεσματικούς τρόπους.

Ο νόμος 4604/2019 για την «Πρωώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας» καθόρισε το πλαίσιο άσκησης πολιτικής για τους ΟΤΑ και διασαφήνισε τις υποχρεώσεις των αρμόδιων φορέων. Όπως αναφέρει το άρθρο 5 του ίδιου νόμου, οι αρμοδιότητες των ΟΤΑ α' βαθμού διευκρινίζεται επεκτείνονται με τον προγραμματισμό και την εκτέλεση των πολιτικών ΓΓΔΟΠΙΦ, του ΕΣΔΙΦ και του εργαλείου της Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες.

Σύμφωνα με την Ετησία Έκθεση 2021 – Η Εφαρμογή των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στους Δήμους και στις Περιφέρειες, (ISOTITA, 27-10-2022) , οι υπεύθυνες διοικητικές υπηρεσίες, οργανισμοί και φορείς για την άσκηση των πολιτικών ισότητας στους Δήμους είναι:

- **Ευρωπαϊκή Χάρτα Ισότητας:** Η Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες συντάχθηκε από το Συμβούλιο Δήμων και Περιφερειών της Ευρώπης (CEMR). Ο στόχος είναι οι Δήμοι και οι Περιφέρειες να δεσμευτούν επισήμως (όχι όμως νομικά) να εντάξουν στις πολιτικές τους τη διάσταση του φύλου.
- **Υπηρεσιακές μονάδες άσκησης κοινωνικής πολιτικής και πολιτικών ισότητας:** Σύμφωνα με το άρθρο 97 του ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα «Καλλικράτης»), στις υποχρεώσεις των Δήμων εντάσσεται ο προγραμματισμός και η εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής φροντίδας.
- **Δημοτικές Επιτροπές Ισότητας των Φύλων (ΔΕΠΙΣ) και Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας των Φύλων (ΠΕΠΙΣ).**

- **Αυτοτελή Γραφεία Ισότητας σε ΕΝΠΕ (Ένωση Περιφερειών Ελλάδας) και ΚΕΔΕ (Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας):** Με το άρθρο 8 του ν.4604/2019 τροποποιείται ο ν.3852/2010 και συστήνονται αυτοτελή Γραφεία σε ΕΝΠΕ και ΚΕΔΕ τα οποία έχουν τις παρακάτω υποχρεώσεις: α) να πληροφορούν τα συμβούλια των Δήμων και των Περιφερειών, για τον σχηματισμό της Περιφερειακής και της Δημοτικής Επιτροπής Ισότητας των Φύλων, β) να συμμαχούν με τους δήμους και τις περιφέρειες, με στόχο την εκπλήρωση δράσεων τόσο σε τοπικό και όσο και σε περιφερειακό επίπεδο για την ισότητα των φύλων, γ) συμμαχία με τους αρμόδιους δημοτικούς και περιφερειακούς φορείς για την εφαρμογή τοπικής και περιφερειακής πολιτικής για την ισότητα των φύλων στον εργασιακό χώρο και εν γένει στο χώρο της εργασίας, δ) να συμπράττουν με τις εκλεγμένες και υποψήφιες γυναίκες της τοπικής αυτοδιοίκησης με στόχο την έντονη συμμετοχή των γυναικών στο πάρσιμο αποφάσεων σε τοπικό επίπεδο ε) να επικοινωνούν στις γυναίκες το πρόγραμμα δράσεων των Γραφείων Ισότητας, της ΓΓΙΦ και άλλων φορέων αναφορικά με ζητήματα ισότητας των φύλων.
- **Εθνικό Συμβούλιο Ισότητας των Φύλων (ΕΣΙΦ):** Με το άρθρο 20, ν.4808/2021, τροποποιήθηκε το άρθρο 9 του ν. 4604/2019 και ιδρύεται το συλλογικό συμβουλευτικό γνωμοδοτικό όργανο με την ονομασία «Εθνικό Συμβούλιο Ισότητας των Φύλων» (Ε.Σ.Ι.Φ.) με τις εξής αρμοδιότητες: διενεργεί διαβουλεύσεις με γυναικείες οργανώσεις και οργανώσεις προώθησης της ισότητας των φύλων, με φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, με οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών, με εκπροσώπους των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (α` και β` βαθμού) και με εκπροσώπους ανεξάρτητων αρχών με απώτερο σκοπό την κατάθεση προτάσεων προς τη Γ.Γ.Δ.Ο.Π.Ι.Φ. για την εφαρμογή πολιτικών και δράσεων για τη ισότητα των φύλων, πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας και της σεξουαλικής παρενόχλησης στην εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

1. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 3^{ης} ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

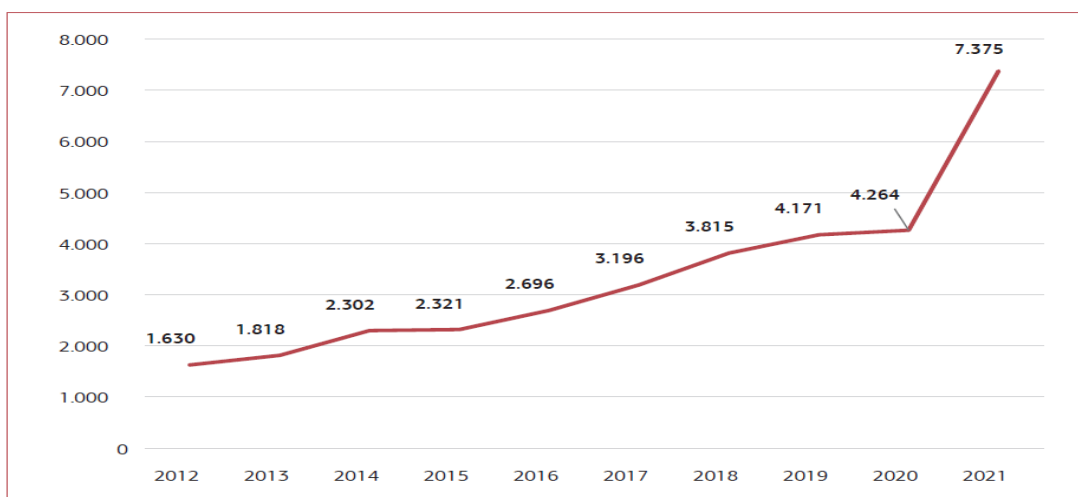
Τα στατιστικά στοιχεία της 3^{ης} Ετήσιας Έκθεσης, τα οποία θα αναφέρουμε και θα σχολιάσουμε, αντλήθηκαν από το Παρατηρητήριο Πολιτικών Ισότητας των Φύλων και τα δεδομένα της ελληνικής Αστυνομίας λήφθηκαν από το υπεύθυνο Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας. Δυστυχώς, το Υπουργείο Δικαιοσύνης δεν κατέχει ένα σύστημα πληροφορικής που να κατοχυρώνει πανελλαδικά τα εγκλήματα της ενδοοικογενειακής βίας. Έτσι, η συγκέντρωση των στοιχείων γίνεται μετά την αποστολή σχετικής αιτήσης του Παρατηρητηρίου προς τον Άρειο Πάγο, το οποίο μεταβιβάζεται στις 63 Εισαγγελίες Πρωτοδικών της χώρας, οι οποίες συλλέγουν τα απαιτούμενα στατιστικά από δικογραφίες προηγούμενων ετών και τα αποστέλλουν στο Παρατηρητήριο.

Τα δεδομένα για τα ψυχοθεραπευτικά προγράμματα θυτών συλλέχθηκαν από τις αρμόδιες Διευθύνσεις του ΕΚΚΑ. Ακόμη, θα προβληθούν και τα στατιστικά δεδομένα της γραμμής 197 του ΕΚΚΑ για θύματα βίας γυναικείου φύλου και τα τρίτα πρόσωπα που έχουν αναζητήσει πληροφορίες για τα δικαιώματα των θυμάτων έμφυλης βίας. Πρόκειται να σχολιαστούν οι παρακάτω πίνακες στατιστικών δεδομένων:

1.1 ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Στο **Γράφημα 1** καταδεικνύεται η ραγδαία αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας προς το γυναικείο φύλο για το έτος 2021 σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη.

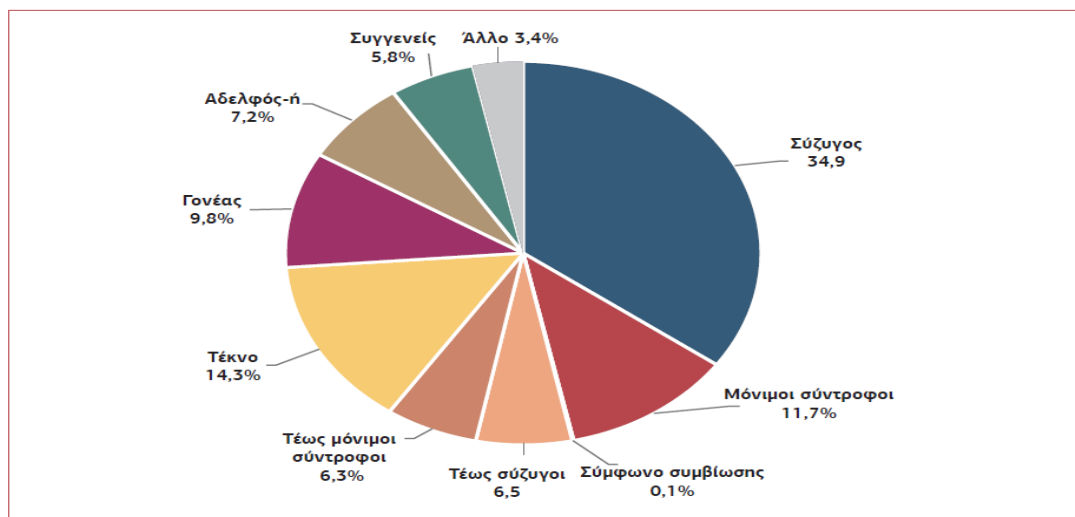
Γράφημα 1: Ετήσιος αριθμός γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας (2010-2021, ΕΛ.ΑΣ.)

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Στο **Γράφημα 5**, φαίνεται ότι η πλειοψηφία των δραστών ενδοοικογενειακής βίας είναι άντρες. Μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις, το θύμα φαίνεται να διατηρούσε σχέση, ως μόνιμος σύντροφος, με τον δράστη είτε κατά το χρονικό της διάπραξης του εγκλήματος είτε κατά το παρελθόν.

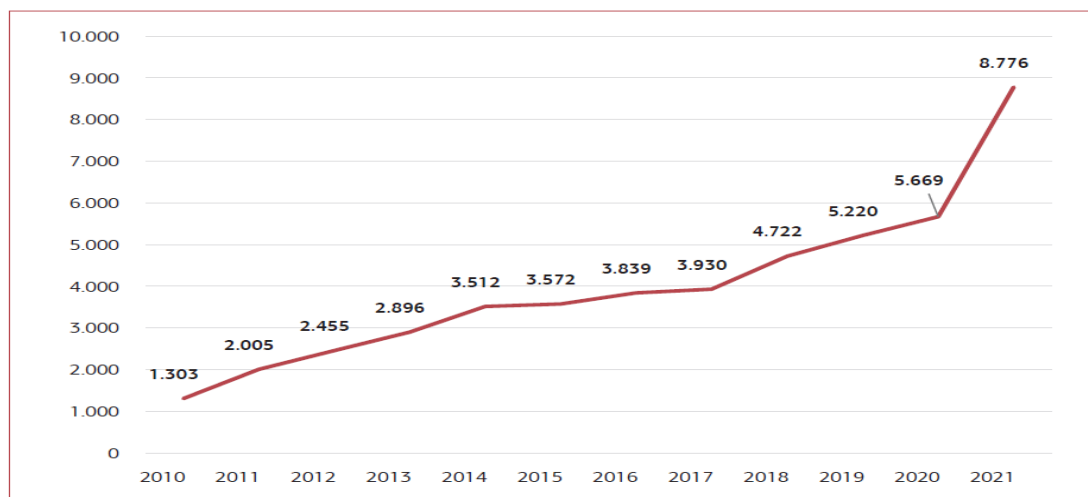
Γράφημα 5: Σχέση θύματος-δράστη στα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας (2021, ΕΛ.ΑΣ.)

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Στο **Γράφημα 2**, είναι ξεκάθαρη η μεγάλη αύξηση των καταγγελιών στην αστυνομία το 2021 από γυναίκες- θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Σίγουρα, αποτελεί ένα ευοίωνο γεγονός.

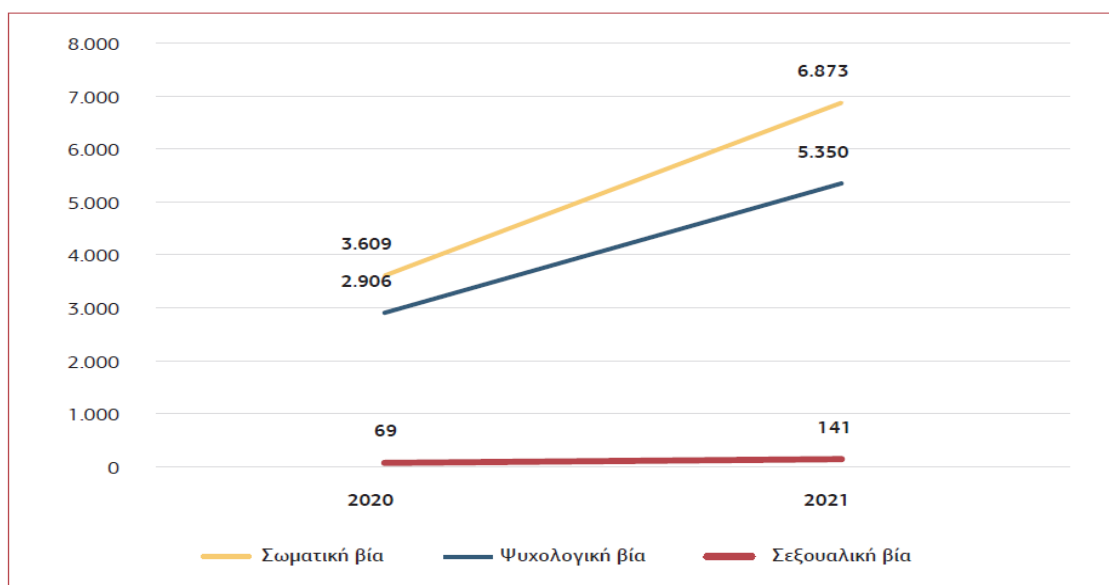
Γράφημα 2: Ετήσιος αριθμός καταγγελλόμενων εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας (2010-2021, ΕΛ.ΑΣ.)

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Στο **Γράφημα 6**, είναι πασιφανές ότι η κυρίαρχη μορφή βίας στα πλαίσια της ενδοοικογενειακής βίας, είναι η σωματική.

Γράφημα 6: Ετήσιος αριθμός περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας ανά μορφή βίας (2020-2021, ΕΛ.ΑΣ.)

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

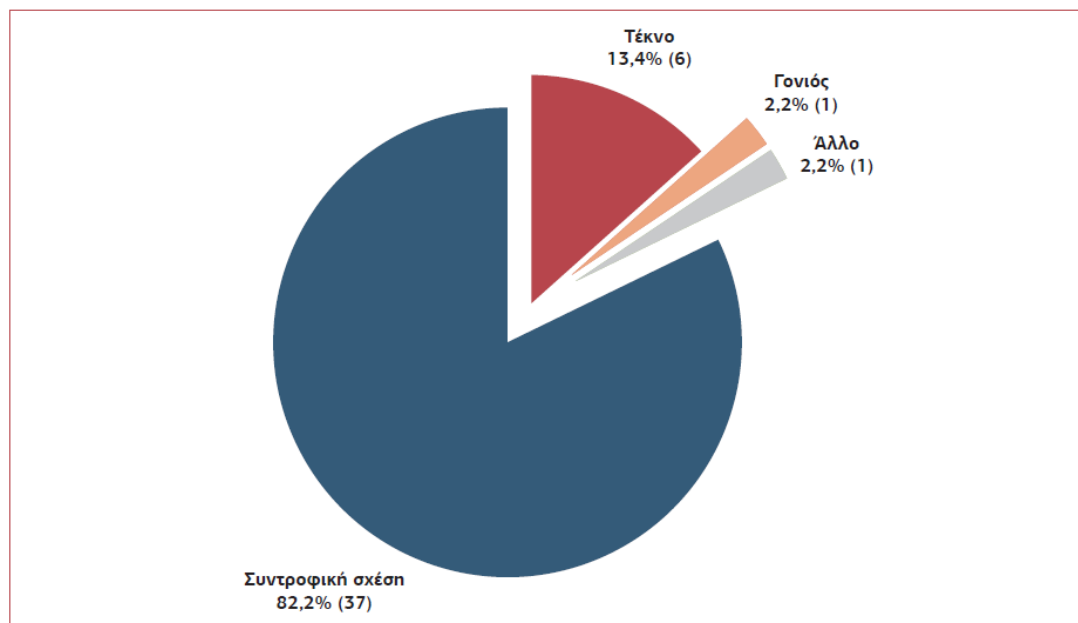
Πίνακας 1: Το σύνολο των βιασμών που δηλώθηκαν στην αστυνομία από γυναίκες το 2021 ανήλθε σε 202, όσο, δηλαδή, και το 2020.

Δείκτες που έχουμε στη διάθεσή μας													Δείκτες ΕΙΓΕ
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
8. Ετήσιος αριθμός γυναικών θυμάτων που καταγγέλλουν βιασμό	263	226	234	222	194	183	217	215	204	217	202	202	Ετήσιος αριθμός γυναικών (18 ετών και άνω) θυμάτων που καταγγέλλουν βιασμό

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Στο **Γράφημα 9**, αποδεικνύεται ότι η πλειοψηφία των βιασμών προέρχεται από συντροφική σχέση.

Γράφημα 9: Ποσοστό ανδρών δραστών ενδοοικογενειακού βιασμού ανά σχέση θύματος-δράστη (2021, ΕΛ.ΑΣ.)

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

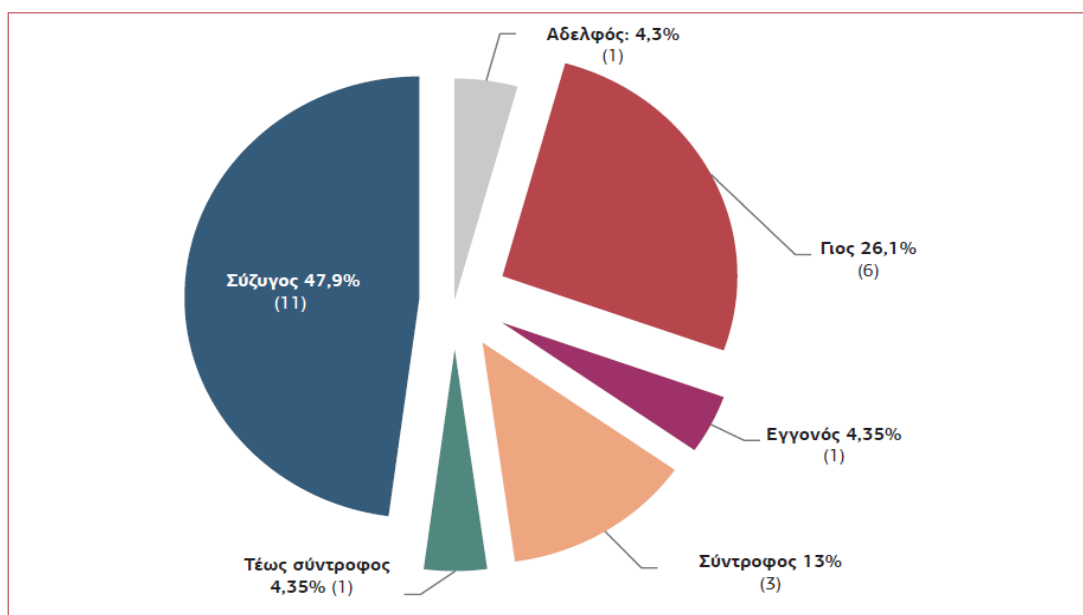
Πίνακας 4: Ετήσιος αριθμός γυναικών (18 ετών και άνω) θυμάτων γυναικοκτονίας στα πλαίσια του νόμου περί ενδοοικογενειακής βίας (Ν. 3500/2006) ως ποσοστό γυναικών θυμάτων ανθρωποκτονίας(2010-2021, ΕΛ.ΑΣ.)

Έτος	Γυναικοκτονίες στα πλαίσια της ενδοοικογενειακής βίας	Ανθρωποκτονίες με θύμα γυναίκα	% Γυναικοκτονιών στο σύνολο των γυναικών θυμάτων ανθρωποκτονίας
2021	23	33	69,7%
2020	8	18	44,4%
2019	8	19	42,1%
2018	13	29	44,8%
2017	7	23	30,4%
2016	13	26	50%
2015	11	30	36,7%
2014	12	27	44,4%
2013	13	52	25%
2012	6	40	15%
2011	12	31	38,7%
2010	11	33	33,3%

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Ο **Πίνακας 4**, μας δείχνει ότι, δυστυχώς, δεν μειώθηκαν οι «γυναικοκτονίες» το 2021, σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, και μάλιστα αυξήθηκαν κατά πολύ στο σε σχέση με το 2020. Στο **Γράφημα 11**, εντύπωση προκαλεί ότι και οι «γυναικοκτονίες» από συντροφική σχέση.

Γράφημα 11: Σχέση δράστη με το θύμα (2021, ΕΛ.ΑΣ.)

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

1.2 ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Πίνακας 6: Ποσοστό διατάξεων ποινικής διαμεσολάβησης επί των συνολικών ποινικών διώξεων που ασκήθηκαν κατά έτος (2016-2021, Εισαγγελίες Πρωτοδικών)

Έτος	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ποινικές διώξεις	3.353	4.316	4.779	4.833	3.683	4.608
Διατάξεις ποινικής διαμεσολάβησης	553	689	623	837	799	1.541
Ποσοστό ποινικών διαμεσολαβήσεων επί ποινικών διώξεων	16,5%	16%	13%	17,3%	21,7%	33,4%

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Πίνακας 7: Ετήσιος αριθμός δραστών που αιτήθηκαν ένταξη στα θεραπευτικά προγράμματα του ΕΚΚΑ (2020-2021, ΕΚΚΑ)

	2020			2021		
Σχέση θύματος - δράστη	Νυν ή πρώην σύντροφοι/ σύζυγοι	Γονείς - τέκνα	Συγγενείς	Νυν ή πρώην σύντροφοι/ σύζυγοι	Γονείς - τέκνα	Συγγενείς
Αριθμός δραστών που αιτήθηκαν ένταξη	142	31	20	286	22	13
Αριθμός δραστών που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα	31	6	4	62	7	6
Ποσοστό δραστών που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα	21,8%	19,4%	20%	21,7%	31,8%	46,2%

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Παρατηρείται ότι οι διατάξεις ποινικής διαμεσολάβησης που συντάχθηκαν και κοινοποιήθηκαν από τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών της χώρας το 2021 ανέρχονται σχεδόν στο διπλάσιο σε σχέση με εκείνων του 2020 (799 διατάξεις το 2020, 1.574 το 2021).

Επιπρόσθετα, από τα παραπάνω στατιστικά συμπεραίνεται μια αξιοσημείωτη αύξηση τόσο των δραστών που δήλωσαν την επιθυμία να

ενταχθούν σε ένα κύκλο προγραμμάτων του ΕΚΚΑ όσο εκείνων που το ολοκλήρωσαν. Ακόμη, συνάγεται ότι η πλειοψηφία των δραστών της βίας των γυναικών, στα πλαίσια της ενδοοικογενειακής βίας, που ακολουθούν κάποιο ψυχοθεραπευτικό πρόγραμμα του ΕΚΚΑ παραμένουν να είναι οι νυν/πρώην σύντροφοι/σύζυγοι των θυμάτων. **Ωστόσο, το ποσοστό περάτωσης των σχετικών προγραμμάτων του ΕΚΚΑ έχει πτωτική πορεία τόσο για το 2020 όσο και για το 2021. Μόλις το 21,7% των συντρόφων των θυμάτων το 2021 και το 21,8% το 2020 παρακολούθησαν μέχρι το τέλος το πρόγραμμα σχετικά με τους θύτες.**

1.3 ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Τα δεδομένα που παρουσιάζονται είναι απόρροια της ανάλυσης των στατιστικών δεδομένων που απορρέουν από τη βάση τόσο της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) όσο και της 24ωρης Τηλεφωνικής Γραμμής βοήθειας SOS 15900 για το χρονικό διάστημα από τον Νοέμβριο του 2021 έως τον Σεπτέμβριο του 2022. Η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, με την ιδιότητα του Συντονιστή Δικαιούχου, λαμβάνει στατιστικά δεδομένα από όλες τις δομές, τα οποία σχετίζονται με τις ωφελούμενες γυναίκες των δομών.

Το άνω χρονικό διάστημα επωφελήθηκαν από τα ΣΚ του Δικτύου της ΓΓΔΟΠΙΦ **5.295** θύματα βίας (γυναίκες) και 4.865 θύματα πολλαπλών διακρίσεων (4.865), οι οποίες έλαβαν τις ανάλογες υπηρεσίες συμβουλευτικής, καθώς και τρίτα πρόσωπα (430) τα οποία ενημερώθηκαν σε ζητήματα της έμφυλης βίας. Η βία κατά των γυναικών και για τους άνω μήνες αναφοράς κατέχει πρώτη θέση στις καταγραφές με ποσοστό **89%** (4.320), σε σύγκριση με τα περιστατικά διακρίσεων που υπόκεινται οι γυναίκες σε ποσοστό 11% (545).

Κατά άνω το χρονική διάστημα, βασικές πηγές πληροφόρησης των επωφελούμενων γυναικών για τις συγκεκριμένες υπηρεσίες των ΣΚ του Δικτύου ήταν σε ποσοστό **30%** άλλη υπηρεσία, το **23%** η Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης

SOS 15900, το 11% έλαβε γνώση από τρίτο πρόσωπο (φίλο/γνωστό), το 10% ενημερώθηκε από το διαδίκτυο.

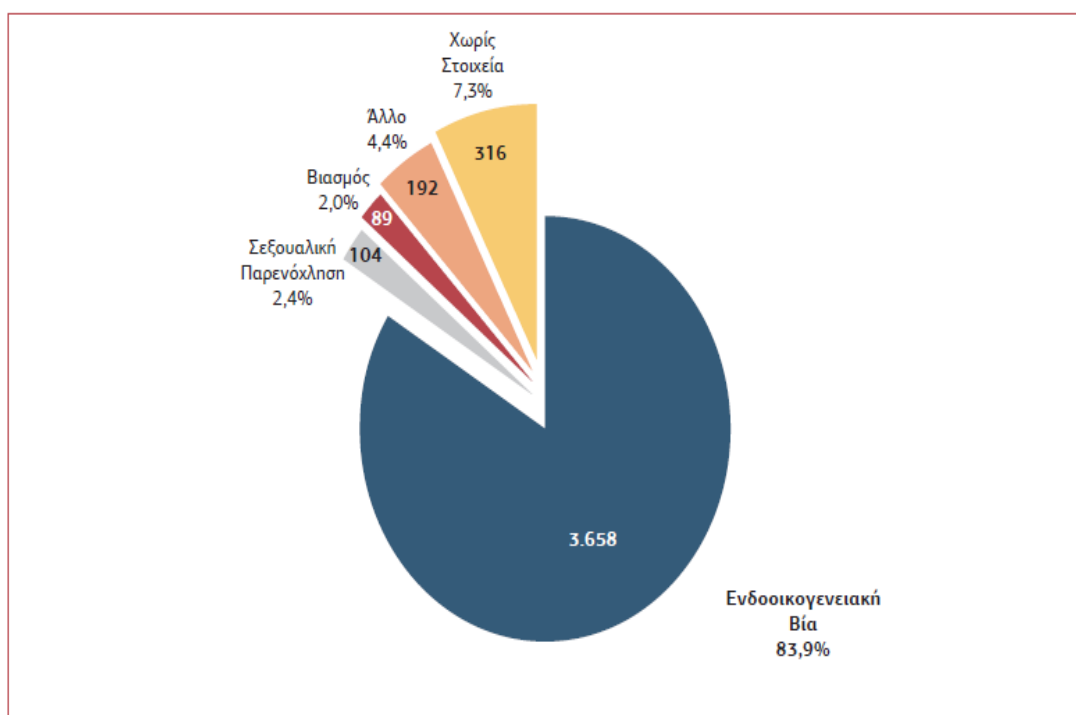
Πίνακας 1: Εξυπηρετούμενες γυναίκες και τρίτα πρόσωπα στα ΣΚ ανά την επικράτεια (01-11-2021 έως 30-09-2022)

44 Συμβουλευτικά Κέντρα (ΣΚ): <ul style="list-style-type: none"> ΣΚ της ΓΓΔΟΠΙΦ, βάση της διοικητικής τους λειτουργίας (Αριθμός δομών: 15) ΣΚ των Δήμων, βάση της διοικητικής τους λειτουργίας (Αριθμός δομών: 44) 	Σύνολο	Ποσοστό (%)
Αττικής: (ΣΚ Αθήνας (Νίκης), ΣΚ Αθήνας (Πολύκεντρο), ΣΚ Δ. Αθηναίων, ΣΚ Πειραιά, ΣΚ Δ. Κερατσινίου-Δραπετσώνας, ΣΚ Δ. Περιστερίου, ΣΚ Δ. Φυλής, ΣΚ Δ. Χαλανδρίου, ΣΚ Δ. Ελευσίνας, ΣΚ Δ. Σαλαμίνας)	2.158	40,8%
ΣΚ Θεσσαλονίκης	368	6,9%
Κρήτης (ΣΚ Δ. Ρεθύμνης, ΣΚ Ηρακλείου)	276	5,2%
ΣΚ Λάρισας	152	2,9%
ΣΚ Τρίπολης	145	2,7%
ΣΚ Δ. Καβάλας	156	2,9%
ΣΚ Δ. Σερρών	110	2,1%
ΣΚ Πάτρας	152	2,9%
ΣΚ Ιωαννίνων	118	2,2%
ΣΚ Λαμίας	100	1,9%
ΣΚ Δ. Χίου	85	1,6%
ΣΚ Δ. Βέροιας	103	2,0%
ΣΚ Μυτιλήνης	93	1,8%
ΣΚ Κομοτηνής	117	2,2%
ΣΚ Κέρκυρας	107	2,0%
ΣΚ Δ. Φλώρινας	52	1,0%
ΣΚ Δ. Άρτας	60	1,1%
ΣΚ Δ. Αλεξανδρούπολης	88	1,7%
Άλλο (ΣΚ Κοζάνης, ΣΚ Σύρου-Ερμούπολης, ΣΚ Δ. Ζακύνθου, ΣΚ Δ. Θηβαίων, ΣΚ Δ. Καλαμάτας, ΣΚ Δ. Καστοριάς, ΣΚ Δ. Κατερίνης, ΣΚ Δ. Αργοστολίου, ΣΚ Δ. Κορινθίων, ΣΚ Δ. Κω, ΣΚ Δ. Πρέβεζας, ΣΚ Δ. Πύργου, ΣΚ Δ. Ρόδου, ΣΚ Δ. Τρικκαίων, ΣΚ Δ. Καρδίτσας)	855	16,1%
Σύνολα	5.295	100,0%

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Για το χρονικό διάστημα των έντεκα μηνών το **40,8%** εξ αυτών (εξυπηρετούμενες γυναίκες και τρίτα πρόσωπα) έλαβαν υπηρεσία στα ΣΚ της Αττικής και το 6,9% επωφελήθηκε στα ΣΚ Θεσσαλονίκης.

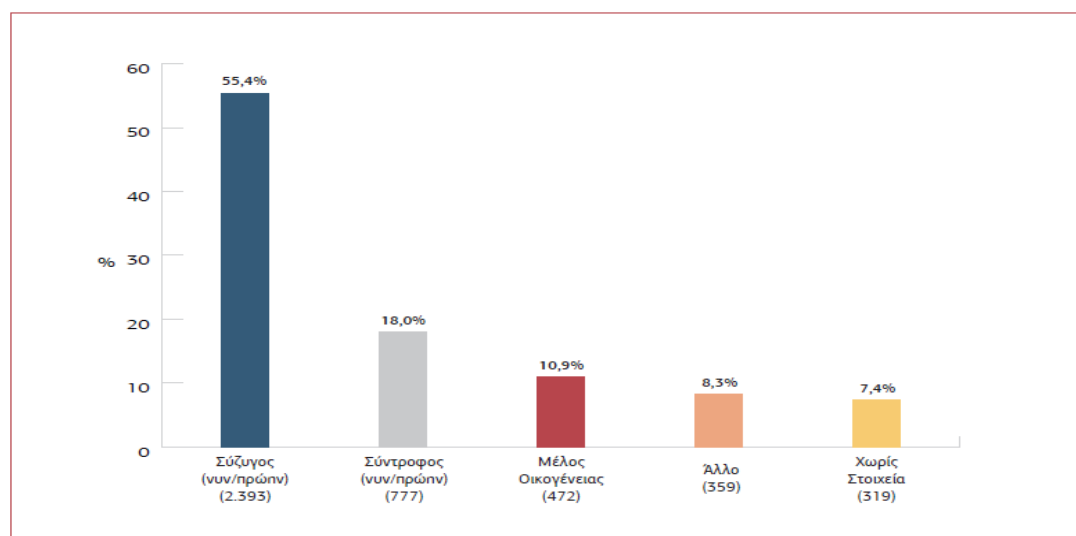
Γράφημα 1: Είδος βίας που καταγγέλλεται από εξυπηρετούμενες γυναίκες (01-11-2021 έως 30-09-2022)

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

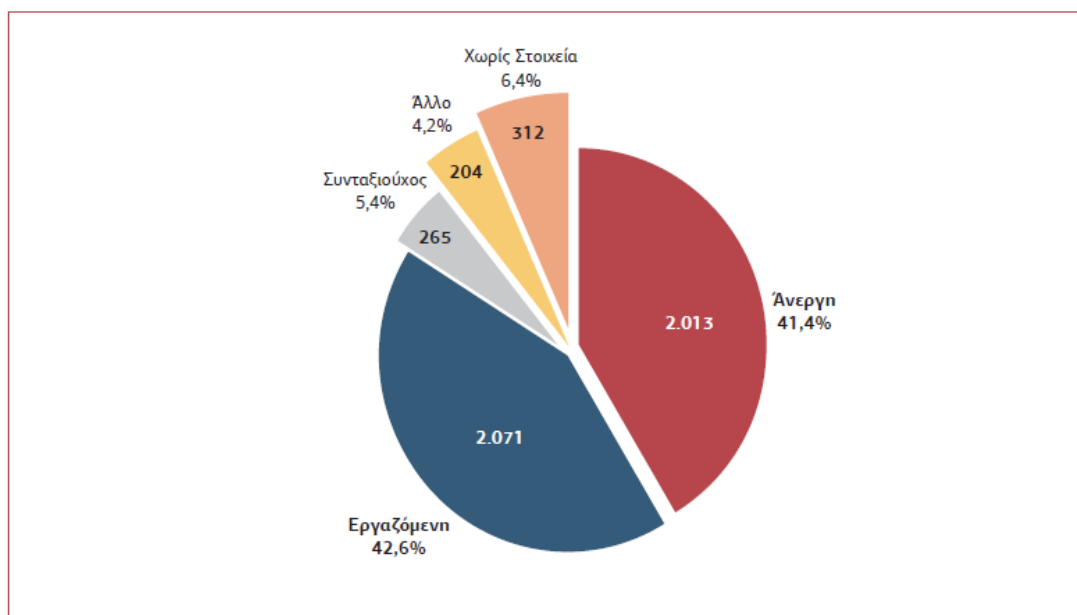
Σύμφωνα με το **Γράφημα 1**, η επικρατέστερη μορφή βίας κατά των γυναικών, για τις επωφελούμενες γυναίκες, είναι η ενδοοικογενειακή βία με 83,9% , από τον συνολικό αριθμό των καταγεγραμμένων μορφών βίας κατά των γυναικών. Το **Γράφημα 2** μας δείχνει, ότι η σχέση επιζήσασας - δράστη είναι κυρίως συζυγική, κατά 55,4%, καθώς και συντροφική σε ποσοστό 18%.

Γράφημα 2: Σχέση επιζήσασας-δράστη όπως αυτή δηλώνεται από τις ωφελούμενες γυναίκες (01-11-2021 έως 30-09-2022)

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Γράφημα 5: Κατάσταση απασχόλησης ωφελούμενων γυναικών (01-11-2021 έως 30-09- 2022)

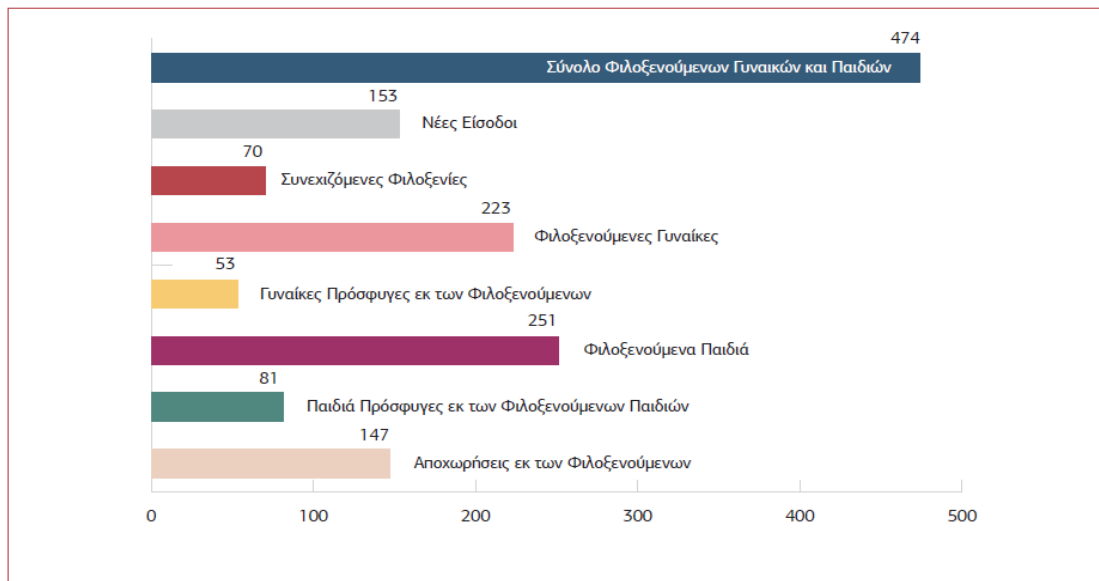
Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Το **Γράφημα 5**, θίγει την εργασιακή κατάσταση των εξυπηρετούμενων και για το άνω χρονικό διάστημα. Το 42,6% είναι εργαζόμενες γυναίκες και το 41,4% άνεργες, το 5,4% είναι συνταξιούχες, το 4,2% δήλωσε «Άλλο» ενώ το 6,4% εκ του συνόλου των γυναικών δεν έδωσε τα στοιχεία για την απασχόληση του.

1.4 ΞΕΝΩΝΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Την περίοδο αναφοράς, οι Ξενώνες Φιλοξενίας του Δικτύου υποδέχτηκαν **474 άτομα**: 223 γυναίκες και 251 παιδιά.

Γράφημα 1: Φιλοξενούμενες γυναίκες και παιδιά (01-11-2021 έως 30-09-2022)

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

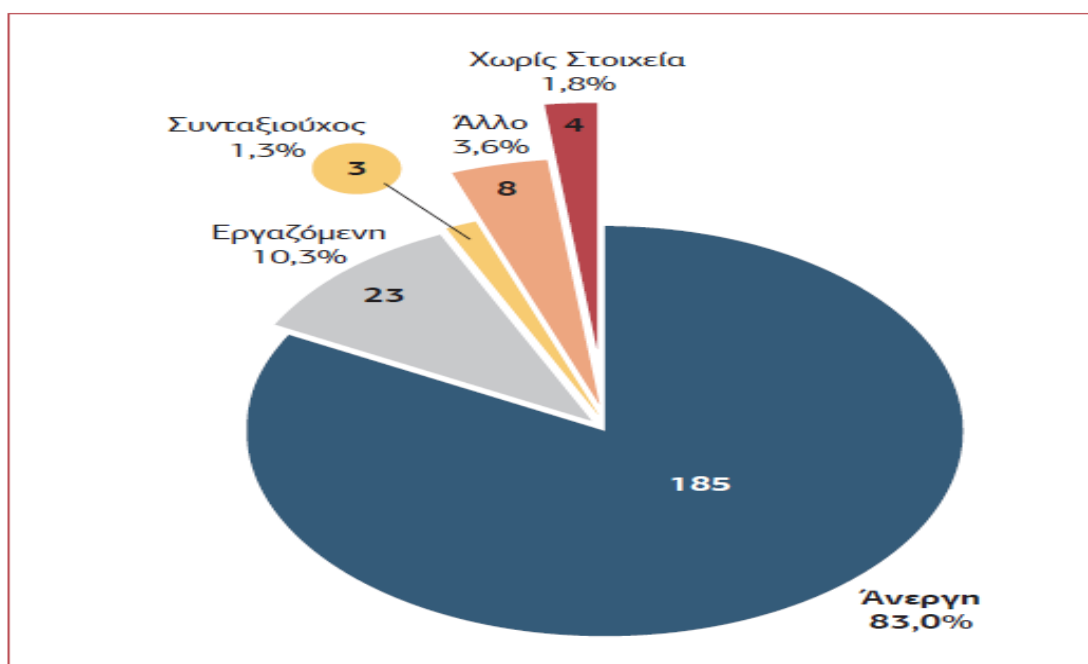
Πίνακας 1: Φιλοξενούμενες γυναίκες και παιδιά ανά την επικράτεια (01-11-2021 έως 30-09-2022)

Ξενώνες Φιλοξενίας (19 ΞΦ) • ΞΦ των Δήμων, βάση της διοικητικής τους λειτουργίας (Αριθμός δομών: 17) • ΣΚ του ΕΚΚΑ, βάση της διοικητικής τους λειτουργίας (Αριθμός δομών: 2)	Σύνολο φιλοξενούμενων γυναικών και παιδιών		Σύνολο γυναικών και παιδιών προσφύγων εκ των φιλοξενούμενων	
	Σύνολο	Ποσοστό	Σύνολο	Ποσοστό
Αττική (ΞΦ Δ. Αθηναίων, ΞΦ Δ. Πειραιώς, ΞΦ ΕΚΚΑ Αθήνας)	115	24,3%	36	27,0%
Θεσσαλονίκη (ΞΦ Δ. Θεσσαλονίκης, ΞΦ ΕΚΚΑ Θεσσαλονίκη, ΞΦ Δ. Κορδελιού-Ευόσμου)	58	12,2%	15	11,2%
ΞΦ Δ. Λάρισας	43	9,1%	16	12,0%
ΞΦ Δ. Βόλου	33	7,0 %	11	8,2%
ΞΦ Δ. Ιωαννίνων	31	6,5%	18	13,4%
ΞΦ Δ. Αγρινίου	28	5,9%	5	3,7%
Κρήτης (ΞΦ Δ. Χανίων, ΞΦ Δ. Ηρακλείου)	27	5,7%	1	0,7%
ΞΦ Δ. Κομοτηνής	26	5,5%	3	2,2%
ΞΦ Δ. Πάτρας	23	4,8%	8	6,0%
ΞΦ Δ. Μυτιλήνης	20	4,2%	9	6,7%
ΞΦ Δ. Λαμίας	20	4,2%	3	2,2%
ΞΦ Δ. Ρόδου	19	4,0%	4	3,0%
ΞΦ Δ. Τρίπολης	16	3,4%	0	0,0%
ΞΦ Δ. Κοζάνης	15	3,2%	5	3,7%
Σύνολα	474	100,0%	134	100,0%

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Οι Ξενώνες Φιλοξενίας με την περισσότερη υποδοχή (σε γυναίκες και παιδιά) είναι κυρίως αυτοί της Αττικής με ποσοστό 24,3% και της Θεσσαλονίκης με ποσοστό 12,2%.

Γράφημα 5: Κατάσταση απασχόλησης φιλοξενούμενων γυναικών (01-11-2021 έως 30-09-2022)

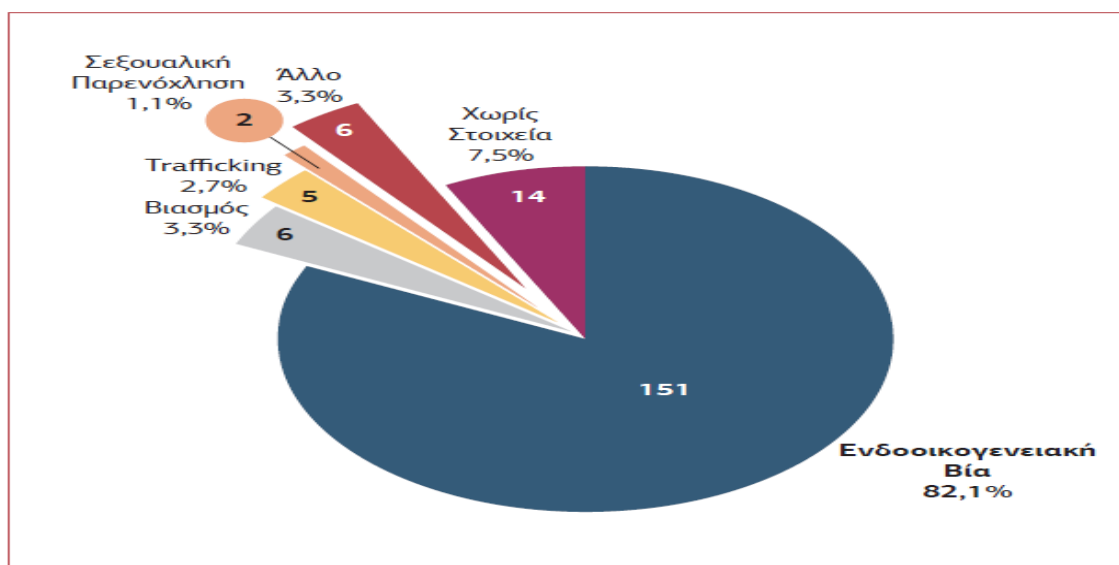

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Στο χρονικό διάστημα των έντεκα μηνών οι φιλοξενούμενες γυναίκες σε ποσοστό **83%** ανέφεραν ότι ήταν άνεργες, όπως δείχνει το **Γράφημα 5**, ενώ μόνο το **10,3%** ήταν εργαζόμενες και το 1,3% συνταξιούχες.

Όπως φαίνεται στο **Γράφημα 6**, το είδος βίας που υπερισχύει και για τους έντεκα μήνες, στους Ξενώνες Φιλοξενίας, είναι η ενδοοικογενειακή βία με ποσοστό **82,1%** από το συνολικό αριθμό καταγγελιών όλων των μορφών βίας.

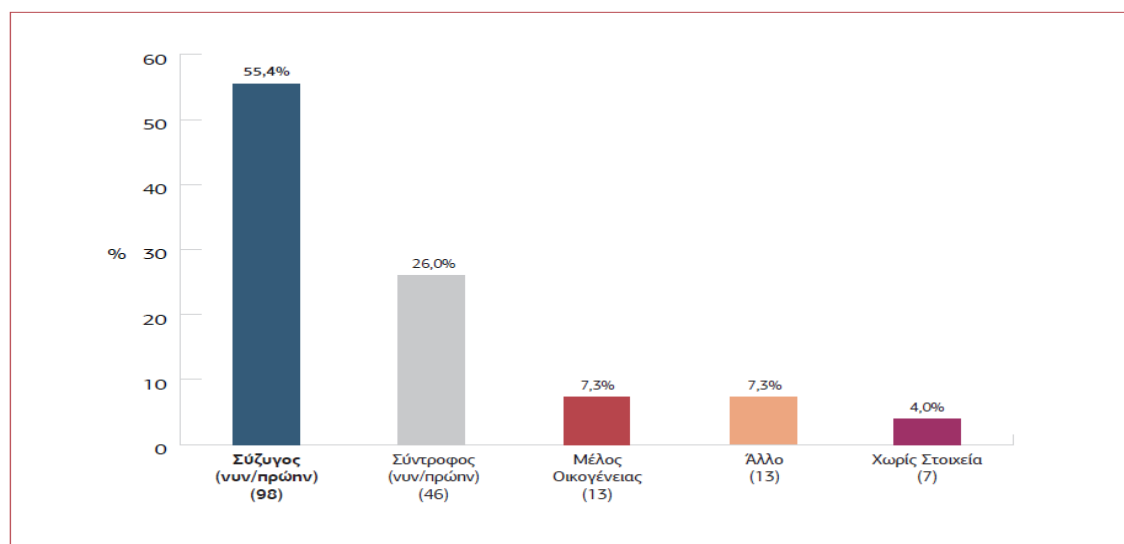
Γράφημα 6: Είδος βίας που καταγγέλλεται από φιλοξενούμενες γυναίκες (01-11-2021 έως 30-09-2022)

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Τα στατιστικά δεδομένα του **Γραφήματος 7** καταδεικνύουν και στους Ξενώνες Φιλοξενίας για τους έντεκα μήνες ότι η σχέση των φιλοξενούμενων γυναικών με τον δράστη είναι κυρίως συζυγική (νυν/πρώην) κατά 55,4%, καθώς και συντροφική (νυν/πρώην) σε ποσοστό 26%.

Γράφημα 7: Σχέση επιζήσασας-δράστη (01-11-2021 έως 30-09-2022)

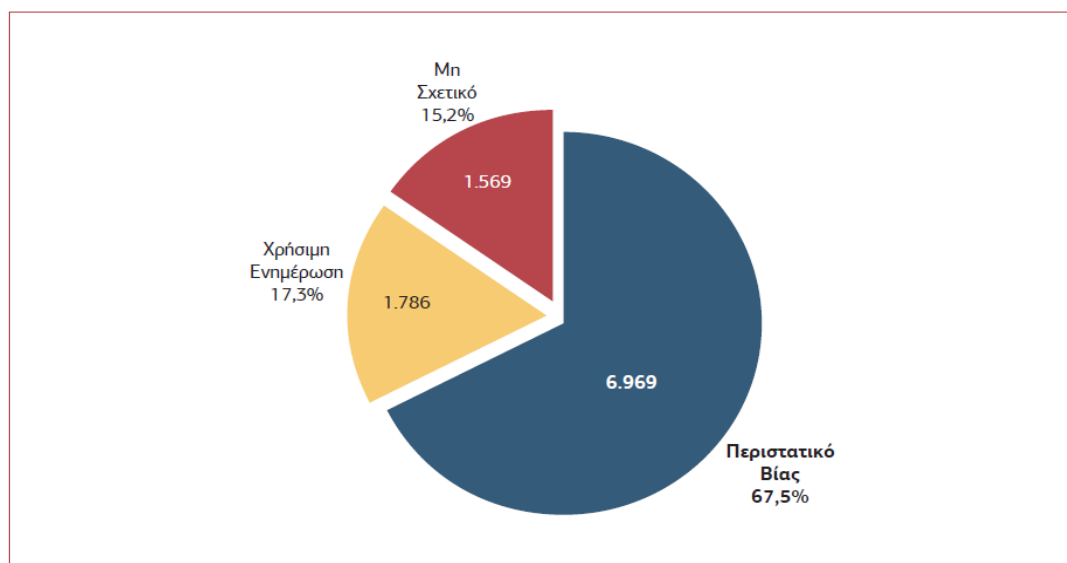

Πηγή: 3^η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

1.5 ΓΡΑΜΜΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ:

- **SOS 15900**

Γράφημα 1: Είδος κλήσης (01-11-2021 έως 30-09-2022)

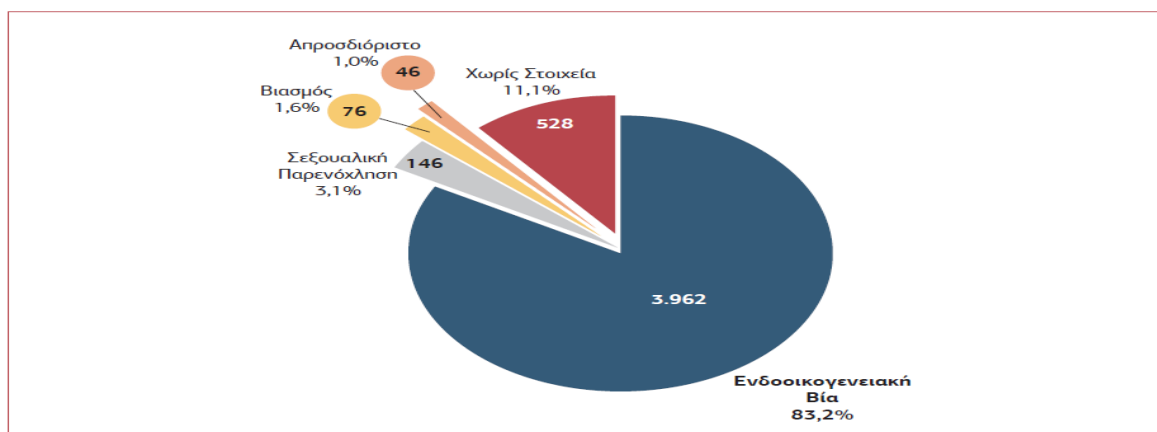

Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Στο **Γράφημα 1**, φαίνεται ότι την άνω περίοδο αναφοράς πραγματοποιήθηκαν συνολικά 10.324 κλήσεις, εκ των οποίων οι 6.969 σχετίζονται με «περιστατικά βίας» και οι 1.569 «χρήσιμη ενημέρωση».

Αναφορικά με το εργασιακό πλαίσιο των ωφελούμενων γυναικών που κάλεσαν την 24ωρη Τηλεφωνική Γραμμή βοήθειας SOS 15900, όπως δείχνει το **Γράφημα 5** το 24,7% ανέφερε ότι δουλεύει, το 13,4% δήλωσε ότι είναι άνεργες, το 7,4% ανενεργές και σε μεγάλο ποσοστό 54,3% δεν έδωσαν τέτοιου είδους πληροφορίες.

Γράφημα 5: Είδος βίας που καταγγέλλεται από τις ωφελούμενες γυναίκες (01-11-2021 έως 30-09-2022)

Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

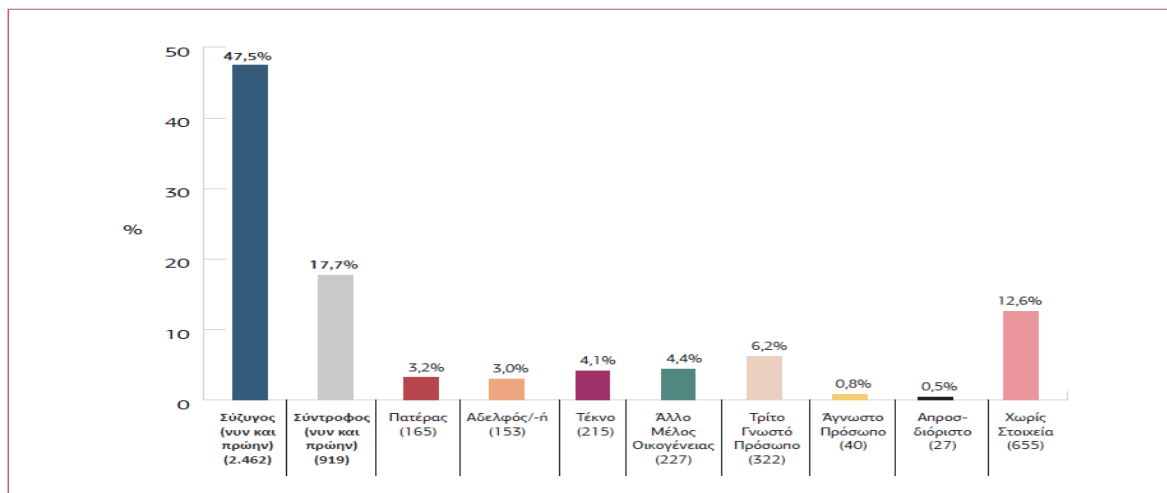
Πίνακας 1: Μορφές έμφυλης βίας στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας (01-11-2021 έως 30-09-2022)

Σχέση με το δράστη	Σωματική	Ψυχολογική	Σεξουαλική	Λεκτική	Οικονομική	Απροσδιόριστο	Σύνολο	Συνοίκηση
Σύζυγος (νυν και πρώην σύζυγοι)	1.416	1.956	71	1.630	352	41	2.462	1.688
Σύντροφος (νυν και πρώην σύντροφοι)	518	752	39	574	63	12	919	364
Πατέρας	92	119	12	95	12	4	165	82
Αδελφός/-ή	98	100	6	87	14	0	153	36
Τέκνο	135	158	2	144	34	3	215	134
Άλλο μέλος οικογένειας	88	169	16	124	18	3	227	84
Τρίτο γνωστό πρόσωπο	59	117	113	136	11	9	322	5
Απροσδιόριστο	6	7	6	2	0	8	67	2
Σύνολα	2.412	3.378	265	2.792	504	80	4.530	2.395

Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Επιπλέον, στον **Πίνακα 1** είναι σαφές ότι, η ενδοοικογενειακή βία συνεχίζει να αποτελεί την πιο συχνή έκφανση βίας, με ποσοστό 83,2%, σε σχέση με όλα τα είδη έμφυλης βίας που αναφέρθηκαν στην 24ωρη Τηλεφωνική Γραμμή βοήθειας SOS 15900 και τους έντεκα μήνες αναφοράς. Οι πιο συχνές εκφάνσεις βίας στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας ήταν η ψυχολογική βία 35,8% , η λεκτική βία 39,6% και η σωματικής βία με 25,6%.

Γράφημα 6: Σχέση επιζήσασας-δράστη όπως αυτή καταγράφηκε στις κλήσεις των ωφελούμενων γυναικών (01-11-2021 έως 30-09-2022)

Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Αναφορικά με τη σχέση επιζήσασας-δράστη και το **Γράφημα 6**, για τις γυναίκες που κάλεσαν την Γραμμή και κατήγγειλαν συμβάν βίας, ο σύζυγος, είτε νυν είτε πρώην, ήταν ο θύτης στο 47,5% των περιπτώσεων. Επίσης, στη δεύτερη θέση με μεγάλη διαφορά είναι ο σύντροφος του θύματος, είτε νυν είτε πρώην, με ποσοστό 17,7%.

- **197 ΕΚΚΑ**

Στις κλήσεις που λαμβάνει η 24ωρη γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας 197 του ΕΚΚΑ συμπεριλαμβάνονται και τα περιστατικά βίας κατά των γυναικών, όπως φυσικά και αυτά της ενδοοικογενειακής βίας. Τα εργαζόμενοι της γραμμής παρέχουν υπηρεσίες ψυχολογικής και κοινωνικής υποστήριξης στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και κρίνουν τότε θα δραστηριοποιηθούν οι μηχανισμοί άμεσης κοινωνικής παρέμβασης. Στον παρακάτω πίνακα προβάλλονται τα στοιχεία που συγκέντρωσε το Παρατηρητήριο για τα έτη 2018-2021 αναφορικά με τις γυναίκες θύματα βίας, αλλά και τα τρίτα πρόσωπα που κάλεσαν στη γραμμή 197 του ΕΚΚΑ.

Πίνακας 8: Ετήσιος αριθμός κλήσεων στη γραμμή 197 σχετικά με την έμφυλη/ ενδοοικογενειακή βία (2018-2021, ΕΚΚΑ)

	2018		2019		2020		2021	
ΕΚΚΑ 197	Γυναίκες θύματα βίας	Τρίτα πρόσωπα	Γυναίκες θύματα βίας	Τρίτα πρόσωπα	Γυναίκες θύματα βίας	Τρίτα πρόσωπα	Γυναίκες θύματα βίας	Τρίτα πρόσωπα
	104	59	106	56	114	92	196	103
Σύνολο	163		162		206		299	

Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών

Το 2021, το 81% των τηλεφωνημάτων στη γραμμή 197 ήταν γυναίκες-θύματα βίας. Από τις 196 γυναίκες-θύματα βίας που κάλεσαν στη γραμμή, η μία

ήταν ανήλικη, ενώ στη γραμμή κάλεσαν για να αναφέρουν κάποιο συμβάν έμφυλης/ενδοοικογενειακής βίας και 103 γυναίκες τρίτα πρόσωπα, όλες ενήλικες.

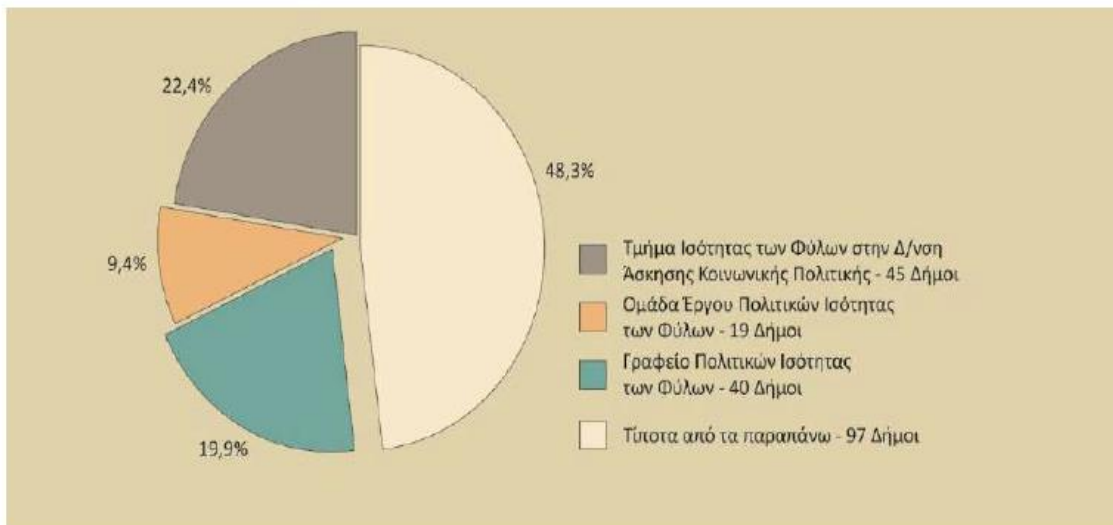
2. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ 2021 – Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Για την καταγραφή των δράσεων προώθησης των πολιτικών ισότητας στους Δήμους και τις Περιφέρειες, η ΓΓΔΟΠΙΦ απέστειλε ένα ερωτηματολόγιο προς τους Δήμους και τις Περιφέρειες της χώρας. Οι ερωτήσεις αφορούσαν τη περιγραφή των δράσεων και των θεμάτων αρμοδιότητας, εναρμόνισης, και συνεργασίας για την ισότητα των φύλων και των περιστατικών βίας εναντίον των γυναικών. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε αρχικά σε ηλεκτρονική μορφή προς ΔΕΠΙΣ και ΠΕΠΙΣ και στη συνέχεια προωθήθηκε, κατά περίπτωση, στα αρμόδια όργανα της Διοίκησης για θέματα ισότητας των φύλων. Το έτος αναφοράς των ερωτήσεων είναι το 2021 η αποστολή του ερωτηματολογίου προς τους Δήμους πραγματοποιήθηκε το α' εξάμηνο του 2022.

Από το σύνολο των 332 Δήμους της χώρας, στους οποίους στάλθηκαν τα ερωτηματολόγια απάντησα οι 201, δηλαδή πάνω από το 60% (178 απαντήσεις το 2020, 120 απαντήσεις 2019, 104 απαντήσεις το 2018, 110 απαντήσεις το 2017). Επίσης, απάντησαν 10 Περιφέρειες. Παρακάτω θα παραθέσουμε τις ερωτήσεις που αφορούν το θιγόμενο θέμα της εργασίας:

Ερώτηση 3: Διαθέτετε διακριτή υπηρεσιακή μονάδα αρμόδια για θέματα ισότητας των φύλων;

Γράφημα 3

Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση 2021 – Η Εφαρμογή των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στους Δήμους και στις Περιφέρειες

Από τους Δήμους που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, οι 104 δήλωσαν ότι παρέχουν υπηρεσία αρμόδια για ζητήματα ισότητας των φύλων. Οι 45 Δήμοι (22,4%) δήλωσαν ότι έχουν Τμήμα Ισότητας των Φύλων, 19 Δήμοι (9,5%), δήλωσαν ότι διαθέτουν Ομάδα Έργου Πολιτικών Ισότητας των Φύλων, ενώ 40 Δήμοι (19,9%) δήλωσαν ότι έχουν Γραφείο Πολιτικών Ισότητας. Αξίζει να υπογραμμιστεί, ότι 68 Δήμοι που δεν παρέχουν κάποιο Τμήμα Ισότητας Φύλων ή Ομάδα Έργου Πολιτικών Ισότητας Φύλων ή Γραφείο Πολιτικών Ισότητας Φύλων ή κάποια άλλη αρμόδια μονάδα. Ωστόσο, διαθέτουν ΔΕΠΙΣ, Γραφείο Κοινωνικής Πολιτικής/Πρόνοιας/ Πολιτικής Ισότητας των Φύλων, Κοινωνική Υπηρεσία, Συμβουλευτικό Κέντρο, Κέντρο Κοινότητας.

Πίνακας 1

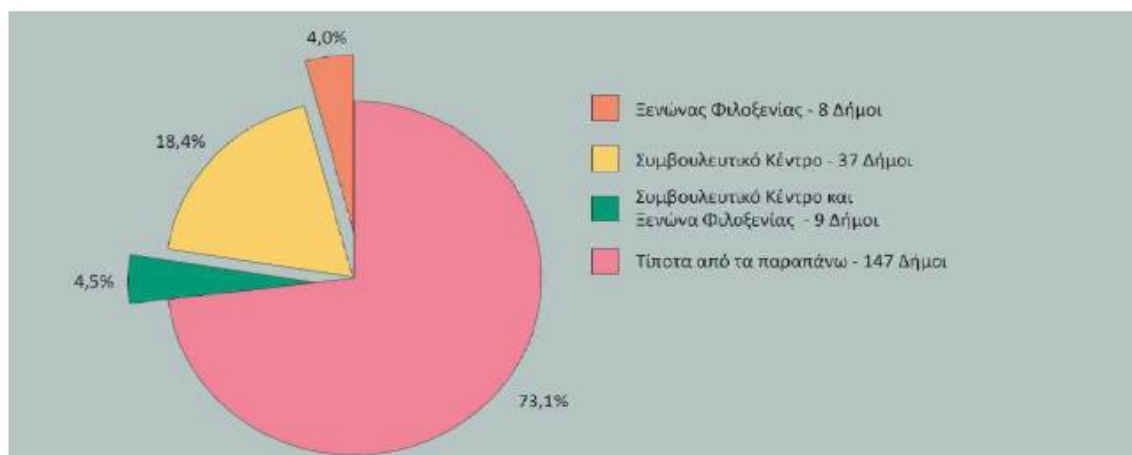
Διαθέτετε ΔΕΠΙΣ;	2018	2019	2020	2021
Ναι	38 Δήμοι (36,5%)	60 Δήμοι (50%)	140 Δήμοι (78,7%)	186 Δήμοι (92,5%)
Όχι	66 Δήμοι (63,5%)	60 Δήμοι (50%)	38 Δήμοι (21,3%)	15 Δήμοι (7,5%)

Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση 2021 – Η Εφαρμογή των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στους Δήμους και στις Περιφέρειες

186 Δήμοι (92,5%) από το σύνολο των 201, απάντησαν ότι διαθέτουν ΔΕΠΙΣ. Πολύ σημαντικό είναι το γεγονός, ότι από τους 15 Δήμους που απάντησαν «Όχι», οι 10 έχουν ιδρύσει ΔΕΠΙΣ κατά τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος 2020-2021, ενώ ο Δήμος Νεάπολης-Συκεών σύστησε ΔΕΠΙΣ το καλοκαίρι του 2022. Άρα, από του 201 Δήμους που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, μόνο 4 δεν έχουν δημιουργήσει ΔΕΠΙΣ (Δήμος Δέλτα, Κορδελιού – Ευόσμου, Πατρέων και Ωροπού). Όσον αφορά τις ΠΕΠΙΣ, από τις 13 Περιφέρειες της χώρας, οι 4 δεν έχουν σύστησει ΠΕΠΙΣ (μέχρι τη συγγραφή της παρούσας Έκθεσης). Είναι η Περιφέρεια Αττικής, Βόρειου Αιγαίου, Νότιου Αιγαίου, Πελοποννήσου.

Ερώτηση 10: Διαθέτετε δομές αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών;

Γράφημα 8

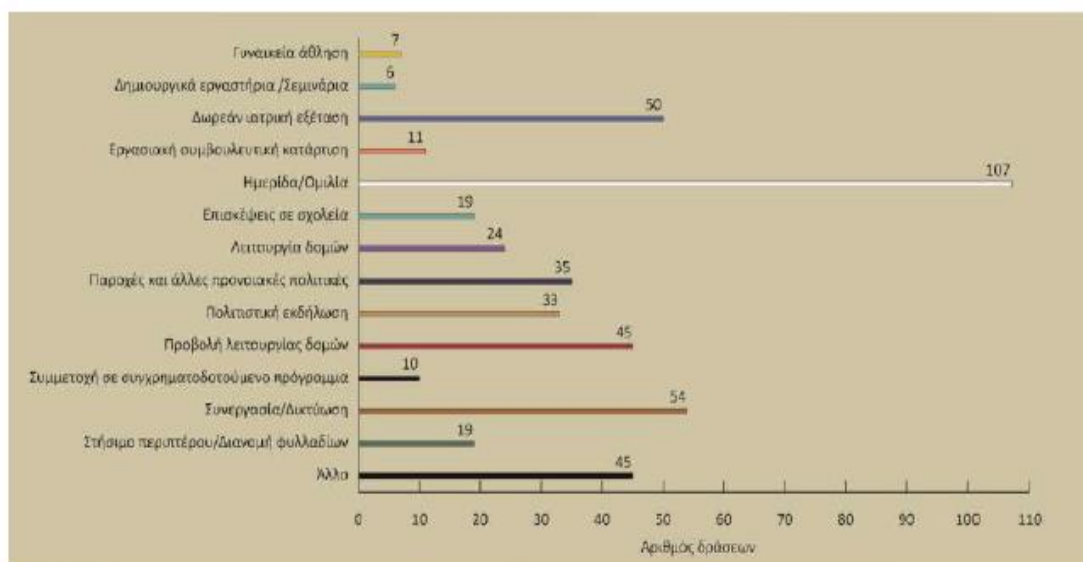
Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση 2021 – Η Εφαρμογή των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στους Δήμους και στις Περιφέρειες

147 Δήμοι (73,1%) απάντησαν ότι δεν διαθέτουν κάποια δομή αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών, ενώ το 18,4% (37 Δήμοι) απάντησαν πως διαθέτουν Συμβουλευτικό Κέντρο. Οι 8 (4,0%) διαθέτουν Ξενώνα Φιλοξενίας,

ενώ 9 Δήμοι (4,5%) απάντησαν πως διαθέτουν Συμβουλευτικό Κέντρο και Ξενώνα Φιλοξενίας.

Είδος δράσεων

Γράφημα 9

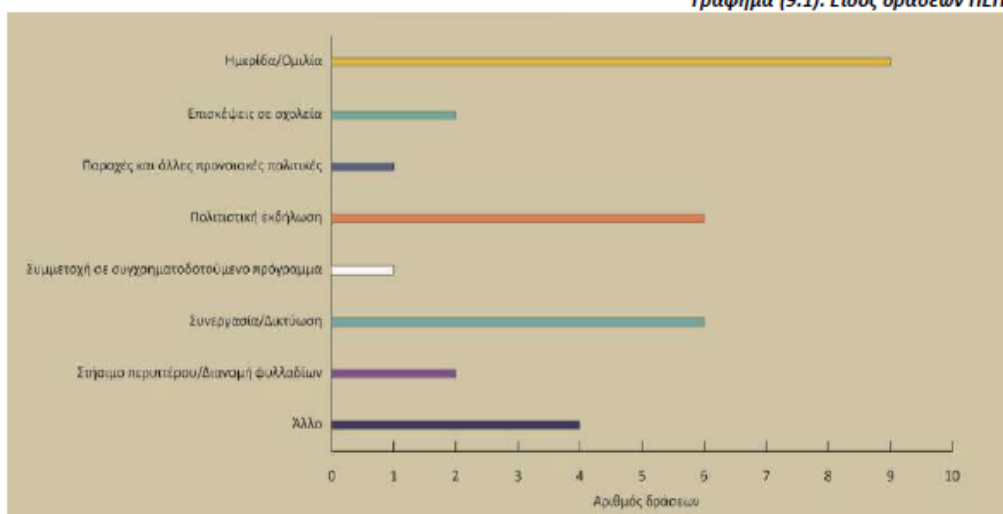

Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση 2021 – Η Εφαρμογή των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στους Δήμους και στις Περιφέρειες

Οι δράσεις που υλοποιήθηκαν και καταγράφηκαν από τους Δήμους για το έτος 2021 ήταν 465. Η πλειοψηφία των δράσεων αφορούν (107 δράσεις, 23,0%) αφορούν Ημερίδες/Ομιλίες. Οι περισσότερες διεξήχθησαν στα πλαίσια της 25^{ης} Νοεμβρίου, Παγκόσμια Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών και της 8^{ης} Μαρτίου, Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας.

Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας (ΠΕΠΙΣ)

Γράφημα (9.1): Είδος δράσεων ΠΕΠΙΣ

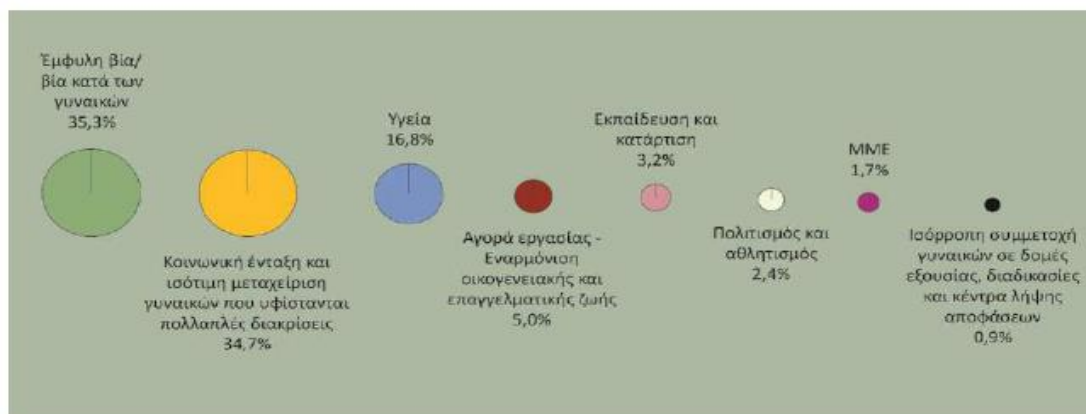

Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση 2021 – Η Εφαρμογή των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στους Δήμους και στις Περιφέρειες

Ο συνολικός αριθμός των δράσεων είναι μόλις 31.

Θεματικό πεδίο δράσεων

Γράφημα 10

Πηγή: 3η Ετήσια Έκθεση 2021 – Η Εφαρμογή των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στους Δήμους και στις Περιφέρειες

Στο θεματικό πεδίο των δράσεων κυριαρχεί το φλέγον ζήτημα της έμφυλης βίας κατά των γυναικών με ποσοστό 35,3% και το επίσης καίριο ζήτημα της

κοινωνικής ένταξης και ισότιμης μεταχείρισης γυναικών που υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις με ποσοστό 34,7%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ο νόμος του 3500/2006 αποτέλεσε την απαρχή για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας τόσο σε επίπεδο ορισμών όσο και σε επίπεδο ποινών. Όμως, δεν αποτέλεσε το έναυσμα για τη χάραξη της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Θα μπορούσε να εκδοθεί ένα ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο με τη σύσταση κοινωνικών θεσμών, όπως υποστηρικτικές δομές (συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κλπ) και η δημιουργία ουσιαστικών θεραπευτικών προγραμμάτων.

Βέβαια, ο νεοεισχαθθέντας θεσμός της Ποινικής Διαμεσολάβησης αποτελεί ένα θεραπευτικό πρόγραμμα για τους θύτες, αλλά οι ελλείψεις του δεν άργησαν να εμφανιστούν. Είναι αδιανόητο, μία εισαγγελική παραπομπή για την πραγματοποίηση της ποινικής διαμεσολάβησης να απέχει από το χρόνο τέλεσης της αξιόποινης πράξης έως και 20 μήνες. Όπως γίνεται αντιληπτό, το ετεροχρονισμένο της διαδικασίας απομειώνει τη σημασία της Ποινικής Διαμεσολάβησης, πόσο μάλλον όταν υπάρχουν ακόμη και περιπτώσεις που μία μήνυση έχει υποβληθεί πριν 3-5 χρόνια και ενδέχεται να υπάρχουν αλλαγές στη ζωή τόσο του θύματος, όσο και του θύτη. Ακόμη, είναι απαξιωτικό προς το θεσμό, το γεγονός ότι υπάρχουν πανελλαδικά μόνο δύο δομές για την παρακολούθηση τέτοιων προγραμμάτων και να επαφίεται στην ευχέρεια του Δήμου αν θα παρέχει αντίστοιχα προγράμματα σε θύτες.

Η εγκατάλειψη του θεσμού αποδεικνύεται από τις διατάξεις ποινικής διαμεσολάβησης, οι οποίες ανέρχονται σχεδόν στο ένα τρίτο επί των συνολικών ποινικών διώξεων το 2021 και μόλις 321 άτομα συναίνεσαν στην ένταξη των θεραπευτικών προγραμμάτων του ΕΚΚΑ. Από τα 321 άτομα μόλις τα 75

ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα. Γίνεται αντιληπτό λοιπόν, ότι πρώτα το κράτος πρέπει να πιστέψει στο θεσμό αυτό και ύστερα οι πολίτες.

Μία πρόταση επί αυτού του θέματος, είναι να απασχολούνται αποκλειστικά εισαγγελείς με ζητήματα ενδοοικογενειακής βίας, ώστε να μην χάνεται πολύτιμος χρόνος. Από το 2006 έχουν μεσολαβήσει 17 χρόνια και ο θεσμός αυτός ποτέ δεν λειτούργησε όπως θα έπρεπε. Επομένως, πρέπει να λειτουργήσει με το σωστό τρόπο, διαφορετικά, με τη σημερινή μορφή του δεν έχει νόημα η ύπαρξη του.

Αναφορικά με τον ν.4531/2018, δεν περνάει απαρατήρητο το γεγονός ότι παρόλο που η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 07.04.2011, με την Ελλάδα να τοποθετείται υπέρ της σύναψης της σύμβασης υπογράφοντας στις 11.05.2011, κυρώθηκε με νόμο (ν.4531/2018) με καθυστέρηση 7 χρόνων ! Με τη θέσπιση των νόμων καλύφθηκαν ορισμένες ατέλειες του βασικού νόμου (ν.3500/2006) για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας είτε με τις τροποποιήσεις των υφιστάμενων άρθρων είτε με τη θέσπιση νέων άρθρων. Στα αρνητικά του ν. 4531/2018, συγκαταλέγεται το γεγονός ότι δεν προβλέφθηκε η εισαγωγή εκπαιδευτικού υλικού για τα σχολεία για την καταπολέμησης της βίας και την εξάλειψη των οπισθοδρομικών απόψεων με βάση το φύλο. Μέτρο πολύ σημαντικό, καθώς τα πατριαρχικά πρότυπα δομούνται από πολύ μικρή ηλικία. Επίσης, δεν προβλέφθηκε η κατάρτιση επαγγελματιών (ως προς τον τρόπο διαχείρισης των θυμάτων) που ασχολούνται με περιστατικά βίας με στόχο το γυναικείο φύλο όπως ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, αστυνομικοί κλπ.

ΕΘΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

Ύστερα από την ανάλυση των Εθνικών Σχέδιων Δράσης για την Ισότητα των Φύλων, στα οποία εμπεριέχονται και χαράζονται οι κοινωνικές πολιτικές των ΟΤΑ (α' και β' βαθμού), καταλήγουμε στα εξής:

Με τον ν.3463/2006, οι Δήμοι ανέλαβαν τη συμβουλευτική στήριξη των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων, πριν ακόμη τεθεί σε πλήρη εφαρμογή ο ν.3500/2006 και γενικότερα οποιοδήποτε νομοθέτημα για

την αντιμετώπιση της βίας. Όμως, οι Περιφέρειες ανέλαβαν αρμοδιότητες, με την ίδρυση των ΠΕΠΙΣ (ν.3852/2010), για τη καταπολέμηση της βίας 4 χρόνια αργότερα από τη ψήφιση του σχετικού νόμου (ν.3500/2006). Επίσης, να σημειωθεί στα θετικά ότι με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (2010-2013) θεμελιώνονται τα βασικά μέτρα των μετέπειτα σχεδίων και των κοινωνικών πολιτικών, ωστόσο όλα τα μέτρα θεσπίστηκαν μετά από 4 και παραπάνω χρόνια από τη ψήφιση ν.3500/2006, ενώ θα έπρεπε τα μέτρα αυτά είτε να προβλέπονται στο νόμο αυτό είτε ψηφιστούν σε σύντομο χρονικό διάστημα από αυτό ώστε υφίσταται ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο.

Μετέπειτα, κατά τη διάρκεια του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (2016-2020) έγινε υποχρεωτική η ίδρυση των ΔΕΠΙΣ (άρθρο 6 ν.4604/2019). Πράγμα οξύμωρο, διότι η πολιτική των Δήμων για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών ολοκληρώνεται ύστερα από 13 χρόνια, όταν δόθηκαν για πρώτη φορά σε αυτούς αρμοδιότητες με τη ψήφιση του ν. 3463/2006. Ακόμη, με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (2021-2025) εφαρμόζεται επιτέλους η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και διαπιστώνεται ότι ενώ δεν νομοθετήθηκε με το ν.4386/2018 άρθρο για πολιτικές ενημέρωσης μαθητών σχετικά με το θέμα της βίας κατά των γυναικών και άρθρο επιμορφωτικό πρόγραμμα επαγγελματιών, προβλέπονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης σχετικές δράσεις στα σχολεία.

Τέλος, στα αρνητικά συγκαταλέγεται ότι η ελληνική πολιτεία καθυστέρησε πολύ να εφαρμόσει το εργαλείο Εκτίμησης Κινδύνου Ενδοοικογενειακής Βίας, που εφαρμόστηκε σε πιλοτική μορφή. Από το 2018 που κατακυρώθηκε με νόμο η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, μέχρι και την έκδοση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (2021-2025) θα μπορούσε να είχε προχωρήσει η πιλοτική εφαρμογή του και να εκδοθούν τα πορίσματα αυτής στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης (2021-2025) και μετέπειτα να δοθούν οι κατάλληλες οδηγίες χρήσης προς του όλους τους δήμους.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ

Οι περισσότερες δράσεις, για την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για το ζήτημα τη βίας κατά του γυναικείου φύλου, των δομών του δικτύου της ΓΓΔΟΠΙΦ πραγματοποιήθηκαν κυρίως στην Παγκόσμια Ημέρα της γυναίκας (8 Μαρτίου) και

στην Διεθνή Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των γυναικών (25 Νοεμβρίου) και είχε ημερήσια ή ολιγοήμερη διάρκεια. Η συχνότητα των δράσεων αλλά και οι μέρες, στις οποίες πραγματοποιήθηκαν, προσδίδουν συμβολικό χαρακτήρα παρά ουσιαστικό, καθώς με αυτό τον τρόπο δεν μεταδίδεται το έργο των δομών αυτών και δεν κινητοποιούν τις κακοποιημένες γυναίκες να απευθυνθούν στις δομές και ούτε αποτρέπουν τους μελλοντικούς θύτες να διαπράξουν οποιαδήποτε μορφή βίας.

Αναφορικά με τις ΠΕΠΙΣ-ΔΕΠΙΣ και των δομών των Δήμων. Παρατηρήθηκε ότι αρκετές ολιγοήμερες δράσεις πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρονιάς, χωρίς να περιοριστούν αποκλειστικά σε συγκεκριμένες ημέρες όπως Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας. Το αρνητικό είναι ότι κάποιες ΔΕΠΙΣ μεγάλων Δήμων της χώρας, όπως της Θεσσαλονίκης, εμφάνισαν πολύ μικρό έργο, το οποίο είναι αντιστρόφως ανάλογο με τη προσδοκώμενη δυναμική τους. Επίσης, σχετικά με τις δράσεις, στα αρνητικά προστίθεται η ανομβρία ιδεών, καθώς η πλειοψηφία των δράσεων ήταν μονοδιάστατες ημερίδες και ομιλίες. Ακόμη, έγιναν μερικές προσπάθειες για την προβολή λειτουργίας των δομών, ενώ θα περίμενε κάποιος να είναι πολύ περισσότερες.

Μία πρόταση είναι η δωρεάν μηνιαία προβολή ταινιών και η διοργάνωση ερασιτεχνικών θεατρικών παραστάσεων με συμμετοχή των πολιτών όλων των ηλικιών υπό την αιγίδα των Δήμων και της Περιφέρειας, με αντικείμενο φυσικά το ζήτημα της βίας εναντίον των γυναικών.

Τέλος, δεν πρέπει να παραληφθεί το γεγονός, ότι στα στατιστικά στοιχεία της 3^{ης} Έκθεσης κατά της βίας των γυναικών δίνεται η εντύπωση ότι υλοποιήθηκαν αρκετές δράσεις είτε σε σχολεία είτε με τη συμμετοχή μαθητών ενώ με τα στατιστικά στοιχεία της Ετήσιας Έκθεσης 2021 για την εφαρμογή διαπιστώνεται ότι οι επισκέψεις σε σχολεία ήταν πολύ λίγες. Η εκπαίδευση των νέων είναι άκρως απαραίτητη και ειδικότερα της νέας γενιάς που ακόμη είναι στη διαδικασία εκμάθησης αξιών. Μία συνεργασία των υπηρεσιών του δήμου με τα σχολεία θα συνέβαλε στη μεταλαμπάδευση αυτών των αξιών. Με βιωματικά

εκπαιδευτικά προγράμματα/σεμινάρια μεταξύ των αρμόδιων δημοτικών υπηρεσιών και των σχολείων σε θέματα ισότητας των φύλων.

ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΣ – ΔΟΜΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Αστυνομίας, τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας αυξήθηκαν κατακόρυφα το 2021 σε σύγκριση με το 2020 (το 2020 ήταν 4.264 και το 2021 ήταν 7.375) και η πλειοψηφία των δραστών ήταν σύζυγοι/σύντροφοι των γυναικών. Ένα θετικό στοιχείο είναι ότι αυξήθηκαν κατακόρυφα και οι καταγγελίες των εγκλημάτων της ενδοοικογενειακής βίας, με αυτό σημαίνει ότι οι δράσεις παρακίνησης και ενθάρρυνσης απέδωσαν καρπούς και τα θύματα βρήκαν το κουράγιο να καταγγείλουν τα περιστατικά βίας που έχουν υποστεί. Στα πλαίσια της ενδοοικογενειακής βίας, δυστυχώς τα περισσότερα περιστατικά βίας είχαν σχέση με τη σωματική. Ένα ακόμη λυπηρό στατιστικό είναι η ραγδαία αύξηση το 2021 τόσο των βιασμών όσο και των γυναικτονιών σε σύγκριση με το 2020.

Τόσο στα συμβουλευτικά κέντρα όσο και στους ξενώνες φιλοξενίας απευθύνθηκαν κακοποιημένες γυναίκες, η πλειοψηφία των οποίων ήταν θύματα ενδοοικογενειακής βίας από συζύγους και συντρόφους. Αυτό που δημιουργεί εντύπωση είναι ότι πολλές από τις ωφελούμενες των άνω δομών είναι άνεργες ειδικά στους ξενώνες φιλοξενίας, αποτελούν την πλειοψηφία. Τόσο στα προηγούμενα Εθνικά Σχέδια Δράσης όσο και στο πιο πρόσφατο δεν προβλέπεται η οικονομική στήριξη των εξυπηρετούμενων γυναικών. Αναμένεται λοιπόν, αν θα εφαρμοστεί είτε βραχυπρόθεσμα είτε μακροπρόθεσμα το άρθρο 20 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης το οποίο αναφέρει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να παρέχουν υπηρεσίες οικονομικής βοήθειας.

Αναφορικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες των Δήμων είτε σε επίπεδο συμβουλών είτε σε επίπεδο φιλοξενίας, πρέπει να σημειωθεί ότι από τους 201 Δήμους που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο της ΓΓΔΟΠΙΦ, οι 37 Δήμοι απάντησαν πως διαθέτουν Συμβουλευτικό Κέντρο, οι 8 διαθέτουν Ξενώνα Φιλοξενίας ενώ 9 Δήμοι απάντησαν πως διαθέτουν Συμβουλευτικό Κέντρο και Ξενώνα Φιλοξενίας. Θα έπρεπε ο κάθε δήμος να διαθέτει τουλάχιστον ένα ξενώνα

φιλοξενίας και μία στελεχωμένη κοινωνική υπηρεσία με βασικούς επαγγελματίες (πχ. ψυχολόγος, νομικός), άλλωστε πως θα νοιώσει ένα θύμα ασφάλεια ότι υπάρχουν οι ανάλογες παροχές, σε περίπτωση που προσπαθήσει να διαφύγει από το κίνδυνο.

Τέλος, ιδιαίτερα αποθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι 104 Δήμοι από τους 201 (που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο) δήλωσαν ότι διαθέτουν διακριτή υπηρεσία μονάδα αρμόδια για θέματα ισότητας των φύλων όπως Τμήμα Ισότητας Φύλων ή Ομάδα Έργου Πολιτικών Ισότητας Φύλων ή Γραφείο Πολιτικών Ισότητας Φύλων ή κάποια άλλη αρμόδια μονάδα. Το τελευταίο στοιχείο έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το γεγονός ότι από τους 201 Δήμους που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, μόνο 4 δεν έχουν δημιουργήσει ΔΕΠΙΣ (Δήμος Δέλτα, Κορδελιού – Ευόσμου, Πατρέων και Ωροπού).

Εν κατακλείδι, μπορούμε να καταλήξουμε ότι οι πολιτικές πρόληψης και καταστολής είναι αναποτελεσματικές καθώς τα περιστατικά βίας έχουν αυξηθεί κατακόρυφα και συνάμα ο αριθμός των καταγγελιών στην Αστυνομία. Επίσης, διαπιστώνεται ότι πληρούνται ορισμένα στοιχεία του κοινωνικού φιλελευθερισμού και ενός κράτους πρόνοιας, σύμφωνα με τη θεωρία που αναπτύχθηκε στο πρώτο κεφάλαιο. Ωστόσο, υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις όπως η οικονομική στήριξη και η έλλειψη δομών. Επιπρόσθετα, παρατηρείται ιδιαίτερη χρονική καθυστέρηση στη λήψη μέτρων με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη ψήφιση του νόμου για την εφαρμογή της Κωνσταντινούπολης. Τέλος, είναι αμφίβολο αν οι ΟΤΑ του α' και β' μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των Εθνικών Σχεδίων Δράσης, καθώς π.χ. η έλλειψη αρμόδιων υπηρεσιών είναι εμφανέστατες, ενώ η έλλειψη ιδεών για τη χάραξη κοινωνικής πολιτικής δεν γίνεται να περάσει απαρατήρητη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ

- Αρτινοπούλου Β., Τομάρα Β., Μόσχου Γ., Νικολαΐδη Γ., Γκρόζου Σ., Ντογιάκος Ι., Λίβος Ν., Παπαδοπούλου – Κλαμάρη Δ., Μπρακουμάτσος Π., Ζάρκος Π., Σούλη – Κατσαντώνη Σ., Φερέτη Ε., Παπάζογλου Μ., Μηλιώνη Φ., Κατσίκη Γ., Ντιάκαλης Β., Μπακαλάκου Ν., Τσιλιάκου Μ., Μπαρμακέλλη Μ., Μάρη Ε., Ζαραφωνίτου Χ. (2008). *Πρακτικά Επιμορφωτικής Ημερίδας 28-07-2007 υπό την Αιγίδα της Γενικής Γραμματείας της Ισότητας, Ενδοοικογενειακή Βία: Προοπτικές μετά τον Ν.3500/2006*, Αθήνα - Κομοτηνή: Σάκκουλας.
- Κοτζάμπαση Α., Κουμουτζής Ν., Λέκκας Γ., Παπαδοπούλου – Κλαμαρή Δ., Ραβδάς Π., Σεργίδης Γ., Τροκάνας Θ., Αργυρόπουλος Χ., Φουντεδάκη Κ., Κουνουγέρη – Μανωλεδάκη Ε (2012). *Η ενδοοικογενειακή βία: Πτυχές του Αστικού Δικαίου πριν και μετά τον ν.3500/2006*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.
- Λαμπάκης Χ (2021). *Η παραγραφή των εγκλημάτων στο ουσιαστικό ποινικό δίκαιο*, Αθήνα: Σάκκουλας.
- Μαυρομάτη-Λαγάνη Α. (2021). *Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Μπρακουμάτσος. Π (2007). Ο ν.3500/2006 για την αντιμετώπισης της Ενδοοικογενειακής Βίας, Σκεψεις – Παρατηρήσεις, Ποινική Δικαιοσύνη 12, σ. 1455-1461.
- Νάτση Δ. και Παπά Θ. (2019). *Η νομοθετική αντιμετώπιση των έμφυλων διακρίσεων στην Ελλάδα*. Θεσσαλονίκη: Heinrich Böll Stiftung.
- Πλεύρη Α. (2017). Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης για τη βία κατά των γυναικών και η υπογραφή της από την Ελλάδα και την Κύπρο. *Δικαιώματα του Ανθρώπου*, 74. 1^η εκδ. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, σ. 853 -871.
- Πλεύρη, Α. (2015), Η νομοθετική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα και την Κύπρο, «*Εφαρμογές ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ*», 7, σ. 591-609.

- Πανάγος Κ. (2021). *Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Παπαθεοδώρου Θ. (2007), *Η ποινικοποίηση της ενδοοικογενειακής βίας, Συγκριτική Προσέγγιση, Ποινική Δικαιοσύνη* 1, σ. 71-79.
- Παυλακούδης Σ. (2022). Πρόληψη και προστασία του δικαιώματος της ζωής των γυναικών – θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας (άρθρο 2 της ΕΣΔΑ). *Ποινική Δικαιοσύνη*, 8-9, σ. 1185-1189.
- Στρατηγάκη Μ. (2021). *Πολιτικές Ισότητες των φύλων*. 1^η εκδ. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Σωτηροπούλου Ε. (2016). Ο ρόλος εισαγγελικού λειτουργού στην αντιμετώπιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας και στην ποινική διαμεσολάβηση. Προβλήματα κατά την εφαρμογή του ν.3500/2006 και προτάσεις βελτιώσεις του νομοθετικού πλαισίου. *Ελληνική Δικαιοσύνη*, 5, σ.1318-1322.
- Χατζηκωνσταντίνου Κ., Σαρηγιαννίδης Μ. & Μπαξεβάνης Χ. (2012), *Θεωρητικές Αφετηρίες στις Διεθνείς Σχέσεις*. Σάκκουλας: Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- Χατζησπύρου Θ. (2015), *Ενδοοικογενειακή Βία & Ποινική Διαμεσολάβηση, Θεωρητική μελέτη με έμφαση στη βία μεταξύ συζύγων/συντρόφων & εμπειρική έρευνα υποθέσεων Ποινικής Διαμεσολάβησης στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Θεσσαλονίκης, Εγκληματολογία*, 1-2, σελ. 117-134.
- Heywood A. (2006), *Εισαγωγή στην Πολιτική*. (μτφρ.) Αθήνα: Πόλις
- Heywood A. (2007), *Πολιτικές Ιδεολογίες*. (μτφρ.) Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο
- Hill S. & Gieben B. (2003), *Η Διαμόρφωση της Νεωτερικότητας*. (μτφρ.) 2^η εκδ. Αθήνα: Σαββάλας.
- Kymlicka W. (2005), *Η Πολιτική Φιλοσοφία της Εποχής μας*, (μτφρ.) Αθήνα: ΠΟΛΙΣ.
- Robert Jackson – Georg Sorensen, *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, (μτφρ.) Αθήνα: Gutenberg, 2006.
- P. Spicker (2006), *Το Κράτος Πρόνοιας, μια γενική θεωρία*, (μτφρ.) Αθήνα: Διόνικος.

ΞΕΝΕΣ

- Galbraith, J.K. (1992). *The Culture of Contentment*. London: Sinclair Stevenson
- Hearn, J., Strid, S., Husu, L., & Verloo, M. (2016). Interrogating violence against women and state violence policy: Gendered intersectionalities and the quality of policy in The Netherlands, Sweden and the UK. *Current Sociology*, 64(4), 551-567.
- Htun, M., & Jensenius, F. R. (2020). Fighting violence against women: Laws, norms & challenges ahead. *Daedalus*, 149(1), 144-159.
- Peterson, V.S. and RUNYAN, A.S. (1993). *Global Gender Issues*. Boulder: Westview Press.
- Steans J. (1998), *Gender and International Relations: An Introduction*, εκδ. Cambridge: Polity.

ΠΗΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

- 1^η Ετήσια Έκθεση για τη βία κατά των γυναικών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και συγκεκριμένα της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, διαθέσιμη στο <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2020/12/1%CE%B7-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%92%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD.pdf> (ανακτήθηκε: 22-08-2022)
- 2^η Ετήσια Έκθεση για τη βία κατά των γυναικών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και συγκεκριμένα της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των φύλων, διαθέσιμη στο <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2021/11/2h-ethsia-ekthesi.pdf> (ανακτήθηκε: 11-10-2022)
- 3^η Ετήσια Έκθεση για τη βία κατά των γυναικών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και συγκεκριμένα της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των φύλων,

διαθέσιμη στο <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2022/11/3h-ethsia-ekthesi-Via-kata-twn-Gynaikwn-GGDOPIF.pdf> (ανακτήθηκε: 15-12-2022).

- Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (2021-2025) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και συγκεκριμένα της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των φύλων , διαθέσιμο στο <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2021/12/%CE%95%CE%A3%CE%94%CE%99%CE%A6-2021-2025.pdf> , (ανακτήθηκε: 13-01-2023)
- Ετήσια Έκθεση 2021, *Η Εφαρμογή των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στους Δήμους και τις Περιφέρειες*, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και συγκεκριμένα της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των φύλων, διαθέσιμη στο <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2022/10/Etisia-Ekthesi-2021-Dhmoi-kai-Perifereies.pdf>
- Εισήγηση Αλεξάνδρας Ανδρέου για την ενδοοικογενειακή βία στις 12/1/2018 στην επιστημονική εκδήλωση στο αστυνομικό μέγαρο Θεσσαλονίκης, διαθέσιμη στο <https://ppothess.gr/endoikogeniaki-via/> (ανακτήθηκε: 22-08-2022)
- Παγκόσμια Έκθεση για τη Βία και την Υγεία του Π.Ο.Υ. (2002) «World report on violence and health», διαθέσιμη στο http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1 (ανακτήθηκε: 22-08-2022)

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- UNWOMEN, *Πλατφόρμα Πεκίνου*, διαθέσιμη στο https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/CSW/PFA_E_Final_WEB.pdf (ανακτήθηκε: 22-08-2022)
- Σύμβαση Κωνσταντινούπολης.
- ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «Ι) Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας

κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας, II) Ενσωμάτωση της 2005/214/ΔΕΥ απόφασης-πλαίσιο, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης επί χρηματικών ποινών και III) Άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων», διαθέσιμη στο <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/k-bwomen-eis.pdf> (ανακτήθηκε στις 25-08-2022).

- Ν.3500/2006
- Ν. 3488/2006
- Ν. 3852/2010
- Ν.3896/2010
- Ν. 3907/2011
- Ν. 4251/2014
- Ν.4531/2018
- Ν. 4604/2019
- Ν.4637/2019
- Ν.4855/2021
- Οδηγία 2002/73 ΕΕ
- Οδηγία 2012/29 ΕΕ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

- **Άρθρο 1 του ν.3500/2006:** «η τέλεση αξιόποινης πράξης σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με συγκεκριμένες νομοθετικές διατάξεις. Πρόκειται για τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του ν. 3500/2006 και τα άρθρα 299 και 311 του ΠΚ, τα οποία αναφέρονται στην ανθρωποκτονία και στη θανατηφόρο σωματική βλάβη».
- **Άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 3500/2006:** «Θεωρείται οικογένεια ή κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους. Στην

οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στην μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους.»

- **Άρθρο 5 του ν. 3500/2006:** «η κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μία από τις πράξεις του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1.000) ευρώ, εκτός αν ο ίδιος ο παθών ζήτησε μικρότερο ποσό».
- **Άρθρο 6 παρ.1 του ν. 3500/2006:** «Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής **σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του**, υπό την έννοια του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα ».
- **Άρθρο 7 του ν. 3500/2006:** «Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος **χρησιμοποιώντας βία ή απειλή** με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο..... Το μέλος της οικογένειας το οποίο **προκαλεί τρόμο ή ανησυχία** σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.»
- **Άρθρο 8 του ν. 3500/2006:** « Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελή πράξη ή σε ανοχή της.....όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού συνουσία.....».
- **Άρθρο 9 του ν. 3500/2006:** «Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του.....».
- **Άρθρο 10 του ν.3500/2006:** « Όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειάς του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον

δωροδοκεί, με σκοπό την Παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών. ».

- **Άρθρο 11 του ν. 3500/2006:** «1.Στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ο αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης εισαγγελέας διερευνά τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά τη Διαδικασία των επόμενων άρθρων 2. Προϋπόθεση για την έναρξη της Διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά: α) να υποσχεθεί ότι δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (λόγος τιμής) και ότι, σε περίπτωση συνοίκησης, δέχεται να μείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας για εύλογο χρονικό διάστημα, εάν το προτείνει το θύμα. Για την υπόσχεση αυτή συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό - θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Ο υπεύθυνος του προγράμματος πιστοποιεί την ολοκλήρωση της παρακολούθησής του. Το σχετικό πιστοποιητικό επισυνάπτεται στο φάκελο της δικογραφίας. Αναφέρονται δε σε αυτό, αναλυτικά, το αντικείμενο του συμβουλευτικού - θεραπευτικού προγράμματος και ο αριθμός των συνεδριών που παρακολούθησε ο ενδιαφερόμενος. Σε περίπτωση μη ολοκλήρωσης της παρακολούθησης του προγράμματος εφαρμόζεται η παράγραφος 3 του άρθρου 13. γ) να άρει ή να αποκαταστήσει, εφόσον είναι δυνατόν, αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη και να καταβάλει εύλογη Χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα. 3. Αν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος, η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ αυτού και από κοινού από τον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα ανηλίκων και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον αυτός δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον φερόμενο ως δράστη του εγκλήματος. Αν δεν υπάρξει ομοφωνία, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή. Ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της

ηλικίας του μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να παρίσταται κατ' αυτήν και να ακούγεται. Τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου αντιπροσωπεύουν τον ανήλικο στη Διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και για τις αστικές αξιώσεις 4. Οι σχετικές με την ποινική διαμεσολάβηση διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται, αν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου 5. Αν την πράξη ενδοοικογενειακής βίας σε βαθμό πλημμελήματος φέρεται να έχει τελέσει ανήλικος, εφαρμόζεται το άρθρο 45Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.».

- **Άρθρο 15 του ν. 3500/2006:** « Στο τέλος του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής: "Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να διατάσσεται ιδίως η απομάκρυνση του καθ' ου από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του αιτούντος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας."».
- **Άρθρο 17 του ν. 3500/2006:** « Η ποινική δίωξη για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10 ασκείται αυτεπαγγέλτως....».
- **Άρθρο 186 του ν.3852/2010** « Η ΠΕΠΙΣ αποτελείται από εννέα μέλη και έχει τις ακόλουθες **αρμοδιότητες:** **α.** λαμβάνει υπόψη τις πολιτικές της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων, με σκοπό την ένταξη της ισότητας των φύλων στις πολιτικές της περιφέρειας **β.** εισηγείται και συμμετέχει στην κατάρτιση περιφερειακού σχεδίου ισότητας **γ.** διατυπώνει προτάσεις και εισηγείται προς τα αρμόδια όργανα της περιφέρειας τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ζωής **δ.** συνεργάζεται με τις Δημοτικές Επιτροπές Ισότητας, τις αρμόδιες υπηρεσιακές μονάδες της περιφέρειας, με το Αυτοτελές Γραφείο Ισότητας της περιφέρειας, καθώς και με λοιπές δομές και συλλογικότητες που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της προώθησης θεμάτων

ισότητας των φύλων και δικαιωμάτων των γυναικών **ε.** εισηγείται προς το περιφερειακό συμβούλιο την ένταξη έργων στις Συλλογικές Αποφάσεις Έργων Περιφέρειας (Σ.Α.Ε.Π.) που προωθούν τα ανωτέρω μέτρα και τις σχετικές δράσεις ενημέρωσης και πληροφόρησης των πολιτών **στ.** συνεργάζεται με τις δομές του Δικτύου της ΓΓΠΦ για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, στην περιφέρεια, καθώς και με φορείς της κοινωνίας των πολιτών **ζ.** επιδιώκει τη διασφάλιση και προώθηση της ισότητας των φύλων και την εξάλειψη των έμφυλων στερεοτύπων μέσα από δράσεις επικοινωνίας και ευαισθητοποίησης πολιτών της περιφέρειας. ».

- **Άρθρο 4 παρ.1 ν.4531/2018:** «Η αποζημίωση καλύπτει τα ιατρικά έξοδα και νοσήλια, την εξειδικευμένη ψυχική και ψυχολογική υποστήριξη του θύματος όταν δεν υφίσταται δημόσια δομή ψυχικής - ψυχολογικής στήριξης στον τόπο κατοικίας ή διαμονής του θύματος, την απώλεια εισοδήματος για εύλογο χρονικό διάστημα, τις δαπάνες αλλαγής περιβάλλοντος και κατοικίας, ιδίως τις δαπάνες μετακόμισης και αγοράς απαραίτητων καταναλωτικών αγαθών για την μετεγκατάσταση σε ασφαλές περιβάλλον και τα έξοδα κηδείας. Το ύψος των ποσών της αποζημίωσης για την ψυχική και ψυχολογική υποστήριξη του θύματος καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Οικονομικών και Υγείας, ενώ το είδος των δαπανών αλλαγής περιβάλλοντος που καλύπτονται και το ύψος αυτών καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών. Η αποζημίωση δεν καλύπτει την εκ μέρους του θύματος, συγγενούς του ή τρίτου καταβολή λύτρων στους δράστες των εγκλημάτων της αρπαγής (άρθρο 322 Π.Κ.) και της αρπαγής ανηλίκων (άρθρο 324 Π.Κ.) ».
- **Άρθρο 6 ν. 4604/2019, το οποίο προστέθηκε ως συνέχεια του άρθρου 70 του ν.3852/2010, ως νέο άρθρο 70Α:** «Σε κάθε δήμο συνιστάται Δημοτική Επιτροπή Ισότητας, η οποία κατέχει συμβουλευτικό ρόλο προς το Δημοτικό Συμβούλιο και έχει τις εξής **αρμοδιότητες:** **α.** σε συνεργασία με την αρμόδια υπηρεσία του δήμου, συμμετέχει και υποστηρίζει την ένταξη της ισότητας των

φύλων στις πολιτικές του δήμου, εισηγείται και συμμετέχει στην εκπόνηση σχεδίων δράσης για την ισότητα των φύλων σε τοπικό επίπεδο **β.** διατυπώνει προτάσεις και εισηγείται προς τα αρμόδια όργανα του δήμου, τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ζωής **γ.** συνεργάζεται με την Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας των Φύλων, τις αρμόδιες, κατά περίπτωση, υπηρεσιακές μονάδες του δήμου και με δομές και συλλογικότητες που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της προώθησης θεμάτων ισότητας των φύλων και δικαιωμάτων των γυναικών σε τοπικό επίπεδο **δ.** συνεργάζεται με τις δομές του Δικτύου της ΓΓΙΦ για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, καθώς και με φορείς της κοινωνίας των πολιτών.».